

14

Langsted, Yksin Maallimalla.

林

Nuorten Kirjoja N:o 14.

Yksin Maailmalla

Savoijalaispojan elämäkerta

Kirjoittanut

Adolf Langsted

Suomentanut

Edla Nord

Kuvilla

Helsingissä
Kustannusosakeyhtiö Otava

Helsingissä 1905
Helsingin Uusi Kirjapaino-Osakeyhtiö

Ensimmäinen osa.

ENSIMÄINEN LUKU.

Hedelmäkauppias.

Oli kuuma syyskuun ilta. Polttavana oli aurinko kaiken päivää paistaa lekottanut. Nyt se laskeutui vuorten taakse, jotka hehkuivat veripunaisina illan hämärässä valossa. Kovaa, kivistä tietä St. Denis'tä astui Parisia kohti raskain askelin savoijalaispoika, hyräillen hiljakseen surunvoittoista säveltä. Kädessään hän piti vitjoja, joissa talutti pientä, iloista apinaa. Tämä hyppi tiepuolesta toiselle nykäisten vitjoja siten häiriten isäntänsä syvämietteisiä ajatuksia. Poika, noin neljäntoista vuoden vanha, oli ikäisekseen sangen kookas, hartehikas nuorukainen. Iho oli päivänpaahtama, kasvot hienopiirteiset, melkein roomalaiset, jalokaarteinen otsa, jolle valahativat tummanruskeat kiharat, voimakas, ahavoitunut niska, joka kannatti päätä kenossa, vaik-

kakin luonnostaan joustavat jäsenet olivat suurista ponnistuksista ja väsymyksestä hiukan hervah-taneet.

Tuon tuostakin poika pysähtyi. Repaleisen paidan alla kohoili rinta, kun hän raskaasti hengitti ja vähän väliä hän sysäsi kyynärpäällään kauemmaksi taaksepäin hartioilleen heitettyä raskasta vuohennahkatakkiaan. Kuluneet, hajanaiset polvihousut kävivät tiukasti alaruumiiseen, joka oli siromuotoinen ja joustava kuten kissalla. Sukkia ja kenkiä ei tällä pienellä kulkurilla ollut. Päässä hänellä oli pehmeä huopahattu, reunat ylöspäin. Tämän hatun väriä ei voinut tarkoin määritellä; sitä koristi pari pystyssä seisovaa kukonsulkaa, jotka yhdessä uljaan pään ja ryhdin kanssa loivat häneen uhkarohkean leiman.

Hän näytti väsyneeltä, tavattoman väsyneeltä, melkein veltostuneelta kuten se, joka parikymmentä päivää tahi oikeammin parikymmentä vuorokautta on astunut astumistaan — — — ja aina toivonut ennen iltaa saapuvansa matkansa päähän, kuten se, joka monen monituiset kerrat on joka päivä kysellyt itseltään: »Ovatkohan nuo tornit ja katot, jotka taivaanrannalla näkyvät, kaupunki kuten toisetkin, joita matkallani olen tavannut, vai olisikohan tuo maailman kaupunki, suuri, ainoa laatuaan, se johon mieleni palaa, ja jota pelkään — Parisi! — Parisi!!»

Hän oli erehtynyt kerran toisensa jälkeen ja astui senvuoksi aivan välinpitämättömänä kai-

kelle, jota ympärillä oli ja hyräili hyräilemistään yksitoikkoista kotipuolen säveltä siten ikäänkuin kasvattaen koti-ikävää, joka kasvamistaan kasvoi ja kehittyi hänessä päivä päivältä. Milloin lauloi hän kesäisiä paimenlauluja vuoristosta, milloin taas tavallista savoijalaislaulua, jonka kaikki oppivat laulamaan ennenkuin kotoa lähtevät. Silmänsä tuijottivat haaveilevina eteensä ja näyttivät niin tottuneen apinan kujeisiin, etteivät edes sen leikkisät kepposet saaneet häntä viekeitelluksi nauramaan.

Äkkiä hän heräsi uinailuistaan. Takana kuului rattaiden ratinaa.

Hedelmäkauppias oli laskeutunut alas kuormaltaan mäessä, jotta hevosella olisi helpompi vetää ja talutti sitä suitsista. Hän ei pitänyt kiirettä, eikä hänellä kiirettä ollutkaan, sillä vasta puolenyön aikana oli hänen oltava Parisinhalleissa, ollakseen varma siitä, että saisi tavaransa seuraavana päivänä kaupaksi.

Tuskin olivat rattaat savojalaispojan kohdalla ennenkuin apina hyppäsi rattaiden takalaudalle ja janoisen erämaan kulkijan ahneudella purasi suureen, mehuisseän päärynään. Poika heräsi täydellisesti velttoudestaan: »Etkö pääse alas sieltä heittiö!» huusi poika ja riuhtasi kiukkuisesti vitjoista.

Hedelmäkauppias nauroi ääneen ja viittasi kieltävästi kädellään. »Tee sinä vaan samoin kuin apinasi, poikaseni!» sanoi hedelmäkauppias

iloisesti, »istu rattaille ja pidä hyvänäsi, mutta varo, ettei pikku rosvo syö koko hedelmävarastoani.»

Poika ujosteli ja peräytyi vitkastellen.

Mutta hedelmäkauppias jatkoi: »No, ylös! Mitä pitkistä puheista! — Kyllä te taidatte olla väsyneitä molemmat! Mutta pidä apinaa silmällä, että se on kohtuullinen eikä haukkaa piloille kaikkia kauneimpia hedelmiäni.»

Notkeasti hyppäsi poika rattaille ja otti apinan, joka lakkaamatta pureskeli mehuisaa ravintoa, syliinsä.

»Sam!» sanoi hän vakavasti varoitellen, »Sam!» nyt kehoitan sinua syömään varovasti, kun tämä kelpo mies on sallinut sinun herkutella. Mutta syö loppuun hedelmä, ymmärrätkö.

Näytti siltä kuin hedelmäkauppiasta olisi suuresti huvittanut tämä rattaille otettu pari. Sam jatkoi syömistään vilkkuen tuon tuostakin nuoreen isäntäänsä.

»Etkö sinä itse käy hedelmiin käsiksi, savoijalainen?» kysyi hedelmäkauppias, »tarvitsethan sinäkin virvoituksia. Sinä olet liian nuorena saanut leipähuolia ja velvollisuuksia! — — — Poika parka! älä ole murheissasi!» ja heittäen ohjat käsistään hetkeksi sekä mennen pojan luo, taputti hän tätä olkapäälle ja sanoi: »Älä ole noin murheinen! älä ole noin murheinen!»

Hän pisti kätensä suureen vaatesäkkiin, joka oli etupuolella rattaita, veti sieltä esiin suuren,

punaisen kesäomenan, ojensi sen savoijalaiselle ja sanoi:

»Katso tätä, sitä ei voi olla syömättä, vai mitä?»

Sam päästi päärynän, jota oli pureskellut ja kohosi takajaloilleen tarttuakseen houkuttelevaan omenaan.

»Pois kypälät herkkusuu!» sanoi hedelmäkauppias ja paiskasi apinan hiljakseen selälleen pojan polvelle ja pisti hymyillen omenan tämän suuhun.

»Kiitoksia! Kiitoksia!» lausui poika, kirkaat silmät loistavina. »Te olette ensimmäinen matkallani kohtaamistani ihmisistä, joka on antanut minulle pyytämättä, niin ja jopa olette pakoittanut minua ottamaan.» Ja aivan kuin salatakseen liikutustaan sanoi hän, samassa pitäen väkisin apinaa sylissään:»

»Ei, Sam, nyt on minun vuoroni!» Ja hän alkoi syödä omenaa hämmästyttävällä ruokahalulla.

»Nyt tiedän että apinasi nimi on Sam», jatkoi hedelmäkauppias, hyvillään nähdessään pojan paremmalla tuulella — »mutta mikä sinun nimesi on?»

»Nimeni on Markus», vastasi poika, »Markus Moreau.» Pyhä Markus on suojeleuspyhimykseni ja hänen jälkeensä olen saanut nimeni, — hän, jolla on jalopeura ja jalopeura merkitsee voimaa,

sanoi rovasti kotona Annecy'ssä, siis minulla on hyvin voimakas suojeleuspyhimys.»

»Aivan niin!» vakuutti hedelmäkauppias, »me tarvitsemme voimakkaita pyhimyksiä, joihin luottaa, me heikot, erehtyväiset ihmiset! Ja sinä nuori, kaunis poika, uskallatko lähteä Pariisiin apinan kanssa ilman ainoatakaan äyriä taskussa?»

»En minä niinkään rahatta ole», väitti Markus taputtaen itsetietoisena taskuaan, josta kuului pientä kilinää. — »Sam ja minä saimme matkalla, eräillä markkinoilla kokonaisen frangin, ja onhan sekin jotakin, jolla alkaa Parisissa.»

»Tuossa saat toisen frangin sanoi hedelmäkauppias ja pisti pojan käteen franginrahan. »Pariisi ei ole helppohintainen asuinpaikka, mutta kenties sinulla on asunto —»

»Te olette liian ystävällinen minua kohtaan.» sanoi Markus ja katseli nolona rahaa, »mutta asunnon luulen saavani ison veljeni välityksellä. Kunhan vaan löytäisin hänet!»

»Vai on sinulla veikko Parisissa?» mumisi hedelmäkauppias, »sittenhän on hiukan tottakin leikissä.»

»On, mutta hän on paljon isompi ja kauniimpi kuin minä!» jatkoi puhettaan Markus, joka ei ollut pannut merkille viimeistä huomautusta, ja innostui puhumaan ihastuneena veljestään, — hän on taitelija, akrobaatti tahi atleetti, luulen minä, sirkuksessa, jolla on muukalainen nimi,

jota en muista, ja hän on kirjoittanut kotiin, että jos minut lähetettäisiin maailmalle syksyllä, niin tulisin tänne ennenkuin hän matkustaisi pois, niin hän saattaisi auttaa minua alkuun pääsemään. — »Alkuun pääsemään», virkkoi hedelmäkauppias mieltäväisenä, »ja veljesi on taiteilija! — mutta katsohan toki», jatkoi hän osoittaen sormellaan eteensä, ja näytti siltä kuin hänen kasvonsa olisivat kirkastuneet kokonaan — »katso, nuo tornit ja huiput, jotka voit erottaa tuolla sakeassa, sateisessa ilmassa, siellä on Pariisi, sinun matkasi pää.»

»Niinkö, oikeinko totta?» huudahti Markus ilosta loistavana, »onkohan tuo mahdollista? — Tuoko olisi Pariisi? . . . Oi, Sam!!» Ja hän riuhtasi Samin kiivaasti saadakseen eläimen hetkeksi unohtamaan herkullisen nauttimisensa. »Sam katsohan toki, me olemme perillä! me olemme perillä! Katso, tuolla on Pariisi, jota emme koskaan ole nähneet, mutta, josta niin usein, oi niin usein olemme uneksineet!»

»Nyt alkaa sataa», sanoi hedelmäkauppias arvelevasti, »voitko auttaa minua levittämään öljykangasta kiireesti hedelmien päälle, — — — kas näin! — — — Ja sitte lienee parasta, että itse nousen rattaiden istuinlaudalle. Me saamme varmaan kohta aika ukkossateen ja silloin on parhainta joutua kiireimmiten suojaan. — Niin, sillä meillä ei ole niinkään lyhyt matka poikasi», jatkoi mies istuutuen Markuksen viereen

ja heittäen tälle säkin. »Sido tämä vyötäisillesi, ettet vilustu, kun istut siinä pitkät paljaat sääret ilman peittoa. Pane se ympärillesi kunnollisesti! Nythän sataa puukkoja.

»Kiitos, kiitos!» sammalti Markus hiukan epäroiden. »Eihän minulla niin kovaa hätää ole. Minä olen usein kastunut nahkaani myöten ylhäällä karjamailla vuoristossa. Mutta Sam — Sam ei sitä jaksa kestää.» Ja hän riisui päättävästi yltään vuohennahka-takkinsa, jonka vuoriin oli ommeltu pumpulilla täytetty tasku, jonkunlainen povitasku, johon Sam saattoi paeta, kun sitä palseli tahi väsytti. Markus pisti kiireesti kallisarvoisen eläimen pussiin ja kääri liikuttavalla melkein äidillisellä hellyydellä vuohennahkaisen takin sen ympärille, ettei vesipisara eikä pieninkään kosteus pääsisi tunkeutumaan sinne.

»Mutta, poika, itsehän sinä kastut aivan läpimäräksi tuolla tavalla», intti hedelmäkauppias, »vedähän toki edes paita kiinni. En tosiaankaan tiedä, mitä nyt olisi tehtävä! Olin vähän aikonut ottaa sinut mukaani halleihin ja antaa sinun nukkua yön siellä, mutta tällaisella ilmalla on siitä tuumasta luovuttava. Me olemme puolen tunnin matkan päässä linnoituksesta, ja sieltä on ainakin peninkulma isoihin halleihin, joten sinun täytyy laskeutua alas ulko-bulevardeilla ja sitte kiireimmän kautta koettaa hankkia itsellesi yö-maja. Liian myöhäistä olisi kuitenkin etsiä vel-

jeäsi tänä iltana. Sitä paitsi et edes tiedä sirkuksen nimeäkään, eikä millä tienoin se on.»

»Tiedämpä kyllä, sillä minulla on kirje äidiltäni ommeltuna takkiini,» väitti poika »ja minä luulen aivan varmaan, että sirkuksen osoite on Boulevard de Clichy, mutta — sinne taitaa olla täältä pitkä matka?»

»On! Parasta on, että astut alas ulko-bulevardeilla ja koetat päästä suojaan», kehoitti hedelmäkauppias, »sinähän olet aivan likomärkä, paitasi on liimaantunut ruumisesi kiinni ja hatunlaidoista virtaa vesi vuolaana niskaasi. Käännä laidat alas niin tippuu vesi räystäistä tasaisemmin!»

Markus käänsi vaijeten hatunlaidat alas; kova ja kestävä rankkasade oli lannistanut hänen mielensä ja hedelmäkauppias huomasi, että hänen silmänsä olivat kyynelissä.

»Olehan toki reippaalla mielellä», lohdutteli hän, »katso, nyt olemme linnoituksen kohdalla, ja silmänräpäyksessä olemme kaupungin portin sisäpuolella. Sitte lasken sinut maahan ison tavara-aseman luona; siellä läheisyydessä kyllä löydät huokean yösijan. Ja muista sitte huomenna, kun lähdet liikkeelle että kuljet oikealle Boulevard Rochechouart'ia alaspäin kun lähdet Boulevard de Clichy'tä kohti. Ja muista aina kysyä tietä — etenkin poliseilta.»

— — —

He ajaa räätisyttivät kivitetyllä kadulla. Oli pilkkosen pimeä. Valo himmeistä kaasuliekeistä taisteli sammuvaa päivää vastaan. Rankkasade putoili yhtä kovasti, yhtä itsepintaisesti.

»Tässä sinun täytyy laskeutua alas», sanoi hedelmäkauppias pidätellessään hevosta ja kääntyessään neuvottomana pojan puoleen, »maltapas niin pitelen Samia kunnes olet päässyt maahan ja varo, ettet pudota mitään läkkilaatikosta, joka on olallasi; minusta näyttää siltä kuin se olisi liian auki.»

»Niin on, sillä se on aivan kukkurallaan tavaraa» virkkoi Markus, »mutta se onkin kiilloitustarpeita varten ja samalla on se ollut matkalahjunnani.» No... nyt minulla on kaikki. Kiitos siitä, ja kiitos vapaasta kyydistä! Sydämellisin kiitos!» Ja pitäen Samia vasemmassa kainalossa, heilutti hän oikealla kädellä märkää hattua kasvot kiitollista hymyilyä loistaen.

Hedelmäkauppias viittasi hänelle »hyvästi! Onnea Parisissa!»

TOINEN LUKU.

Kortinpanija ja ennustaja.

Siinä hän nyt seisoi ylösen yksin rankkasa-teessa.

Nyt täytyi olla rahat näpissä; hän kopeloi taskuaan, mutta huomasi kauhukseen, ettei sinne päässytäkään, sillä säkki oli sidottu vyötäisille, — se oli hyvin raskas märkänä ja kietoutui sääriin kuten hame.

Hän juoksi erääseen porttikäytävään, riisui yltään läpimärän säkin ja otti housuntaskusta kaksi frangia, jotka tarkoin laski. Sitte pani hän ne apinan ympäri käärityn vuohennahka-takkinsa ulkotaskuun ja lähti torille päin astumaan.

Pitkin jalkakäytävää hän astui valoisaa kahvilaa kohti. Edustalla märän aurinkokaton alla istui yksinäinen herra juoden absinttiä. Hän näytti vaipuneen äsken ilmestyneeseen »Le soir», iltalehden lukemiseen.

Savoijalaispoika pysähtyi herran eteen. Kotkankatseellaan hän oli huomannut, että herran saappaat olivat savessa märän sään johdosta. Hän arveli itsekseen uskaltaisikohan tällaisellaakaan säällä olla ammattia horjoittamatta. Tais-tellen itsensä kanssa kiersi hän pari kertaa herran ympäri. Hän tunsu kyöneleiden kirvelevän silmissään, mutta yht'äkkiä hän rohkaisi mielensä, astui suoraan herran eteen ja sanoi kohteliaasti kohottaen hattuaan.

»Saanko luvan puhdistaa saappaanne, herra?»

»Saat luvan puhdistaa nokkasi, nulikka!» sähisivät ilkeät kasvot sanomalehden takaa. Markus riensi pois, nolona kuin märkä koira, häntä koipien välissä ja korvat lurpallaan. Vähän etempänä, itse kahvilan ovella hän taas pysähtyi. Hän arveli, että täällä hän kyllä saisi yösijaa. Mutta tuskin oli hän astunut jalallaan kynnykselle kun kiireesti kääntyi pois, säikähtyen korvia vihlovaa melua sisästä ja äänekkaitä haukkumisia ja juopuneiden miesten raakaa naurua.

Avuttomuus ja pelko valtasivat hänen sielunsa. Minne hän askeleensa suuntaisi? —

Hän siirtyi pari askelta edemmäksi ja seisoi äkkiä suuren, valaistun akkunan edessä, joka oli täynnä isoja helakanvärisiä teatteri- ja varieté-näytäntöjen ilmoituksia. Ja mitä tuolla oli suurilla jättiläiskirjaimilla. — Uskalsiko hän luottaa silmiinsä? — »Sirkus Spoletti.» Niinhän sen sir-

kuksen nimi oli, hänen veljensä sirkus. Niinhän se oli, sen hän nyt muisti aivan selvästi. Tahtomattaan hän juoksi avonaista ovea kohti. Keskellä ovea seiso i keski-ikäinen, komea nainen tummaverinen, etelämaalaisen näköinen. Mustansinertävä tukka oli koottu pään päälle suureen solmuun, jota piti koossa hopeainen nuoli, ja korvissa riippuivat suuret roomalaiset korvarenkaat. Itse kasvot olivat karkeapiirteiset ja niissä kiintyi huomio erityisesti kahteen syvään, tutkivaan silmään, jotka näyttivät samassa sekä vetävän puoleensa että peloittavan.

Poika seiso i hetkisen säikähtyneenä kynnyksellä.

»Tule vaan lähemmäksi! sievoinen lapsi!» sanoi uhkea ohjelmanmyyjätär ja veti hänet ovesta sisälle, »sano vaan rohkeasti mitä tahdot. Voinko jollakin sinua palvella?»

»Sirkus Spoletti!» sopersi Markus, »minulla on veli, joka on taiteilija siinä sirkuksessa. Onko hän täällä.

»Hä nkö täällä!» nauroi nainen ääneen »ei! se sirkus on kaukana täältä. Minulla on ilmoitus leimattuna akkunalleni koska myyn lippuja sen näytöksiin kuten kaikkiin muihinkin.

»Suokaa anteeksi, sitte olen osunut väärään paikkaan.» lausui Markus tavattoman nolona ja pettyneenä, »mutta sitte on viisainta, että lähd en taas. — Sillä, tuskinpa minä täällä saan yösijaa? . . . tahi ainakin hiukan kuumamaitoa

juoda. Kyllä minä voin maksaa rehellisesti, sillä minulla on muutama äyri.»

»Sinä näytät minusta hiukan viluiselta, sinä pieni valkokuono!» sanoi nainen ja katsoi tutkivasti häneen. »Sinähän olet läpimärkä! Tule, anna kun ravistan hattuasi, muuten saat käydä alituisessa suihkukylvyssä.»

Ja hän kiersi veden hatusta sylkiastiaan, johon siitä virtasi vettä.

Poika koetteli tukkaansa, siitäkin tippui vesi, — se oli sileänä kuten liimattuna ohimoihin ja siitä tuli poika erinomaisen tyttömäiseksi, vienoksi.

»Älä nyt noin paina päätäsi alas kaunis lapsi!» varoitteli nainen, siltä näyttää todella kuin jos tarvitsisit jotakin lämmintä. Ja sitä saat, minulla sattuu juuri olemaan tuli uunissa — olen juuri paistamassa kastanjoita itselleni illalliseksi. Ja nehän ovat savoijalaispojalle oikeata taivaan ruokaa.

»Oi! En *minä* mitään tarvitse», sanoi poika hiljaisesti mutta tahtoisin mielelläni tilkan kuumaa maitoa pienelle Samilleni, apinalle, joka minulla on täällä takin alla. Minä pelkään sen vilustuneen rumassa ilmassa.»

»Kyllä te saatte jotakin lämmintä ruumiiseenne *molemmat*», arveli nainen. Mutta minähän aivan unohdan kutsua pienet vieraani sisään saliini. Tämä on vaan vastaanottohuoneeni, konttorini, ja nyt on jo sulkemisaika. — Samassa hän meni sammuttamaan kaasuliekkejä, jotka

valaisivat ilmoituksia akkunassa ja lukitsi oven kadulle päin.

Sitte kohotti hän raskaan, helmistä tehdyn oviverhon ja työnsi pojan edellään viereiseen huoneeseen, jota himmeästi valaisi vahakynttilän kirkas ja tasainen liekki. Keskellä turkkilaisten huonekalujen ja persialaisten mattojen ja itämaalaisien korukapineiden sekamelskaa, seisoj pelipöytä, empiremallia, jota koristi viuhkanmuotoon levitetyt, kellastuneet, ei aivan puhtaat kortit. Nämä kortit olivat pöytäliinan päällä, joka oli kirjava monenlaisista kultatähdistä ja noitamerkeistä, joita siihen oli kudottu. Keskellä pöytää jota kirkkaammin valaisi vahakynttilä, oli selkosten selällään »Cyprianus» kaikkien kortinpainojien viisaudenlähde — oikea noitakirja. Ilma, niin kutsutussa »salissa», tuntui Markuksesta hiukan raskaalta; hän tunsu tukehtuvansa ja olisi mieluummin mennyt ulos kuin sisälle.

»Jos lasket apinasi ulos», kuului nyt käskevä ääni, »niin sido se pöydänjalkaan, ettei se vahingoita kallisarvoisia huonekalujani. Sillä välin menen ulos ja lämmitän sinulle maitoa. Sitte meni nainen viereiseen keittiöön, sauhusta mustuneeseen likaiseen huoneeseen, jota niukasti valaisi kuu pihaan päin avatusta akkunasta.

Nyt avasi Markus takkinsa, ja veti Samin esille sekä tarkasteli sitä.

»Ethän vaan liene vilustunut, pienokaiseni!»

sanoi hän ja silitti hyväillen sen selkää, olet kai nukkunut aikalailla, unikeko!» — —

Sam näytti pitävän arvelun oikeana, sillä se hieroi voimakkaasti silmiänsä. Markus sitoi sen pöydän jalkaan kiinni ja Sam nautti erinomaisesti, tyytyväisenä siitä uudesta huvista saada piehtaroida samettisella, pehmeällä matolla.

Nyt ilmestyi ovelle emäntä kädessä suuri malja maitoa.

»Olen ainoastaan lämmittänyt sen» sanoi hän. »Apinalle on varmaankin parempi, ettei se saa sitä liian kuumana...» Ja hän asetti maljan pöydälle tarpeeksi kauas vahakynttilästä ja levälään olevista pelikorteista.

Samassa Sam kiipesi pöydälle pitkin pöydänjalkaa ja janoisena kuin kuumesairas joi se maidon suuhunsa.

»Mutta eikö vuohennahkainen takkisi ole ripustettava kuivamaan, kysyi nainen. Ja hän otti pojan takin, tunnusteli olisiko se märkä. Hänen sitä käännellessä putosivat kaikki rahat lattialle. Hän otti vahakynttilän pöydältä, kumartui maahan ja kokosi rahat.

»Tässäkö kaikki rahasi ovat sanoi hän ja katsoi tutkivasti poikaan.

»Siinähan on kokonaista kaksi frangia, sopersi poika hämmästyneenä — »niin ainakin pitäisi olla.»

»Hm!» äänähti nainen, »muuten tämä on liian pieni maksu yösiijasta ja illallisesta — mutta —

olkoon menneeksi.» Ja hän pisti rahat välinpitämättömästi taskuunsa, pannen vahakynttilän jälleen pöydälle. Markus katseli ihmeissään häntä.

»No, minä *ennustan* sinulle kernaasti kaupan-tekijäisiksi», sanoi hän, mutta keskeytti puheensa kuullessaan ritisevää ääntä pöydän toisesta päästä.

Se oli Sam, joka muun sopivamman työn puutteessa repi herttaässän kahtia.

»Etkö näe, mitä elukkasi tekee?» huusi nainen suuttuneena »vie pois näkyvistäni tuo inhoitava apinakonna, joka häijysti irvistää — en tahdo nähdä sitä. Ota se alas lattialle!»

»Suokaa tuhannesti anteeksi, että se on pillannut tuon kortin teiltä», sammalsi Markus säikähtyneenä, pannessa Samin lattialle. Hyi, Sam, hyi! — häpeä toki», lisäsi hän, uhaten sitä sormellaan.

»Se ei ole kortti, vaan koko korttipakka, jonka tuo tyhmä elukka on minulta hävittänyt» oikasi nainen loukkaantuneena — . . . — »Sinä et varmaankaan tiedä kuka minä olen» — ja hänen vartalonsa oikasihe suoraksi ja uhkaavaksi pojan eteen. »Sinä tuskin aavistat, kenen luona olet vieraana, sinä, joka niin julkeasti leikit apinasi kanssa pöytäni ääressä, pyhyytteni alttarin juuressa. *Minä* olen kuuluisa kortinpanija — *Theresina Cavalli*. Olen henkien näkijä ja lapsuudesta saakka opetettu salaisen lumousopin salaisuuksia ymmärtämään. Äitini oli *Isabella Cavalli*, Italian suurin ennustaja; koko hänen elinaikanansa ei

yksikään matkailija kulkenut Neapelin läpi käymättä hänen »salissaan» ja antamatta ennustaa itselleen. Sinä et kenties usko minua — no ojenna minulle kätesi ja anna minun ennustaa sinulle»

»Osaatko todellakin ennustaa?» kysyi Markus omituisesti liikutettuna, »ja uskallatko tehdä sitä.» — Minä muistan, että oppikirjassani seiso i että se, joka harjoittaa noituutta ja ennustamista, on Jumalalle kauhistus.»

»Älä välitä siitä. Tule tänne», kehoitti nainen, ja tarttui lujasti hänen käteensä ja levitti sen kynttilän valossa, niin että viivat näkyivät selvästi. Tuli kuolohiljaisuus, nainen tutki ja mietti katsoi epäröivänä hänen kasvoihinsa ja taas käteen ja lausui sitte ennustajan ilmeellä ja äänellä.

»Sydämesi on liian suuri. Ja — rakkaudesta sinä kuolet!» —

Markus seiso i kuin salaman iskeämänä. Mutta yhtäkkiä hänen kiukkunsa puhkesi, ja äänellä, joka värisi syvää itkunsekaista harmia, huusi hän:

»Voi sinä pilkkaat minua, nainen! Mitä *sinä* sydämmestäni tiedät? Mitä sinä rakkaudesta puhut? — Olen köyhä poika, jota olet pilkannut ja jolta olet ryöstänyt hänen vaivalla ansaitut äyrinsä. Ymmärtämättömiltä olet kuuleva totuuden. Sam ymmärsi sinut paremmin kuin minä. Sinunlaisesi ihmisellä ei ansaitse olla sydäntä!»

Kuului ratisevaa ääntä. Sam oli kuullessaan nimensä mainittavan kiivennyt pöydälle riuhtasi vitjojaan kuten raivoisa päästäkseen kortinpanijan silmille.

»Rauhoitu kaunis poikaseni!» kuiskasi nainen imartelevasti. »Sinä saat kastanjat, jotka sinulle lupasin. — Saat nukkua turkkilaisella sohvalani . . .» Ja hän ojensi kätensä poikaa kohti.

»Älä koske minuun» huusi tämä äänekkäästi, »jos kosket minuun, lasken apinani irti kimp-puusi.» Ja hän nykäsi vitjoja, aivan kuin olisi aukaisemaisillaan niiden lukkoa.

»Sääli minua! Sääli minua! huusi kortinpanija suunniltaan, juoksi konttooriinsa ja sulki oven jälkeensä. Nopeana kuin salama riensi Markus ovelle ja väänsi avaimella oven lukkoon. Kii-reesti kietoi hän takin Samin ympärille, hiipi henkeään pidellen kyökin läpi ja heittäysi not-keasti ulos ikkunasta. Oli herennyt satamasta. Kuu paistoi kirkkaasti. Hän juoksi juoksemistaan pitkin pari katua, juoksi kuin se, joka ei itse tiedä mihin, pois vaan, pois tuosta kauheasta muistosta. Hän tuli paetessaan — monen portin läpi suurelle takapihalle, joka oli täynnä muutto-rattaita ja kuormavaunuja. Ne olivat varmaan-kin kuorma-ajurin ajopelejä. Hän pysähtyi hengästyneenä avonaisen tallinoven eteen, jonka sisäpuolella paloi tuikkiva öljylamppu. Hiipi hiljaan sisään. Siellä oli aivan hiljaista. Miehet olivat nähtävästi tahallaan heittäneet oven auki saa-

dakseen raitista ilmaa viileänä iltahetkenä. Savuavan lyhdin valossa hän hapuili tyhjään pilttuuseen. Sinne vaipui hän läpiväsyneenä olkiin ja nukkui syvään rauhattomaan uneen.

Hän uneksi, makaavansa turkkilaisella sohvalla, että joku tahtoi kestitä häntä kastanjoilla, paistetuilla kastanjoilla — hänet huumasi niiden paljas tuoksukin — ja — sitte, kun hänen piti niitä ottaa, sai hän tuhkaa silmiinsä! — —

Uni vaihtui, hän näki suuressa kirjavassa kuvasarjassa irtonaisten pelikorttien villiä tanssia, ja revitty herttaässä nousi alituisesti päällimmäiseksi.

Uni vaihtui taas, hän kuuli ukkosenjyrinää ja mustansinisistä pilvistä lensi sähisevä salama tai olisiko se ollut hopeainen nuoli? Se sattui hänen sydämeensä.

Puoliunisena kavahti hän pystyyn. Ei, hän oli tallissa, missä oli rauhaa ja lepoa. Unelias öljylyhty riippui siellä ja sauhusi kuin ennen. Hän lienee uneksinut. Mutta sitte juohtui hänen mieleensä tuo kauhea ennustus. Voi! hän, tuo nainen, mahtoi olla hullu. Miksi hänellä olisi suurempi sydän kuin kaikilla muilla? Ja jos hän oli samanlainen kuin toisetkin, niin koko ennustus ei merkinnyt — mitään.

Hän pani kätensä ristiin ja rukoi Pyhää Markusta, tuo väkevä pyhimys jalopeuran kanssa kyllä rauhoittaisi sellaisen tuskan. Katkeruus ja suru saivat hänet valtaansa, ja kun hän jälleen

vaipui olkikuvolle, kuiskasi hän hiljakseen itseksseen runon, kappaleen savoijalaislaulusta jonka hän kerran oli kuullut:

Äiti Savoija! muistaos pienoisia,
Muistaos poikiasi, muistaos toisia,
Jotka koditonna maailmalla astuu
Kaukana harmaiden vuorten taa
Ulkona maailmalla taivaltaa!

KOLMAS LUKU.

Kadunkastelija.

Pari tuntia myöhemmin heräsi Markus kovaan hirnuntaan. Päivä sarasti.

Hän kavahti pystyyn ja näki hämmästykseseen vuohennahkaisen takin levällään oljilla.

— Missähän Sam oli? — Suuri tuska valtasi hänet. Hän hypähti seisoalleen, mutta kuuli jälleen kovaa hirnuntaa viereisestä pilttuusta. Hän katseli pilttuun seinämän yli ja — näki ilokseen Samin istuvan aivan reippaana sileän hevosen selässä, jossa hiukan tottumaton ratsastaja koetti pysytellä pitämällä lujasti kiinni harjasta. Markus kiiruhti sinne ja oli kyllin tarmokas häiritsemään pienen urheilijan aamuratsastusta.

Kiireesti hän kääri kapineensa kokoon lakia hän ei löytänyt. Ei, nyt hän muisti, sen hän jätti kortinpanijan luokse. Kulunut se oli, ja hän saattoi kyllä tulla toimeen ilman sitä.

Kulettaen Samia vitjoista hän pistäytyi tallin ovesta ulos. Pujahhtaessaan pihalle, näki hän aivan tallin oven edessä ison kivialtaan täpösen täynnä vettä — varmaankin hevosten juoma-allas. Nyt tuli kiire peseytymään. Hän veti pyyhinliinan esiin kiilloituslaatikosta, — ei hän se hohtavan valkoinen ollut, mutta kukapa sitä ihmettelisi sehän oli saapasharjojen ja räntien välissä — kasteli sen altaassa ja pesi kasvot ja kädet. Lopuksi pisti hän päänsä veteen, tuntuisi hyvältä saada eilinen maantientomu pois tukasta, mutta kun hän siinä seiso i kumarassa valuttamassa vettä hiuksista, näki hän oman kuvansa vedenkalvossa. Hiukset olivat liian suorat ja sileät ja suuttuneena tarttui hän harjaan sukiakseen niitä otsalta pois,

»Kas niin Sam! nyt on sinun vuorasi», sanoi hän ottaen Samin polvelleen. Ja kastettuaan harjan veteen, alkoi hän sukia pitkin selkää ja puhdistaa sen kápäliä ja häntää — puhdistustyö nähtävästi ei miellyttänyt, päättäen siitä, että Sam potki ja kiemurteli. Sitte otti hän pyyhinliinan ja pesi sen kasvot ja silmät, jokapäiväinen vaiva, jota Sam sieti, ainoastaan sentähden, että se oli pakollinen. Pesu oli tehty, kiilloitusrasia pantiin kiinni. Paita oli jo melkein kuiva, mutta kuitenkin hiukan kostea, ja koska ilma tuntui kolealta aikaisena aamuhetkenä, veti hän vuohenahka-takin ylleen. Hän heitti kiilloitus-rasian

olalleen ja tanakasti taluttaen apinaa vitjoista syöksyi hän ulos avonaisesta portista.

Hän käyskenteli leveällä bulevardilla, jolla ei ollut montaakaan ihmistä näin varhain aamulla. Sam laukkasi iloisesti pitkin asfalttia. Siitä tämä oli paras juoksurata, millä eläessään oli esiintynyt.

Eräässä paikassa, jossa poikkikatu risteilee bulevardit, näkivät he erään Parisin aikaisia ja ahkeria kadunkastelijoita vetämässä pitkää pyörillä olevaa putkea, jota hän — juuri siinä silmänräpäyksessä, jolloin heidän oli mentävä katukäytävän yli, — kohotti ilmaan. Sam arveli, että tässä oli tehtävä aimo hyppäystemppu ja loikkasi suurella taidolla yli putken samassa kuin Markus taitavasti pujahti sen alitse.

»Hei, savoijalaispoika!» huusi mies ja kääntyi päin, »mikä palkinnonsaaja-elukka sinulla on? Se luulee varmaan aina olevansa sirkuksessa, vaikkapa olisikin vesiruiskun alla.»

»Niin luulee!» vastasi Markus hymyillen, se on kaikkeen tottunut. Ja konstinsa Sam ystävä tuntee perin pohjin.»

»Osaako se paljonkin temppuja tehdä? kysyi kadunkastelija nähtävästi huvitettuna ja herkesi kastelemasta katua. »Kerro minulle mitä kaikkea se osaa?»

»Voi!» sanoi Markus jotakuinkin ylpeänä »se tekee mielellään, vaikkapa minkälaisia temppuja, kun sitä vaan pyytää. Se marssii tsuaavipuvussa,

se tekee sotatemppeja pyssyllä, lyö rumpua, käy lautasella keräämässä kun minä laulan ja kokoaa se pieneen säästölaatikkoomme, kaikkialla missä esiinnyimme — — — niin, ja sitte se hyppää helposti jokaisen esteen yli, kuten äsken näitte . . . ja sitte se väliajoilla tekee sellaisiakin temppeja, joita ei pyydetä tekemään, kuten esim. tänä aamuna, jolloin se ratsasti ja eilen illalla se pelasi korttia.»

»Siis sanalla sanoen hauska veitikka», lisäsi kadunkastelija.

»Ja nyt, kun te lepäätte ja olette selin» virkoi Markus sydämellisesti nauraen, »on se ottanut tehtäväkseen kastella katua teidän puolestanne. Katsokaahan, kuinka se laahaa putkea pitkin bulevardeja.» Ja tosiaankin, Sam oli ahkerassa työssä ajamassa pyörivää asetta pitkin asfalttia. Tämän nähdessään purskahti kadunkastelija heleään nauruun, niin että kyyneleet vierivät pitkin poskia ja häntä oikein nikotti.

»Aika poika» sanoi hän ihastuneena, »se ei totta tosiaan säikähdy mitään. Mutta — jos se on vekkuli, niin sinä olet varmaankin vielä suurempi, sinä, joka olet sen mestari! — Sinä näytät muuten hiukan valvoneelta ja kalpealta.»

»Kyllä kai, en ole oikein hyvin nukkunut viime yönä», tunnusti Markus, »ja sitte minulla on kova nälkä, — kova nälkä eikä ole äyriäkään taskussa.»

Kadunkastelija oli sillä välin vetänyt putken luokseen ja Markus käytti tilaisuutta ottaakseen Samin kiinni ja sitoakseen vitjat vyöhönsä.

»Minun pitäisi koettaa ansaita vähän puhdistamalla jalkineita», jatkoi Markus hiukan ujustellen mutta niinkauan kuin Te tuossa puuhaillette, ei kengän puhdistajalle ole mitään virkaa! Muuten minua ihmetyttää, että on tarpeellista kastella noin perinpohjin kun illalla niin kovasti satoi.»

»Voi! miten sinä puhut!» virkkoi kadunkastelija halveksivasti, helposti huomaa että sinä olet maalta kotoisin. Me parisilaiset olemme paljoa siistimpiä. Me tiedämme että asfaltti kuivaa tuossa tuokiossa. Se on aikaisin aamulla kasteltava, ettei se tomuaisi aamupäivällä. Sentyhden kastellaan joka päivä, olkoonpa millainen sää tahansa, tämä uudenaikainen kadunkasteleminen on samassa varma kadunpuhdistus... Mutta sitä te maalaiset ette ymmärrä! Jos te tarvitsette vettä, pyydätte te taivaan Herraa tulemaan isolla vesiruiskulla, mutta sehän teille riittääkin!» —

Markus vaikeni ja Samkin oli tullut rauhalliseksi. Se istui ja koetti saada suuhunsa karpäsiä.

»Maltapas, sanon sinulle yhden asian,» jatkoi putkimestari, heittäen kastelemisen, »minä pidän aika paljon kahdesta tuollaisesta iloisesta veitikasta ja suon sinulle mielelläni jotakin ansiota, etenkin kun niin välttämättömästi tarvitset saada

jotakin suuhusi. No niin! Minä autan sinua. Minulla on omat keinoni, luullakseni, — mutta ne ovat tepsiviä. Katso, tuolla on jo paljon väkeä liikkeellä kadulla. Puolen tunnin kuluttua tulee lisää, niiden mukana useita herrasihmisiä, jotka käyttävät kiiltäviä ja hyvin kiilloitettuja jalkineita.

Kun he kulkevat tästä ohi, räiskähytän minä sattumalta heille vettä putkeistani ja heti riennät sinä saapuville kiilloitusrasioinesi. Sinun tulee vaan pysytellä minun kintereilläni ja heti ilmestyä, silloin kuin he valittavat onnettomuuttaan. Jos niin teet, ja otaksumme, että saat 10 centiimiä kerrasta, niin takaan sinulle, että kahden tunnin kuluessa olet ansainnut frangin tahi puoli toista, ainakin tarpeeksi paljon yksinkertaiseksi aamiaiseksi sinulle ja Samille. Suositko? Sitte käännämme aseensa tänne oikealle. Ja sinä pysyttelet perällä vasemmalla apukeinoinesi... Ole vaan varoillasi, savoijalainen! — Nyt alamme pommittaa!» — —

»Tästä tulee kestit!!» — riemuitsi Markus ja hyppäsi korkealle ilosta. Niin kävi kuin oli laskettu. Kun kadunkastelija oli töhrännyt jalkineet, ottivat useimmat mielihyvällä vastaan Markuksen tarjoaman palveluksen ja pikku Sam, jolle oli kiinnitetty säästölaatikko vyöremmiin, kokosi ansaidut rahat ahkerasti, ja sittenkun oli saanut laatikon melkein täyteen, helisyytti sitä

asianomaisten korviin, niin etteivät mitenkään voineet unohtaa maksaa.

Vihdoin kulettuaan puolitoista tuntia oli vesimestari päässyt bulevardien alipäähän ja kasteleminen päättyi. Juoni oli onnistunut yli odotuksen, Samin säästölaatikossa oli kokonaista 35 sous'ta.

»Sopiipa ylpeilläaksesi ensi esiintymisestääsi Parisissa, poikasen!» sanoi vesimestari, vieden putken sisään eräälle torille yleisessä puistossa. »Nyt näytän teille hyvän ruokapaikan, minun tavallisen kahvilani, tässä aivan vastapäätä. Minä pistäydyn itse sisään saamaan lasillisen olutta. Samassa koetan hankkia teille kunnollista ruokaa.»

»Jos *minä* saan neuvoa sinua, savoijalainen» sanoi hän, sitte kun olivat asettuneet mukavasti marmoripöydän ääreen katukäytävälle, ja hän tuntijan tavalla oli tarkastanut ruokalistaa, »niin sinun tulee välttämättömästi valita tämänpäiväisiä ruokia: lihalientä murennetun leivän kanssa ja keitettyä häränlihaa ja makarooneja, sitte voit antaa Samille leivän ja puolet makarooneista. Eikö niin? — Ja sinä saat punasta viiniä lisään, minkä jaksat juoda! Se ei ole mikään huono aamiainen, vai mitä? Eikä maksa sinulle enempää kuin 1 frangin.» Hän tilasi ruoan ja rupesi itse särppimään olutta.

Markus otti sillä välin pöytäveitsen ja alkoi ratkoa päällyssaumaa vuohennahka-takistaan.

Kirje tuli esiin. Sen oli äiti ommellut Paulille. Markus tarkasti päällekirjoitusta. Oikein hän muisti: »Paul Moreau, Sirkus Spoletti, Place Blanche, Boulevard de Clichy, Paris.» — »Place Blanche, Boulevard de Clichy» sanoi hän, »tullakseni sinne, täytyy minun kulkea oikealle, sanoi hedelmäkauppias eilen. Niinkö, sanoiko hän oikein?»

»Niin, näetkös», selitti vesimestari »nämä bulevardit, jotka ovat edessämme, ja joita tänä aamuna käytimme työtantereena, ovat nimeltään Boulevard Rochechouart. Niitä sinun tulee kulkea oikealle. Niiden jatko on Boulevard de Clichy ja ne päättyvät toriin nimeltä Place Blanche, jota haet. Siellä on suuri Sirkus Fernando, joka tänä vuonna on vuokrattu italialaiselle *Spoletti*. Kun et varsin ole hölmö, et mitenkään saata eksyä! — — Mutta nyt minun täytyy lähteä, lapset!» lisäsi hän juoden viimeisen siemauksen olutta, »kyllä te nyt yksinkin selviätte.»

»Kyllä, kiitos kaikesta hyvästä avustuksesta ja — hyvästi!» sopersi Markus, nousten kohteliaasti seisomaan ja tarttuakseen hattuun, muistamatta, ettei hänellä sellaista ollutkaan. Kadunkastelija hymyili ja nyökäytti ystävällisesti päätänsä mennessään pois. Markus istui nolona pöytään. Hän ja Sam söivät nyt aamiaisensa rauhassa erinomaisella nautinnolla, hän joi pari pulloa viiniä ja lähti vihdoinkin liikkeelle maksettuaan 1 frangin.

Markus tunsi päänsä hiukan raskaaksi. Hän koetti selvitellä ajatuksiansa ja otti taas äidin kirjeen uudelleen käsille. No, nyt hän muisti mitä oli tehtävä, hänen tuli kulkea kuten kadunkastelija oli neuvonut. Mutta samassa hän käänsi kirjeen ja huomasi muutamia rivejä, joita oli lisätty jonkunlaisena jälkikirjoituksena kotelon taakse:

»Älä koskaan unohda hyvää Jumalaa. Ja kiitä aina Isää Jumalaa kaikesta. Meidän Herramme Jeesuksen nimessä.» Hän luki rivit uudelleen mieltien. Niin, tämän oli äiti kirjoittanut Paulille. Mutta miksi kirjeenkuorelle? — Olikohan se tarkoituksella, että hänkin lukisi ne ja mieltisi niitä? — Kiittää *kaikesta*, myöskin pahasta. Niinkö äiti tarkoitti? — Hän muisti raamatunlauseen, jossa sanotaan että »kaikki asiat ovat niille hyväksi, jotka Jumalaa rakastavat.» Sen hän oli oppinut rovastin luona Annecy'ssä. niin olihan se mahdollista, että hyvä ja paha kääntyisi meille hyväksi, jos rakastaisimme Jumalaa. Siinä oli asian ydin. Rakastiko *hän* Jumalaa? Sitä hän ei oikein tietänyt. Vaikka Sam nyki vitjojaan jäi poika liikkumattomana seisomaan keskelle bulevardien käytäviä ihmistungoksessa silmät tuijottaen äidin kirjeeseen, joka ei laisinkaan ollut hänelle aijottu, mutta joka kuitenkin puhui hänelle niin vaikuttavan tuttavallisesti.

Hän loi katseensa ylös. Toisella puolella kattia oli kirkko. Hän teki päätöksensä, nosti Samin syliinsä ja pisti sen huolimatta sen vastuksista vuohennahka-takkinsa taskuun ja astui liikutetuin mielin kirkkoon. Hän kastoi sormensa vihkiveteen oven suussa, meni keskikäytävää ylöspäin ja laskeutui polvilleen rukoustuoliin Pyhän äidin alttarin eteen, jolla juuri pidettiin messua. Alttari oli juhlallisesti koristettu kukkaseppeleillä, elolyhteillä ja uhkuvilla viinirypäletertuilla — oli nähtävästi vietetty elojuhlaa siinä kirkossa edellisenä sunnuntaina — silloin tällöin helisytettiin pientä hopeatiukua, papit kumartuivat kultapuvuissa Madonnan eteen ja kuoropojat heiluttivat suitsutusastioita. Markus tunsi näkevänsä tämän kaiken kuten tiheän, valkean harsopilven läpi, hänen päänsä painui yhä alemmaksi pulpettia vastaan, mutta hänen kätensä puristivat suonenvetoisesti äidin kirjettä. Hänenkin tuli — kiittää. Sitte kaikki katosi hänen näkyvistään. Hän ei nähnyt mitään enää: hän nukkui . . .

Vasta 3—4 tuntia myöhemmin Markus heräsi siitä että joku ravisteli häntä.

Hän kavahti pystyyn ja näki edessään kookkaan komean miehen hopeanauhoja kolmikulmaisessa hatussa, hopeanauhainen takki ja suuri hopeavaltikka kädessä. Markus tunsi itsensä kovin hämmästyneeksi, hän luuli, että tämä mies olisi Ranskan kuningas tahi jokin muu ruhtinaallinen henkilö.

»Ylös, poika!» ärjäsi kirkonvartija, sillä *hän* se oli; — »uskallatko sinä selvällä päivällä maata ja kuorsata tässä alttarin edessä. Ja katso tätä hävityksen kauhistusta, jonka elukkasi on tehnyt, sinun nukkuessasi — tässä pyhässä huoneesa!»

Ja hän viittasi alttariin, jolla Sam ahmi Madonnan viinirypäleitä ja julkeasti halveksien paikan pyhyyttä sylki kuoret itse alttariliinalle . . . »Eikö sinulla ole mitään kunniantuntoa, ei mitään omaatuntoa, kun tuot salaa apinan sisään sinne, jonne pääsy koiriltakin on ankarasti kielletty.»

— Markus seisoi kuin kuritettu koulupoika antaen rajua ilman tyyntyä. Hän ravisti päätään Samille, kumartui alas ja sai vitjoista kiinni ja ajaen apinaa edessään hoiperteli ovea kohti, katsoi kysyvästi kirkonvartijaan ja sanoi: »Eikö Raamatussa seiso: »Kaikki janoovaiset, tulkaa vetten tykö, tekin, joilla ei ole rahaa, tulkaa, ostakaa ilman rahatta ja ilman hinnatta viinaa ja rieskaa.»

NELJÄS LUKU.

Kirkon ulkopuolella sai Sam aika tavalla nuhteita ja pistettiin takaisin taskuun; ja tällä kertaa oikein tuntuvalle ankaruudella ja paremmaksi varmuudeksi sen omistaja kiinnitti vielä vitjat erääseen hakaseen vuohennahka-takissa. Nyt oli Samin mahdoton huomaamatta päästä karkuun.

Tehtyään tämän varokeinon rohkaisi Markus mielensä ja juoksi omnibusvaunuihin, jotka kulkevat oikealle alaspäin pitkin Boulevard Rochecouart'ia ja joilla oli kirjoitus: Clichy. Hänestä oli tavattoman hauskaa ajella näin pitkin ihmisrikasta pääkatua ja hän miltei pahastui, kun konduktööri huusi: »Place Blanche» ja muistutti hänelle, että tässä oli laskeuduttava pois. Mielellään hän olisi suonut ajon kestäneen kahta vertaa kauemmin.

Nyt hän siis seiso Place Blanche torilla, matkan viimeisessä päässä ja — aivan oikein, tuossa oli, »Sirkus Spoletti.» Hän riensi ovelle hankkiakseen tietoja lippumyymälästä, mutta se oli suljettu.

Tallirenki, joka seisoj maneesin ovella ilmoitti hänelle, että se oli ollut auki 12—4 ja että se taas avattaisi k:lo 7 $\frac{1}{2}$, puoli tuntia ennen näytöksen alkua, lisäten, että hänen tulisi olla siellä hyvissä ajoin saadakseen lippuja, sillä kaikki paikat olivat melkein myydyt. Markus selitti, ettei hän niin lipuista välittänyt, mutta että hänellä oli kirje annettava veljelleen, joka oli taiteilija seurueessa.

»Ei hän taida olla mikään etevä taiteilija» arveli tallirenki, sillä minä en häntä tunne. Ja minä tunnen kuitenkin useat seurueesta sekä nimeltä että ulkonäöltä. Mutta viisainta sinulle taitaa olla, että menet sisään taiteilijain tietä tuolta rakennuksen takaa. Siellä on porraskäytävä ja sitte tiedustelet ensi kerroksessa, jos siellä sattuisi olemaan joku, joka voisi tietoja antaa. Kuitenkin saattaisi käydä niinkin, ettet tapaisi ketään, sillä harvoin kukaan saapuu ennen kuin aikaisimmin k:lo 7 $\frac{1}{2}$. Ja kello on nyt vasta 6.»

Markus kiersi rakennuksen ja löysi aivan oikein ennenmainitun käytävän. Hän juoksi portaita ylös muutamilla harppauksilla ja seisoj käytävässä taiteilijain pukuhuoneiden vaatevarastojen edessä. Nyt oli löydettävä oikea ovi. Hän kolutti ensimmäiselle ovelle, joka eteen sattui.

Ovi raottui. Ystävälliset klownikasvot, iho jauhoissa, huulet maalissa, ja iso tekonenä, joka

oli ylöspäinen, irvistivät hänelle. Melkein säikähtyneenä peräytyi poika, sammaltaen:

»Suokaa anteeksi! minulla olisi kirje annettava veljelleni, eräälle taiteilijoista tässä sirkuksessa, arvelin, että hän kenties asuisi *tässä*.»

»Näytäpä», sanoi ilveilijä arvokkaasti. »Näytäpä, ketä maailmankuulua meistä haet!

Markus ojensi kirjeen.

Ilveilijä otti sen jauhoiseen käteensä ja luki: *Paul Moreau*. Ja suun vääntyessä leveään, säteilevään hymilyyn, tarttui hän käsin Markuksen päähän ja sanoi:

»Niin, nuori ystäväni! täällä on!

»Oletko sinä veljeni!» huudahti Markus, ja syöksyi kuin jos olisi aikonut samassa heittäytyä ilveilijän kaulaan. »Oletko sinä minun veljeni? minun veljeni?»

»En, seis hiukan, nuori intoilija, ja pane *sordino* kielille, käski ilveilijä, »minulla ei ole veljeä, ei ainakaan itse tietääkseni. Mutta minä tunnen varsin hyvin sinun veljesi, sillä me molemmat olemme bolagisteja, meillä on nimittäin kaikki yhteistä: asunto, vuode, vaatteet, puuteri-viuhka ja rahakukkaro.

Mutta älä luulekaan, että hänen nimensä on Paul Moreau. Hänen nimensä on *Paolo Marotti*, poikaseni!»

»Ei hän sitte olekaan minun veljeni», sanoi Markus miettiväisenä, »minun täytyy pyytää Teiltä tuhannesti anteeksi...»

»Kyllä hän on sinun veljesi.» Ja hän asuu täällä myös. Hän on mennyt yli kadun aterialle. Paolo Marotti ja Paul Moreau on sama mies. Me taiteilijat, jotka esiinnyimme kaikissa maanosissa, olemme pakoitettut ottamaan sopivat taiteilijanimet. Meidän porvarillinen nimemme ja useinkin sopimattomat ristimänimet, ovet meille esteeksi. Jos tahdomme loistavasti ja pikaisesti menestyä, täytyy meidän valita komea, sointuisa nimi, joka on yleisölle helppo ääntää ja joka näyttää joltakin ohjelmassa. *Minä* esim. olen kasteessa saanut nimeksi Dieque Jacquemin. Se ei juuri suuria ennustanut. Senpätähden minä otinkin, heti kun huomattiin, että minulla oli lahjoja ilveilijäksi, uuden nimen: *Dick Jackson* — sillä ei yksikään kelpaa ilveilijäksi nykyaikana, ellei hän ole englantilainen — eikä minua yleisesti muulla nimellä mainita, kuin *Mister Dick*. Mutta tule nyt sisään komeroon ja puhukaamme maallisista.»

Mr Dick veti Markuksen ovesta sisään ja jatkoi innokkaasti viittoen käsillään:

»Kuule nyt neuvoani, pikku, rakas, kiltti pojuni —! Ei millään ehdolla Paolo saa aavistaa, että sinä olet tullut, eikä saa tulla levottomaksi kirjeen tähden kotoa tänä iltana ennen esiintymistään. Se ilmahyppy, jonka hän yksin trampetitaitelijana tekee, on siksi vaarallinen, että hänen täytyy olla täysin tyynellä mielellä, että se onnistuisi ilman että hän luiskahtaa. Me emme

siis millään muotoa saa hänelle saattaa niin suurta liikutusta, ennenkuin se on sivu. Ethän kaivanne enempiä selityksiä, vai kuinka! Sinä ja minä rakastamme häntä kumpikin ja tahdomme mielellämme säästää hänen henkeänsä, eikö niin? — — — Siis, ota mielummin kirje takaisin, mene hetkiseksi kävelemään ja palaja taas kello puoli yhdeksän. Silloin minulla on lomahetki, ja jos tahdot, voit tulla samaan käytävään, niin minä vien sinut tallin kautta sisään, ja sinä voit huomaamatta seistä kanssani tallin ovelta ja katsella veljesi hämmästyttäviä temppuja ilmavoimistelussa.»

»Kyllä kaiketi Te olette oikeassa», arveli Markus. »Niin odottamaton kohtaaminen voisi mahdollisesti saada hänet suunniltaan jopa hermostuttaa häntä. Eipä siltä, *minut* hän on unohtanut varmaankin, ei ainakaan tunne minua, mutta nähkääs tätä pientä toveria tässä» — hän aukasi vuohennahka-takin ja veti Samin esille, hellien hangaten poskellaan sen päätä — *tätä* nähdessään hän heltyy; itse hän on kasvattanut Samin melkein aivan pienestä, harjoittanut ja opettanut sille kaikenlaisia temppuja. Ja vasta pari vuotta siten, jolloin hän antautui voimistelua eli atlektiikkaa, tahi miksi sitä kutsutaan, harjoittamaan — lähetti hän apinan kotiin minun luokseni. Voi, kuinka hänellä on mahtanut olla ikävä Samia monen monituiset kerrat! — Sen kyllä käsitan

minä, joka olen ollut Samin toverina kaiken sen aikaa?»

»Ei se kaipuu liian suuri ole taitanut olla», vakuutti ilveilijä, »sillä en muista kertaakaan tällä ajalla kuulleen hänen mainitsevan tätä eläintä. Mutta tämä Samhan muuten näyttää olevan ensi luokan koomikko. Hänellä on loistava, jumalallinen mimiikki! Kenties minä voisin lainata jonkun piirteen tältä apina-elukalta siihen naamariin, jota minä olen valmistamassa. No, päästä se hetkeksi ja pane se tähän pöydälle, niin että saatan nähdä sen peilistä. . . . Kiitos! Tuossa se istuu komeasti. Minä koettaisin etenkin jäljitellä tuota lumoavaa ilmettä tuuheissa, kovin ylöspäin kohoavissa kulmakarvoissa. Minun täytyy laittaa itselleni aivan uusi naamioitus, sillä minun tulee luoda pääosa tanssikappaleessa, jota esitetään ensi kertaa tänä iltana. . . . Mutta mikä apinalle tuli? Luulen että sitä vaivaa paha henki!» Ja Mr. Dick kavahti seisomaan, kauhistuneena nähdessään apinan äkkiä syöksyvän luulotellun vastustajansa kimppuun peilissä, tulisessa innossaan päästäkseen mitä pikemmin otaksutun vihollisensa kimppuun, hyppäsi se Mr. Dick'in puuterirasiaan ja alkoi potkia niin että puuteri tuprusi puolelle ja toiselle.

»Mutta Sam! kuulehan Sam», huusi Markus ja koetti saada raivoisaa eläintä tottelemaan. »Rauhoitu, rauhoitu!» Ja tanakasti hän tarttui raivoisaa eläintä takaapäin kiinni ja painoi sen

rintaansa vasten, tuuditellen sitä kuin hentoa lasta ja äidin hellyydellä puhui hän: »Samuseni! Samuseni! tyynny! Samuseni! Samuseni! tyynny!»

»Se on jotakuinkin tulinen luonteeltaan, matkatoverisi!» huomautti Mr. Dick hetken äännettömyyden jälkeen. »Paremmiin me veljesi kanssa sovimme. Hän on hieno poika, oikea gentleman!»

»Mikä!» kysyi Markus tyhmän näköisenä. »No. — Gentleman? — Niin, se on englanninkieltä», intti Mr. Dick, »olen tottunut käyttämään niin paljon englantilaisia sanoja etenkin siitä lähtien kun otin englantilaisen taiteilijanimen, mutta se merkitsee sinun kielelläsi, oikein kunnan mies». Me tulemme erinomaisen hyvin toimeen. Emme koskaan ole epäsovussa.»

»Mutta Teidän kanssanne mahtaakin olla hauska elää Mr. Dick», sanoi Markus ja otti kaikkein ystävällisimmän ilmeen. »— — Tehän olette niin iloinen!!»

»Minä olen sunnuntailapsi!» nauroi Mr. Dick, »minulla on aina menestystä, ja onni on puolellani! Parisin suurin kortinpanija ja ennustaja Theresina Cavalli on kerran ennustanut minulle, että tielleni kylvetään kultaa, ja etten kuolisi ennenkuin kulta ulottuisi vyötäisiin saakka. Mutta sinähän itket, poikaseni! Olisikohan tuo suuri rikkauteni kuulunut pahalta sinun köyhiin korviisi? Olinhan minä ajattelematon. Nyt näen,

että olet avopäin. Ethän toki liene kulkenut tänne Savoijen'ista saakka ilman lakkia? —»

»En — se vietiin minulta» nyyhkytti Markus, mutta pidätti itkuansa, kun huomasi, että oli sanomaisillaan tyhmyyden.

». . . . Tuuli kai matkalla, arvelen», jatkoi Mr. Dick, joka tällä välin oli laskeutunut polvilleen ja kaiveskeli piironginlaatikkoa. »Voisithan sinä käyttää jotakuta vanhoista narrihatuistani. Tässä esim. on mukava, pehmeä huopahattu. Harjaamme liidun pois, nostamme toisen laidan ylös, noin! ja panemme siihen irtonaisen punaisen tupsun. — Silloin sen kyllä voi päähän pistää, vai mitä?»

»Saanko minä todellakin tuon hienon hatun», huudahti Markus ihastuneena. »Kiitos Mr. Dick — *titi* en kohtakaan unohda. Mutta nyt lähden ja sitte palaan taas täsmälleen kello puoli yhdeksän, tänne portaihin. Voi, kuinka iloitsen saadessani nähdä Paul veljeäni. Kunhan kello pian olisi jo niin paljon. Paljonko se nyt on Mr. Dick?»

»Nyt se on puoli kahdeksan», vastasi ilveilijä katsomatta peilistä pois, »mutta pötki nyt pois, sillä nyt saattaa Paolo saapua minä hetkenä tahansa. — Ja muistathan sopimustamme?»

Markus pujahti hiljaa ulos.

Kun hän oli ulkona käytävässä kuuli hän nopeita askeleita portaisissa. Kiireesti hän pistäytyi sivulle ylös toisen kerroksen portaille, josta huomaamatta saattoi pitää silmällä tulevaa. Tämä oli aivan nuori mies, jolla oli hieno solakka var-

talo, yllään valkoiset housut, valkoiset liivit ja musta samettitakki. Kädessä hän piti valkoista panamahattua, varmaankin vilvoittaakseen päättänsä kiireellisen astunnan jälkeen lämpimänä iltana. Kaunis, kihara tukka oli kammattu ylöspäin voimakkaalta, avonaiselta otsalta. Markus arveli tuntevansa *tuon* otsan ja *tuon* niskan. Kyllä varmaan tuo oli Paul! Varmaan se oli *hän!* Ja aivan oikein, nyt tämä kääntyi nopeasti oikealle ja astui sisään ensimmäisestä komeron-ovesta — Mr. Dick'in luo Siis hän se oli, Markus oli nähnyt hänet, voi, kuinka häntä halutti, halutti kuten Benjamia palatsin portailla nähdä Jooseppia kuninkaallisessa puvussa? —

Hän astui Place Blanche'lle, tunsi itseänsä kovin hiukasevan ja keksi myymälän, jossa kaupattiin paistettuja kastanjoita, juoksi sinne ja osti Samille sekä itselleen hirvittävän annoksen koitoisia herkkuja.

Täsmälleen puoli yhdeksän oli hän taiteilijain käytävässä. Mr. Dick ei ollut rikkonut sopimusta. Hänkin seisoi yhtä täsmällisenä täydessä ilveilijäpuvussa, roimahousuissa, leveässä röyhellyskauluksessa ja suippolakissa.

»Tule nyt *minun* kanssani», sanoi hän, pyyttele minun kölivedessäni, niin olemme kohta siellä!»

He riensivät tallien läpi ja hetkisen perästä he seisoivat komeasti valaistun maneesin ovella.

»Katso, Markus», kuiskasi Mr. Dick, »katso tuolla kupukaton alla liitelee Paolo; — näetkö häntä hopeakudoksisessa pukimessa, rinnassa ja selässä kultalangoilla kirjaeltu perhonen. Kuinka uskalias hyppäys trapetsilta — trapetsille! — Usko minua, hänestä tulee vielä maailman paras ilma-voimistelija!»

»Voi, mutta jos hän nyt putoaisi maahan?» valitti Markus.

Vaikkapa, niin ei hänelle vahinkoa sattuisi, rauhoitti Mr. Dick. »Turvallisuusverkko, jonka näet pingoitettuna päämme yläpuolella, ottaisi kyllä hänet vastaan.»

»Mr Dick!» sanoi Markus ihastuneena ja nykäsi häntä roimahousuista. »Mr. Dick, minusta näyttää kuin hän lentäisi. Minä en näe siipiä. Kuinka hän saattaa tehdä tuollaisia ilmahyppyjä ja liidellä niin kevyesti kuin lintu?» — Ja Markus taputti käsiään kuin mieletön.

»Tule nyt Markus!» kuiskasi Mr. Dick, »nyt hän on kohta valmis. Koettakaamme ehtiä hänen huoneesensa vastaanottamaan häntä.»

Mr. Dick veti Markuksen kanssaan tallin läpi; portaat he harppasivat nelistäen, ja nyt he olivat komerossa, joka oli sähköllä valaistu ja kuulivat myrskyävää hyväksymistä alhaalta salista.

»Kuuletko, kuinka he häntä kunnioittavat?» kysyi Mr. Dick ylpeänä; häntä huudetaan aina 5—6 kertaa esille Mutta tänä iltana ei ihastuksella ole rajaa. Kuule, he taputtavat vielä

käsiänsä ja tömisyttävät jalkojansa kuin hurjat! — Mutta hiljaa! Minä kuulen hänen askeleensa portaissa. Mene oven taa, ettei hän heti näe sinua. Hänet täytyy oikein yllättää.»

Markus piiloutui oven taakse ja tirkisti raosta. Paolo seisoj jo kynnyksellä hengästyneenä, läähättäen, ilosta säteilevänä jättiläislaakeriseppelä oikeassa kädessään. Kuinka kaunis hän olikaan, kun hän siinä seisoj puettuna ruumiinmukaiseen hopeanhohtavaan pukuun, vahvalta hän näytti kuten valonhaltija. —

»Dick, mitä sinä tästä arvelet? huudahti hän. Kuulitkö millainen innostus tänä iltana oli? Sydämenpohjasta lähtivät hyvähuudot! —».

»Sen kyllä uskon» sanoi Dick, hiljaa hymyillen, »mutta taputtajien joukossa olikin muuan, joka sinua rakastaa. — *Hän* tuolla! Tunnetko hänet?»

Paolo kääntyi ja syöksyi ilosta huudahtaen Markuksen kaulaan, suuteli ja syleili häntä ja kohotti viimein pienen miehen atleettikäsi-varrelaan aivan kattoon saakka.

»Markus, pikku Markus!» riemuitsi hän ja otti molempien käsiensä väliin hänen päänsä, »sinäkö todella olet kasvanut niin suureksi ja kauniiksi! Mutta kuinka hento ja kalpea sinä olet!»

Markus makasi ilosta itkien veljen rinnalla olevaan kultakärpäseen nojaten.

»Voi! mitähän oletkaan saanut kärsiä ennen kuin pääsit kotoa tänne», jatkoi Paolo, »sinulla

on ollut kova matka, pienokaiseni!» Sen tunnen omasta kokemuksestani. Mutta, kuule, Dick, ota kaapista yksi pulloistamme, yksi parhaimmista, kuuletko, aukase se, sillä nyt juomme pikku veljeni maljan, veljeni, joka on onnellisesti saapunut tänne saakka Mutta pyyhi silmäsi, Markus, ja salli minun katsoa kuinka iloinen olet!»

Sillä välin Dick oli kaatanut lasit täyteen ja tarjosi viiniä.

»Juo tätä kunnioituksella, Markus», sanoi hän a maiskutti kielellänsä, »se on vanhaa tokajeria, yhtä hyvää kuin hyvä lääke, siksi meillä aina sitä on varalta.»

»Tervetuloa, rakkaani, sanoi Paolo, kääntyen Markukseen, kivistäen hänen kanssaan ja juoden lasinsa pohjaan. »Mutta niinhän sinä tulit kuin sadun ilmestys! —».

»Ethän sinä kysele edes Samia?» kuiskasi Markus loukkaantuneena ja otti aarteensa salaa esiin povitaskusta. Katso, eikö se ole yhtä hyvässä kunnossa kuin silloin, kun sen lähetit? —»

»Onpa kyllä», kiirehti Paolo vakuuttamaan, taputtaen Samin päätä. »Kaiketi sinulla on ollut siitä vastus matkalla, luulen, sillä se on kiusallinen matkatoveri.»

»Ei ensinkään minulle, vakuutti Markus ja painoi poskensa luottavasti Samin kylmää kuonoa vastaan. »Me kaksi ymmärrämme aina toisemme.»

»Kuule, Dick, tule nyt auttamaan yltäni nämä ruumiinmukaiset vaatteet», käski taiteilija. »Eihän sinun tarvitse mennä alas ennenkuin pantomiininäytelmään, vai kuinka?»

»En, ja sitäpaitse tämä käy silmänräpäyksessä, vakuutti Dick, päästäen Paolon kimaltelevaa vyötä ja vetäen ihovaatteita hänen yltään. »Tule Markus katsomaan atleetin muotoja», huusi Dick, ihailen ystävänsä paljasta ruumista, »veljesi on kuin kreikkalainen sankari! — Katsohan vaan tarkkaan, kuinka lihakset liikkuvat tässä selässä. Se on ensi luokan torsus, katso. Ei ihmettä että kuvanveistäjä Anatole Berard on kiusannut häntä malliksi uuteen kuvapatsaaseen: »Ikaros matkalla aurinkoon.» Ja taiteilija on itse kertonut minulle, että hänessä heräsi ajatus luoda tuo kuvapatsas, kun näki Paolon ilmahypyn eräänä iltana täällä maneesissa.»

»Niin, kun on sellainen vartalo, kuin sinulla», sanoi Markus, niin saattaa kaikei ansaita hyvät rahat olemalla mallina täällä Parisissa?»

»Monsieur Berard antaa minulle mitä vaadin», vastasi Paolo, joka sillä välin oli pukeutunut ja juuri peilin edessä sitoi kaulahuivia löysään suureen taiteilija-solmuun.

»Luuletko, että hän voisi käyttää — minua — tahi Samia?» jatkoi Markus.

»Ei, mitä hän tekisi tuollaisella hinterällä!» vastasi Paolo, nykäisten mustaa samettitakkiansa,

»ja sitäpaitse niin kauan kuin *minä* olen hänen käytettävänään, ei hän toisia kaipaa.»

Tällä välin oli Dick istuutunut mukavasti peilin eteen ja kiinnitti itselleen suurta vahanenää, saman nenän oli Markus jo iltapäivällä nähnyt. »Markus!» huusi hän nyt, »tule silmänräpäykseksi tänne Saminesi, mutta älä päästä sitä irti ja pidä sitä niin, ettei se näe itseään peilistä. Noin, kaunis kiitos! Nyt sain kulmakarvat oikein kaareviksi ristiin, lisäsi hän. Vaikutus on nauruhermoja kutkuttava. »Ja nyt, herrat veljekset!» sanoi hän, nousten seisomaan ja ilveilijän tavalla kumarrellessa menen ovea kohti, »pyydän vapautusta tunnin ajaksi.» Mr Dick katosi äänettömästi.

Markus katsoi Paoloon, joka makasi pitkälään sohvalla vedellen savuja paperossista.

»Paul» sanoi hän vienosti, »minulla on tämä kirje sinulle — äidiltä.» Paolo otti kirjeen, tarkasti kuorta ja mumisi puoliääneen itsekseen: »hm! raamatunlauseita kuoren päällä! hyvä on alku.» Sitte hän aukasi sinetin, veti kirjeen ulos ja luki:

»Rakas poikani!

Tässä seuraa rakas pikku Markus ja hänen apinansa, joka on sinun näköisesi kuin marja toisen marjan näköinen ja joka ei vielä koskaan ole poikennut totuuden tieltä. Ota rakkaudella hänet huostaasi ja suosittele hänet tuttavapiiril-

lesi Parisissa, jota minä — Jumalan kiitos — en tunne muuten kuin hyvältä puolelta — — —

Kun olin tämän kirjoittanut ammui lehmä ja minun täytyi mennä ulos lypsämään.»

Paolo pysähtyi hetkeksi ja katsoi ylös kirjeestä. Hymy ja itku kamppailivat hänessä. Noin tuo vanha rakas äiti kirjoitti liikuttavalla yksinkertaisella tavalla. Hän kuivasi kyyneleen poskelta ja jatkoi lukemistaan:

»Pistä hänelle korppu tahi äyri, kun näet hänen pää painoksissa kulkevan. Eivät kaikki niin helposti onnistu kuin sinä. Säilytä itsesi sentähden nöyränä ja tottelevaisena. Täällä kotona voimme kaikki hyvin. Minä olen sairastanut kaksi viikkoa keltatautia ja toivon kuulevani samaa sinusta.

Äitisi Therese Moreau.»

Hänen päänsä painui pöydänlaidalle. Hän nyyhkytti ääneen. Markus istui hänen viereensä ja silitti hellästi hänen kiharaa tukkaansa.

»Oliko äidin kirje niin surullinen, että sai sinut noin murheelliseksi?» kysyi Markus herttaisesti. »Ei, pienoiseni», vastasi Paolo tyyntyen ja nousi »ei surullinen, ei ollenkaan surullinen. Niin vakava vaan. Ja me täällä olemme tavallisesti vallattomia ja huolettomia, emmekä välitä koskaan muista kuin itsestämme. Vaan *tämä* huomautus ei saa olla turhaan tehty.»

Hän asettui keskelle huonetta veljensä eteen ja alkoi tarkastella häntä kiireestä kantapäähän.

»Katsos, pikku veikko,» jatkoi hän, »nyt lienee parasta, jos alotamme sillä, että luomme tarkastavan katseen sinun vaatevarastoosi. Jos minun tuttavieni tulee auttaa sinua eteenpäin, niin ei mitenkään käy laatuun, että olet kuin oikea Sioux-intiaani. Alhaalta alottaessa huomaan, että Herra Jumala ei ole suonut sinulle sukkaa eikä kenkiä, joten niistä ei ole mitään sanomista. Sitte housut, nehän käyvät tiukemmin ruumiiseesi kuin minun neulotut ahtaimmat ruumiinmukaiset housuni; hiukan nukkavierut tosiaankin, menevät kuitenkin mukiin. — Nyt vuohennahka-takkiin, katsokaammehan», ja Paolo väänsi ja käänsi sitä valkean valossa, »sehän on aivan siisti, ja tähän vuoriin on äiti liikuttavalla huolella ommellut mukavan, pienen riippuverkon ystäväillesi Samille — todellakin käytännöllinen ja järkiperäinen, mutta kesäpäivinä luonnollisesti hiukan kuumentava päällystakki! On vielä hattu tarkastettava! Tämähän ei ole laisinkaan huono»

»Sen kyllä uskon», sanoi Markus innoissaan, »sehän on Mr Dick'in hienoimpia hattuja, jonka hän iltapäivällä lahjoitti minulle.»

»Vai on! onko Dick ollut niin toimelias» muisi Paolo, »mutta sen sinulle sanon, että paita ei kelpaa, se on sekä risainen että repaleinen; siitä on varmaan osa jäänyt matkalle. Sinun täytyy heti saada uusi. Lahjoitan sinulle yhden

omistani; se varmaan käy sinulle hyvin. Sinähän kohta olet yhtä iso kuin minä. Niin, eipä puutu enään puolta päätäkään.» — —

Hän otti puhtaan paidan piironginlaatikosta.

»Tässä saat, pikku Markus, sanoi hän, pue se heti yllesi, nyt sinun kuitenkin täytyy päästä vuoteeseen — niin vuoteemme on tehty, kuten näet, tuolla alkoovissa, laipion takana ja joka tapauksessa on viisainta, että jätät tänne yöksi, — mutta jos sinä nukut Dick'in ja minun keskellä, niin ei ainakaan ole yllistä, vaikka saatkin puhdasta päällesi. Riisu nyt yltäsi tuo inhoittava, epäsiisti ryysy!»

Sitä ei tarvinnut Markukselle kahdesti sanoa. Yhdellä kertaa hän kiskasi sen yltään ja tarttui puhtaaseen, jota veli piteli käsissään. »Seis hiukan», sanoi veli tuntijansilmällä tutkien pojan kaarevaa rintaa ja sulavan notkeaa selkää. »Sinullahan on mahdollisuus saada komea vartalo. Meidän täytyy vaan koettaa saada hiukan lihaa ruumiseen. Tahdon kuitenkin puhua Monsieur Berard'ille sinusta. Taavettina sinä voisit »seisoa mallina». Aluksi saat lähteä kanssani atelieeriin huomenna. Niin ensiksi suosittelen sinua saappaiden puhdistajaksi.»

Markus pukeutui paitaan, se sopi erinomaisesti, oli vaan tavattoman pitkä ja ulottui yli tiukkojen housujen.

»Puikahda nyt vuoteeseen», jatkoi Paolo, lie-nethän jo väsynyt, ihmislapsi! Sitte tulen minä

kohta jälessä. Ethän sinä hinanne Samia ja vuohenahka-takkia mukaasi vuoteeseen, sillä sellaisessa eläintarhassa en tosiaankaan tahdo nukkua.»

»Et tarvitsekaan Paul», selitti Markus. »Sam on aikoja sitte mennyt omaan vuoteeseensa. Etkö ole sitä huomannut? Se makaa tuolla kiilloitus-rasiassa. Siitä ei minun koskaan tarvitse huolehtia. Kun sitä vaan nukuttaa, hakee se aina kiilloitusrasian, mihin sen panenenkin, aukaisee itse kannen ja menee levolle riepujen väliin. Katso, kuinka rauhallisesti se nukkuu. Hyvää yötä, Samu!» Ja itse puikahti poika alkooviin ja heittäytyi isoon, leveään vuoteeseen, joka niin pehmeästi ponnahti vastaan. »Sinulla ja Dick'illä on hyvin hyvä», lausui hän, »teillä on kuin ruhtinailla. Jospa saisi tämmöisessä vuoteessa nukkua!»

Paolo oli vetänyt syrjään alkoovin oviverhot. Hän heitti samettitakin yltään ja peitti veljensä huolellisesti painaen takkia joka puolelta. Markus veti väkisin veljensä kasvot lähemmäksi ja suuteli häntä.

»Voi, minkälainen vuode, kuiskasi hän, ja käpertyi sinne, »teillä on kuin — ruhtinailla.»

Paolo kumartui kiireesti, kun näki äidin kirjeen lattialla. Se lienee pudonnut samettitakin taskusta, kun hän riisui sen yltään. Hän huomasi jälkikirjoituksen kuorella ja luki: »Kiittäkää Herra Jumalaa kaikista asioista»

»Teillä on aivan kuin ruhtinailla!» kuului itse-
pintaisesti vuoteesta päin.

»Kyllä Markus!» sanoi Paolo ja laski kätensä
hänen päähänsä, »meilla on jotakin, josta on Ju-
malalle kiitos lausuttava!»

»Mitä melua tämä on?» huudahti Markus ja
kavahti pystyyn.

»Se on hyväksymiskohina alhaalta. Se mer-
kitsee, että tanssikappale on loppunut ja että
ystävämme Mr Dick parin sekunnin kuluttua on
täällä. Sitte minä kohta tulen vaunuihin.»

Samalla lensi ovi kolisten auki. Ja suippo-
lakki keikkuen valenenän päässä, astui Mr Dick
sisään, ilmoittaen kovalla äänellä ilveilijämurteel-
laan:

»Nyt minä tulla! — nyt tulla minä!»

VIIDES LUKU.

Kuvanveistäjä.

Sam heräsi ensimmäisenä seurasta seuraavana aamuna.

Se pani heti toimeen tarkastusretken alkoviin hakeakseen rakasta isäntäänsä, jonka luuli pitävän herättää, mutta kun se ei alhaalta päin saattanut keksiä häntä sängyssä, hypäsi se eräälle ulkonevalle ruumiinosalle, josta se toivoi voivansa riittävästi tutkia leiriä, mutta samassa syöksähti Dick ylös päästäen oikean hätähuudon.

Siitä Markus havahtui ja nauru valtasi molemmat. Paolo kääntyi suuttuneena seinään päin ja nukkui uudelleen.

Mr Dick alkoi nuhdella Samia:

»Mitä sinä oikein luulet, pieni ilveilijä. Sinä olet melkein liian nenäkäs. Luuletko, että minä olen luotu astinlaudaksi sinulle? Luuletko, että nämä maailman kehittyneimmät peräpakarani

ovat sinulle harjoituskentäksi aiotut? —» Ja hän tarttui Samin etukäpäliin ja piti tätä pysyssä yhä jatkaen puhettaan:

»Kyllä *minä* sinut opetan. Et taidakaan tietää, että olen eläintenkesyttäjä. Minä näyttelen joka ilta neljää hyvin kasvatettua villakoiraa, ja niille paukkuu koiraruoska aamusta iltaan. Siis varo *sinä* itseäsi!»

Markus istui suorana vuoteessa ja nauroi että raikui.

Mr Dick päästi Samin irti ja tämä juoksi korvat lurpallaan vuodetta alaspäin ja piiloutui erääseen nurkkaan.

»Nyt ruumis ylös!» komensi Mr Dick. Tuota pikaa hän pukeutui, — vapaasti ja urheilijan tavalla puettuna kirjajaan paitaan ja lippapatalakkiin. Tämä lakki oli viisaasti painettu niskaan, ettei se estäisi muutamia harvoja, vaaleita hiuskiharoita lankeamasta otsalle, muodostamasta kehystä kauneille, nuorekkaille kasvoille.

Markus pukeutui myös joutuisasti, vaikka hänellä oli monta hankaluutta, kun hänen uuden puhtaan paidan kunniaksi täytyi pestä kaula alas saakka, mutta täytyihän hänen tehdä tämä paidan vuoksi. Kun oli pukeutunut valmiiksi, katsoi Markus peiliin. Itsetietoisesti hän huomasi puhtaan paidan ja uuden lakin somistavan vaikutuksen. Päättävästi hänkin työnsi hatun takaraivolle ja veti suortuvan hiuksia otsalle seuratakseen Mr Dick'in luomaa tapaa.

»No, nyt ulos toimeen, lapset! huusi Mr Dick ja löi käsiänsä yhteen — ulos rahaa hankkimaan. Tahdotteko minut impressaarioksi, niin lähden kanssanne bulevardeille ja johdan teidän ensimmäistä esitystänne?»

»Tahtoisitteko Mr Dick! Tahtoisitteko todellakin?» — huudahti Markus suunniltaan ilosta. Ja kiireesti hän sieppasi Samin syliinsä ja heitti kiilloitusrasian olalleen.

»Sitte jätämme seuraavan sähkösanoman uni-kekoherralle», jatkoi Mr. Dick ja piirsi muutamia sanoja käyntikortille, joka asetettiin yöpöydälle:

»Päävoima seurueesta lähtee kiertomatkalle k:lo 10,30. Toivomme, että liityt meihin ensimmäisellä asemalla: »Brasserie Durand» k:lo 12 päivällä.»

»Mutta, sano minulle nyt, pieni ystäväni!» sanoi hän kääntyen Markuksen puoleen, »onko meillä nyt myös kaikki tarpeelliset välikappaleet? — Sam esiintyy tietysti jokaisessa juhlanäytännössä puvussa? Tsuaavina vai ratsusoturinako? — Sanoppa minulle missä sinun virkapukusi ovat, Markus poikaseni?»

»Tässä kiilloitusrasiassa minulla on koko pukuvaramoni», vastasi rauhoittavasti Markus.

»Silloin kai Samin kohta täytyy esiintyä — nuohoojana, intti Mr. Dick.

»Eihän toki, älkää puhuko mitään niin loukkaavaa, sanoi Markus nähtävästi pahastuneena, »hänen sotilaspukunsa ovat rasian pohjalla kää-

rittynä aivan puhtaisiin liinavaatekappaleihin. Ne Teille illalla näytän.»

»Hyvä, mutta odota siksi kun »Mr. Sam» esiintyy; viisainta on että tämäkin ilveilijä saa englantilaisen lisän. Lähtekäämme vaan matkalle, lapsi!»

Mr. Dick ensimmäisenä he riensivät portaita alas ja olivat hetkisen perästä Blanche torilla.

Karavaani lähti kulkemaan pitkin leveää asfalttikäytävää suuren huvittelupaikan eteen, jonka nimi on Moulin-Rouge (punainen mylly). Tähän asetuttiin. Mr. Dick otti päästään urheilijalakkinsa ja pisti sen piiloon sekä lainasi Markukselta entisen lakkinsa. Hän osasi asettaa sen siten päähänsä, että hän punainen tupsu pystyssä näytti erinomaisen taiteelliselta. Markukselle tuli kiire saada esiin Samin tsuaavipuku kiilloitusrasiata ja Mr. Dick'in suosiollisella ja asianymmärtävällä avulla sai hän Samin puetuksi pikaisesti tummanpunaisiin housuihin, vaaleansiniiseen vyöhön, kirjailtuun espanjalaiseen lyhyeen takkiin ja punaiseen fetsilakkiin, joka pysyi päässä leuan alla kulkevan kuminauhan avulla. Sam oli tottunut kärsimään komeutensa tähden, joten se alistui aivan tyytyväisenä — valittamatta — tähän kiusalliseen ja monimutkaiseen pukemiseen. Lopuksi sille sidottiin pieni rumpu eteen vyöhön ja samasa pistettiin käsiin kaksi rumpukapulaa. Lukuisa utelijas yleisö tungeskeli jo katukäytävällä nuorien taiteilijoiden ympärillä, nähdäkseen

mitä olisi tulossa. Ja ilvehtijän näppäryydellä ja tarkalla silmällä käsittäen hetken vaatimukset, nosti Mr. Dick pienen rumpalin päänsä päälle hatulle seisomaan, jossa Sam reippaasti liikkui pehmeällä huopahatulla.

»Pärisytä rumpuasi, vaikka kuinka *huimasti*», huusi Mr. Dick sille, vaan älä iske syrjään, äläkä lyö kalloani säpäleiksi. — — Olenhan tosin tapaturmavakuutuksessa, mutta ei klowninkaan pää enemmän kuin muukaan rakko kestä sitä että henki pihisee siitä ulos — — jos olisin hauras, tulisin tahtomattani naurettavan heikoksi, ninnittäin *heikkopäiseksi*, niin uskokaa minua, hyvät ihmiset, täällä on monta heikkopäistä seassamme, jotka tahtomattaan näyttelevät ilveilijän osaa. He eivät häikäile kilpailla meidän ammattitaitelijoiden kanssa leivänhankinnassa.»

Sekä Mr. Samin rumpu että Mr. Dickin tilapäinen puku olivat houkutelleet monta ihmistä, jotka olivat asettuneet piiriin esiintyvien ympäri.

»Hei! Hei!» jatkoi Mr. Dick ihmeteltävällä tottumuksella matkien markkinakuuluttajien murrettä. »Tässä esiintyy ihmelapsi: *Marco Marotti*, laulajan alku ensimmäistä sorttia. Ei kenenkään pidä laiminlyödä tilaisuutta, nyt kun tämä laulaja on kiertomatkalla Savoijen'ista Ranskan sydämen läpi — ja Jumala ties' mihin! — — — Hei, hei! Tässä näette Mr. Samin, maailman pienimmän ja hoikimman klownin. Jollette voi häntä nähdä, voin kertoa teille, etten *minäkään*

voi häntä nähdä. Mutta älkää sitä surko, hyvä herrasväki. — Sillä jos tahdotte nähdä ihmelapsen, niin katsokaa hattuani! Hän ei ole, kuten kyllä huomaatte, välinpitämätön sille lumoukselle, jonka sotatakki kaikkiin apinoihin vaikuttaa ja hän on ennen muita valinnut tsuaavinpuvun, syystä että suurimmat apinat sotilaistamme kuuluvat tähän rykmenttiin. Kuulkaa vaan hyvät herrat ja naiset, kuinka hän rummuttaa. Tulkaa katsomaan! Hän tekee sotatempuja à la Potsdam tahi paremmin à la Sans-Sonci!! — Tänne päin kolikot. Rumpu on säästölaatikkona!»

Tämän voimakkaasti lausutun kuulutuksen aikana oli permanto-yleisöä lisääntynyt melkoisesti, ja moni pisti sou-rahaman Mr. Samin rumpuun. — Nyt saapui Markus, irroitti rummun ja pisti Samin kouraan kiväärin. Ja sitte alkoi hullunkurinen sotatempujen suorittaminen. Sam osasi tehdä kunniaa pyssyllä niin preussilaisella tavalla, kuin jos se olisi suorittanut opintonsa Lichterfelden sotakoulussa. Sitte astui Markus esiin ja lauloi kauniilla, heleällä äänellä laulun Savoijenista:

Äiti Savoija, muistaos pienoisia,
 Muistaos poikiasi — muistaos toisia,
 Jotka koditonna maailmalla astuu,
 Kaukana harmaiden vuorien taa
 Ulkona maailmalla taivaltaa.

Äiti Savoija! Poisko sä lapsesi
 Rauhaisan, pehmoisen lieden luota,
 Kerjäten, ilveillen aivan suotta,
 Karkoitit raatamaan raskahasti,
 Auringon paistaess' kirkkahasti.»

Näytökset, niin iloiset kuin juhlalliset, saivat osakseen yleisön jakamattoman suosion. Ja kun Mr Dick, joka sillä välin kuin Markus lauloi, oli antanut Samin kouraan oikean säästölaatikon — rumpu oli nimittäin täysi — kulki Sam »lautasella» piirin ympäri, onnistui heidän myös saada tämä laatikko täyteen. He olivat vähemmässä kuin neljännestantunnissa ansainneet viisi frangia, sellaista rikkautta ei Markuksella vielä koskaan ollut ollut.

Täsmälleen kello 12 astui karavaani »Brasserie Durand» nimiseen suureen ravintolaan hautausmaan kujan ja Boulevard de Clichy'n kulmassa, johon ravintolaan pääsi kadulta pienen hyvin hoidetun puutarhan läpi. Kun Dick opasti pieniä ystäviään sisälle puutarhaportista, säpsähti Markus nähdessään keskellä puutarhaa kummallisen maalatusta kipsista tehdyn kuvapatsaan, joka esitti liitelevää nuorukaista kohoten kohti taivasta.

»Tuohan on Paul!» huudahti Markus, loistaen ilosta ja kääntyen Mr. Dick'in puoleen, »sehän on Paolo! Eikö totta?»

»Niin on», vastasi Dick, »se on sama Ikaros, jolle veljesi on ollut mallina — josta eilen illalla

sinulle kerroin. Tämä on ensimmäinen luonnos, jonka Monsieur Berard on myynyt Isä Durand'ille — — ja jos sinua huvittaisi nähdä tuon teoksen mestaria, niin tee koko käännös ja katso. Hän, tuo kookas, laiha mies, jolla on tuuhea tukka ja siniset, suuret silmät — tuo, taiteilijaviittaan puettu — joka istuu tuolla verannalla puhellen isä Durand'in kanssa — — —.

»Voi, minkä näköinen hän on», sanoi Markus, »eiköhän hän ole sairas?»

»Kyllä», myönsi Mr. Dick, »hänellä on keuhkotauti ja rahanpuutetauti, ja ne kaksi tautia tekevät kyllä pian lopun ihmisparasta vaikkapa hän olisi mitä suurin nero.»

Näin puhellessa olivat he tulleet aivan verannan luo. Nyt he huomasivat, että kahdelle hengelle oli katettu marmoripöytä, jonka ääressä taiteilija isännän kanssa istui. Mr. Dick tervehti molempia herroja ja istuutui kuin kotonaan toisen lautasen eteen ja silmäten toiseen sanoi hän:

»No Paolo luonnollisesti ei vielä ole tullut?» Ja kääntyen isännän puoleen lisäsi hän: »Kuulkaa, isä Durand! Lautanen lisää! Perhe on lisääntynyt viime yönä, Paolo on sanut veljen. Niin. Te luulette minun leikkiä laskevan Mutta katsokaa itse, — tuossa hän seisoo apinansa kanssa, minun hyvä ystäväni ja ammattiveljeni, Mr. Sam!»

Isäntä nousi seisomaan ja katosi sisähuoneisiin antamaan määräyksiä.

»Tämäkö Paolon veli?» kysyi taiteilija ja kat-
sahti mielenkiinnolla poikaan. Tule, nuori sa-
voijalainen!» Ja hän viittasi Markuksen luokseen,
»tule, että saisin sinua lähemmältä nähdä.»

Poika istui pelokkaasti tuolin laidalle, johon
Monsieur Bérard viittasi häntä istumaan. Tai-
teilija käänsi hänen päätänsä, että sai nähdä po-
jan kasvot sivulta ja sanoi: Kyllä olet Paolon
näköinen, — sinä olet myös kaunis, kenties kau-
niimpi kuin hän. Mutta sinun vartalosi on liian
hinterä ja laiha. Ja sitä paitsi en voisi sinua
käyttää Ikarospatsasta varten. Siihen sinun kat-
seesi ja ajatuksesi ovat liian arkipäiväiset. Minä
sanon sinulle, Ikaros oli taivaanvallottaja, — in-
toilija tahi kuten me amerikkalaisten malliin kut-
summe häntä: Struggler, ja veljesi on oikea
Struggler-perikuva ihanassa muodossa.»

»Mutta nythän Te muutaman päivän kuluttua
saatte Ikarospatsaan valmiiksi», virkkoi Mr. Dick
»ja kenties pieni Markus voisi innostaa Teidät
uuteen ihanaan taideluomaan.»

Silloin hän huomasi Paolon, joka juuri sa-
massa pistäysi portista sisälle. Dick juoksi häntä
vastaaan ja ystävykset seisoivat nyt pitkän aikaa
innokkaasti puhellen alhaalla puutarhassa, aika
ajoin kävellen pitkin hiekkakäytävää verannan
alla.

Anatole Bérard katseli lakkaamatta Markusta,
joka istui yhä punastuen pää painuneena alas. —
Vitkalleen sanoi mestari:

»Sinusta tulisi Narcissus, joka kumartuu lähteeseen katsoakseen kuvaansa ja tutkiakseen omaa olemustaan. Mutta... toistaiseksi olen liian kiintynyt Ikaros-patsaan luomiseen, tarttuakseni mihinkään muuhun.»

»Mutta saanhan tulla jalkineitanne puhdistamaan, herra kuvanveistäjä, saanhan?» kysyi Markus.

»Kyllä, hyvin kernaasti, poikaseni», sanoi kuvanveistäjä katkerasti hymyillen, — jos minulla vaan sattuu jalkineina olemaan kiilloitettavia kenkiä. Tänä kesänä esim. olen kuluttamassa loppuun vanhoja voimistelukenkiä. Mutta voithan kuitenkin käydä minua katsomassa kerran päivässä. Sinä saat kyllä kaksi sous'ta, vaikka et jalkineita harjaakaan. Sinä voit järjestää atelieeriäni; siihen menee ainakin vuosi ennen kuin sen saa siistiksi, tuon Augiaan tallin.»

»Sallitteko todellakin», sanoi Markus ilosta loistaen», minun tulla luoksenne joka päivä ja nähdä Paolon Ikaros'in kehittyvän päivä päivältä?»

»Kyllä oma poikani!» sanoi taiteilija liikuttuna niin paljosta myötätuntoisuudesta, »sen ilon saat, että saat olla näkemässä, — mitä kaikki eivät näe — tuota ihmeteltävää muutosta nimitäin, kun Psyche eli taideluoman sielu jonakuna ihanana päivinä puhkeaa esiin savesta ja seisoo vapaasti liitelevänä.»

Markus kuunteli ihastuneena ja tarkkaavaisena.

Sellaista miestä, joka näin puhui ja ajatteli, ei hän vielä koskaan ollut tavannut.

Kova yskänpuuska keskeytti taiteilijan. Markus riensi luo, kaatoi lasiin vettä ja tarjosi sen hänelle.

Monsieur Bérard joi virvoitusjuoman taistellen tukehtumiskohtauksen kanssa, paineli sydäntään ja loi keuhkotautisille omituisen pitkän, hehkuvan katseen Markukseen.

»Kiitos!» kuiskasi hän murtuneella, käheällä äänellä, »kiitos nuori ystäväni! — Hellä sydän on hyvä taivaanlahja. Sinä tuhlaat sitä. Älä koskaan odota, että ihmiset sen sinulle *rahalla* palkitsevat! Sellaisella ei ole arvoa heidän seassa.» »Sentähden Sam onkin minun paras ystäväni», pisti Markus väliin ja nyökäytti tuttavallisesti apinalle, joka oli asettunut hänen olalleen istumaan.

»Samu ja minä ymmärrämme toisemme ja me jaamme hyvät ja pahat keskenämme.»

Sam näytti tuntevan halua heti osoittaa sen oikeaksi, sillä se nuoli Markuksen kasvoja.

»Kiitos Sam, muuten olen puhtaaksi pesty», nauroi Markus ja puollusteli itseään.

»Siinä olet oikeassa», sanoi taiteilija, eläin on uskollisempi kuin ihminen . . . Minulla oli kerran koira. *Usko* sillä oli nimenä ja se sille sopi. Köyhyys pakoitti minun kolmasti myymään sen, kolmasti se palasi luokseni. *Minulla* ei ollut varaa

pitää sitä ja sitte ammuin sen, mutta en unohda koskaan sitä katsetta, jolla se katsoi minua silmä sammuvana. Sen sielu säteili. Ei kukaan saa minua senjälkeen uskomaan, ettei eläimellä olisi sielua.

Markus istui silmät kyynelissä ja huokasi.

»Voi sitä en koskaan voisi Samille tehdä. Ennen itse kuolisin!»

Samassa kuului kova tärähdys, josta he lemmit säikähtivät... Se oli Sam, joka — aivasti. Toisten puhellessa oli se huomaamatta laskeutunut Markuksen olkapäältä alas pöydälle, mutta kun ei siellä löytänyt muuta huomiota herättävää kuin kahvilapöydällä olevan ainaisen suola-, pippuri- ja sinappitelineen, ja uteliaisuuden viekoittelemana oli se kyllin kevytmielinen pistämään nokkansa pippuriastiaan ja sai siitä sellaisen aivastuskohtauksen, että kyyneleet vuolaina vierivät pitkin poskia alas kuonoa myöten.

Se aivasti yksitoista kertaa peräkkäin — pidellen itseään pystyssä, ettei keikahtaisi selälleen kovasta aivastuksesta.

Taiteilija pyrskähti kovaan nauruun, kunnes sai taas uuden yskänkohtauksen. Taas hän tarttui lasiin, jonka Markus hänelle ojensi, kiireesti täytettyään sen vedellä, ja pyyhkiessään hiki-pisaroita otsaltaan sanoi mestari kyynelten kesken hymyillen.

»Tuo on tosiaankin hauska toveri, joka sinulla on — oikein hauska veitikka! — totta tosiaan! minä annan sinulle neljä sous'ta päivässä, jos joka

päivä lupaat ottavasi tuon mukaasi. Ehkä se odottamattomilla kepposilla ilahuttaisi mieltäni.»

»Kyllä tuon, mestari Bérard» nyökäytti Markus, ahkerasti puuhailien saadakseen pippurias-tian oikealle paikalle jälleen ja puhdistuen pöytäliinaa: »me kaksi emme eroa; jos ken tahtoo toisen meistä saa hän *molemmat*.»

Samassa tuli Isä Durand kantaen laitojaan myöten täytettyä vatia munuaismuhennosta, jonka ympärillä oli oliiveja ja kastanjoita. Hänen pieni kaksitoistavuotias tyttärensä, neiti Jeanne, asetti kuuman lautasen kunkin paikalle.

Nyt tulivat taiteilijat puutarhasta ja istuutuivat paikoilleen isännän molemmin puolin. Kuten sopimuksesta kietoi kumpikin kätensä hänen kaulaansa ja alkoi koettaa saada taipumaan häntä puhuen kumpikin vuoroonsa.

»Kuulkaa nyt, Isä Durand, Te olette ollut hyvä niin monta savoijalaista kohtaan, monta koditonta kohtaan...»

Te olette monen kadulta korjannut, antanut hänelle asunnon ja ravinnon ja antanut hänen työllään korvata menot...»

»Ettekö tahtoisitte tehdä samoin Paolon veljelle?»

»Ettekö tahtoisitte tehdä samoin veljelleni, Markukselle. Mr Dick ja minä olemme sopineet keskenämme tarjoamaan Teille 20 frangia kuu-kausipalkastamme, se on yhteensä 40 frangia, että ottaisitte hänet ja pitäisitte niin kauan kuin rahat riittävät. Tulee kai sitten pian aika, jolloin

hän voi pitää huolta itsestään. Siihen saakka täytyy häntä auttaa. Ja tahdottekan tekin puolestanne auttaa?»

»Voi, tehkää niin, Isä Durand, kuten tapanne on», viekotteli Mr Dick, »Markus kyllä kehittyi hyvään päin ja pian hän hankkii itselleen niin paljon työtä, että saattaa itse maksaa puolestaan.»

»Kyllä, mestari Bérard on jo taannut minulle 4 sous'ta päivältä, todisti Markus lapsellisen suorasti ja katsoi rukoilevasti isäntään.

»No, jääköön poika», sanoi Durand ja alistui niin suureen ääni-enemmistöön. »Minä suostun ehtoihin, joita tarjotte; — onhan se liian pieni tulo minulle, mutta tiedänhän, että teille tämä on suuri meno. Hän saa nukkua milloin missäkin: biljardin päällä, vierashuoneessa tahi uuninurkassa ulkona keittiössä, ja joka aamu ennen kuin lähtee täältä harjata minun jalkineeni, neiti Jeanne'n ja taloudenhoitajattareni kengät. Ja jos illalla on paljon työtä tarjoamisessa ja hän on tullut ajoissa kotiin, saa hän auttaa kyökki-poikana ja auttaa astioiden pesussa sekä veitsien puhdistamisessa.»

»Se on luonnollista», sanoi Paolo. »Pojalle on hyödyllistä olla apuna ja vielä sanon Teille suuret kiitokset. Tässä on käteni. Ensimmäisenä palkanmaksupäivänä, lokakuun 1 p:nä luen käteenne 40 frangia. Muuten on niin», lisäsi hän katsoen syrjästä kuvanveistäjään, »että Te olette minulle velkaa jotakuinkin paljon, mestari Bérard.

Minä olenkin kohta kyllästynyt seisomaan Teille mallina. Kiiruhtakaa saaman kuvapatsas valmiiksi. Kolmea viikkoa kauempaa emme viivy täällä.»

»Siinä on riittävästi aikaa, Paolo», vastasi kuvanveistäjä soinnuttomasti, rahastasi saat olla varma. Tiedäthän että se on kilpailutyö otsikkokuvaksi uuteen sähköyhtiöön ja tulkoopaa hyväksytyksi tahi hyljättyksi saan joka tapauksessa palkinnon siitä, että olen ottanut kilpailuun osaa, kun vaan luonnokset ovat sisään jätetyt, arvelen noin parin viikon kuluttua . . .

»Niin ja sitte täytyy ensin Isä Durand'in saada omansa» puhui innokkaasti Paolo, »ja Jamala tietää, kuinka moni muu, ennenkuin minä saan osani . . .»

Markus alkoi käydä levottomaksi. Jeanne sivali häntä pöytäharjalla pitkin kaulaa.

»Sam sen teki», kuiskasi tyttö ja poistui hymyillen.

»Kuulkaa, Durand», sanoi kuvanveistäjä, joka oli huomannut leikin — »antakaa pojan mennä, Jeanne'n mukana keittiöön syömään hänen kanssansa. Eihän hänellä ole mitään hyötyä istua kuuntelemassa meidän jankutuksiamme.»

»Mene ulos keittiöön, poikasen!» sanoi isä Durand, »Jeanne kyllä hommaa sinulle ruokaa.»

Markus sieppasi Samin ja pujautti keittiöön.

Jeanne oli kovin kiireessä työssä. Emännöitsijä sairasti hammassärkyä sinä päivänä ja

oli jättänyt Jeanne'n valmistettavaksi aamiaisen — ei sinne koskaan muita tullut kuin pari alituista kävijää. Hän oli saanut munuaismuhenoksen valmiiksi ja nostanut pannun kastanjoinneen keittiön pöydälle.

»Etkö sinä tahtoisi leikkiä mieluummin? kysyi Markus, hiukan ujona. »Kyllä, mutta minulla ei ole toveria!» vastasi Jeanne huoaten, vaikka ei kovin syvästi, »täällä teen palvelijantehtäviä vanhan äreän emännöitsijän johdolla, enkä saa koskaan ikäisteni kanssa huvitella.»

»Leikkiin en minä sovi» vastasi Markus, »en ole moneen vuoteen leikkinyt, ja olen sitä paitse usein niin alakuloinen.»

»Tule sitte ensiksi minun luokseni», kehoitti Jeanne »minä kyllä osaan lohduttaa sinua. Pidätkö sinä ranskanleivästä hillon kanssa, esim. päärynähillon kanssa. Voi, minulla on mitä makeinta omenamarmelaatia. Tule vaan minun luokseni kun olet alakuloinen. Me leikimme talosilla. — Sinä olet isä, minä äiti ja Sam saa olla lapsi.»

»Voi, Jeanne, sanoi hän hiukan nolona, voitko antaa minulle hiukan juomista, olen niin käheä loilottamisesta varhaisena aamuhetkenä.»

»Juo, herraseni», sanoi hän leikillisesti »vesi ei maksa mitään, — ja minä tahdon olla yhtä jalomielinen kuin Rebekka — tahdon myös juottaa kamelisi. Sam saa niin paljon kuin se suinkin jaksaa latkia! — Mutta syö nyt munuaismuhenosta! Se on valmiina ja jäähtyy aivan.

Mutta odota vähän, annan sinulle muutamia kastanjoita lisäksi.» Ja hän kääntyi pannuun päin, johon hän oli jättänyt paistettuja kastanjoita. Siinä ei ollut yhtään ainoata enään. — Sam oli syönyt kaikki.

»Katso», sanoi hän, sellainen sinun lapsesi on. Sillä kun ei ole äitiä . . . Mutta nyt otan *minä* sen kasvattamisen huolekseni!

Ensimmäisen osan loppu.

Toinen osa.

ENSIMÄINEN LUKU.

Savoijalainen.

Oli sunnuntai lokakuun 9^p:nä. Ilma oli lauhkea, melkein kesäinen. Markus oli lopettanut aamuaskareensa ja oli hyvissä ajoin palannut Brasserie Durand'in ravintolaan. Hän ja Jeanne olivat molemmat verannalla, viimeksimainittu istui pöydällä, ja — kuten näytti — kiireessä työssä raaputtaen porkkanoita. Markus makasi portailla, edessään kiilloitusrasia ja tällä tilapäisellä kirjoituspöydällä hän pani kokoon pitkää kirjettä äidille — kirje, josta hänelle silminnähtävästi oli paljon päänvaivaa. Joka toinen minuutti hän muutti asentoa, pyyhkäsi kädellään otsaa, raapi niskaa tahi vilkasi olkansa ylitse Jeanne'a, vieläkö tämä puuhaili porkkanoiden kanssa, vai olisiko jättänyt työn hetkeksi kuten hän. Tyttöä huvitti hänen suuri saamattomuutensa eikä

toisinaan voinut olla kumartumatta hänen yltensä puhaltaaksensa hänen niskaansa, niin että kiharat heiluivat, ja sitte häntä huvitti hajamielinen katse, jolla poika katsoi, mistä veto oikeastaan saattoi käydä. Sam juoksi vapaana lattialla herkutellen niillä kuorilla, joita Jeanne sille viskasi, mutta ei hänkään joutanut nauramaan niille hypyille, joita se teki viekastellen. Hän kuori vaan koneellisesti, eikä kääntänyt katsetaan Markuksesta, joka tuossa edessä makasi ja hikoili ja alituiseen työnsi hattuaan yhä kauemmaksi niskaan. Tyttö kumartui alemmaksi ja luki Markuksen olkapään yli seuraavaa.

Rakas, äitiseni! Meillä on tänään lokakuun yhdeksäs päivä, Pyhä Denis, jolloin koko karja meillä kotona ajetaan kotiin vuorilta laaksoon. Tämä päivä panee minut ajattelemaan kotia, — ikävöimään sitä. Sehän oli jälleennäkemisen juhla, jota siihen aikaan vietimme. Niinä vuosina, joina olin karjamajoilla, totuin siihen ajatukseen, että lokakuun 9 p:nä olisin kotona, näkisin sinut ja puhuisin kanssasi. Näin ei käy tänä vuonna, mutta siunaa minua kuitenkin! — — Siitä taitaa olla kuukausi, kun viimeksi sinulle kirjoitin tulostani tänne ja kerroin sinulle, että Paolo oli suositellut minut tänne Durand'ille. Saat uskoa, että olen ponnistanut ja ollut ahkera, ja olen myös hankkinut itselleni paljon työtä. Minä puhdistan jalkineita niin, että tomu ja lika tupruavat silmiini ja olen melkein kulut-

tanut ne kolme harjaa, jotka kotoa sain. Mutta harjaamista teen vaan aamupäivällä ja iltapäivällä on Samin vuoro ja tuo pieni peto tekee todella uutterasti työtä. Tiedäppäs että se on oppinut monta uutta temppua, sillä Paolon kelpo ystävä, iloinen klowni ja koirainkesyttäjä on paljon puuhannut Samin kanssa. Viimeinen temppu on hurja sirkuslaukka, jonka säveleen Mr. Dick on opettanut minua rallattamaan oikein Siouxintianin kirkumisella ja kieltä maiskuttaen. Tämän sävelen mukaan se nelistää tavottaessaan omaa häntäänsä kiinni. Tiedäthän, että koiranpenikat tavallisesti osaavat tämän — taidetempun. — Luulen varmasti, että olen kasvanut siitä kuin kotoa lähdin, mutta onhan minulla myös hyvä olo täällä, josta minun on kiittäminen pientä ystävätärtäni, neiti Jeannea, joka aina on minulle hyvä ja milloin vaan voi, pistää minulle »tähteitä» . . . kananpoikapaistin säären jyrsvittäväksi tahi lautasen nuoltavaksi, mutta on varottava, ettei vanha emännöitsijä näe. Sillä hän on oikea riivirauta, ja kun hän alkaa riidellä, tulee hän punaiseksi kaulastaan ja on aivan puhalletun kalkkunan näköinen. Enkä muuten käsitä, mitä hänellä tehdään, sillä neiti Jeanne on niin tekevä tyttö, että osaa kaikkea. Jospa vaan näkisit hänen pienet kätensä kuinka ne ovat varressa kiinni! Hänellä on kätevyyttä — se on »synnynnäistä» hänessä niinkuin sinulla aina oli tapana sanoa . . .

»Mitä joutavia!! Ei siitä kannata kirjoittaa. — Ethän sitä kuitenkaan tarkoita», pääsi Jeanne'n suusta, hän oli aivan unohtanut, että luki toisen kirjettä.

Markus katsahti hämmästyneenä ylös — niin kuin se, joka unesta herää, pian hän malttoi mielensä ja sanoi nauraen:

»Tietystikin tarkoitan sitä, koska kirjoitan äidilleni . . . mutta», jatkoi hän katsahtaen sivulleen Samiin, joka istui ylhäällä vadissa, puuhaten porkkanain kanssa, »etkö pelkää että Sam raapputtaa liian monta sinun porkkanoistasi?»

»No, anna sen syödä, — sitte menemme yhdessä kaivamaan maasta uusia, nauroi Jeanne helakasti, »nyt tahdon nähdä, mitä vielä kirjoitat minusta. Pois käpälä! Anna minun lukea . . .»

Ja hän työnsi pojan käden pois ja luki edelleen:

»Myöskin isäntäni isä Durand on minulle hyvä. Hän on korsikkalainen synnynnältään ja sentähden toisinaan hiukan kiukkuinen, ja kun hän suuttuu, on hänellä tapana aina tarttua tikarinsa kahvaan, joka hänellä aina on vyössä. Täällä kahvilassa ja koko kaupunginosassa kutsutaan häntä »Tora-Jussiksi» koska hän on niin meluava luonteltaan. Minua hän ei vielä koskaan ole torunut. Minusta tulee ikävä erota Paolo'sta ja Mr. Dick'istä. Minulla on suuri suru, kun sirkus lähtee täältä huomenna suoraan Frankfurt'iin. Kukapa tietää milloin ja missä taas tavataan!

— Mutta minullehan jää — Jumalalle kiitos —
 pieni Sam'ini, jota hemmottelen ja neiti Jeanne,
 joka hemmottelee minua, ja sitte Isä taivaassa,
 sillä älä luule, että olen Hänet unohtanut.

Oma Markuksesi. Jälkikirjoitus. Sanothan
 terveisiä vanhalle ystävälleni karjamajoilta, Isä
 Legrand'ille ja annathan rakkaalle Mirzalleni tä-
 män suudelman minulta.

»Kuka on tuo Mirza?» kysyi Jeanne hätäi-
 sestä ja alkoi taas kuoria.

»Meidän kissamme, angoraseoitus, vastas
 Markus ja pannen kirjeen kiinni, sanoi hän itsek-
 seen:

»Nyt tulee päällekirjoitus» ja aivan kuin vii-
 vytellen joka sanaa, kirjoitti hän: »Madame
 Thérèse Moreau, Annecy. Haute-Savoie.» . . .
 Kuinka hauskaa on kirjoittaa tuota sanaa Savoija,
 on aivan kuin nimi, paljas nimi, vetäisi maan
 lähemmäksi samalla tavalla kuin jos jotakin kut-
 suu luokseen. Niin sitä et *sinä* ymmärrä, Jeanne,
 sinä, joka aina olet asunut täällä Parisissa, etkä
 koskaan muualla ollut.»

»Markus», sanoi Jeanne ja katsoi syvästi lii-
 kutettuna häneen, »millaista on silloin kun omis-
 taa äidin? Minä en ole koskaan tuntenut äitiäni.»

»Kun omistaa äidin», sanoi Markus, ja kyy-
 nel kiilsi hänen silmässään, »se on melkein sa-
 manlainen tunne, kuin se tunne, jonka tunnet
 ensimmäisenä kevätpäivänä, kun huomaat hiljaisen
 ja kuitenkin vahvan kevätetuulen hivelevän

poskeasi . . . sellaista se on.» »Siksi olen minäkin ajatellut sitä», sanoi tyttö itsekseen, »juuri sellaiseksi olen sitä kuvitellut . . . Mutta, Markus», — ja hänen äänensä kuului rukoilevalta — »kerro minulle Savoijasta ja jostakin, jota olet kokenut, itse elänyt siellä karjamajoilla.»

»Jeanne!» sanoi Markus ihmetellen, aivan kuin ei olisi pannut merkille hänen huomautustaan, »sinä puhut aivan kuin jos olisit paljoa vanhempi. Sinulla on mahtanut olla paljon aikaa mieltä — kuten minulla karjamajoilla.»

»Niin on», vastasi pikku neiti ja huokasi sitä sanoessaan — minä luulen, että ihminen vanhenee kun aina on yksin ja tuntee olevansa — yksin. Mutta nyt sinä olet seurakumppalini» — ja hän alkoi puhua toisella, iloisemmalla äänellä — sentähden täytyy sinun olla hyvä ja kertoa minulle jotakin sieltä — sieltä kotipuoleltasi.»

»Kuule sitte», alkoi Markus, mutta älä odota kuulevasi mitään hauskaa. Kaksi vuotta takaperin eräänä huhtikuun päivänä oli merkkipäivä elämässäni. Silloin uskottiin haltuuni ensi keran vuohilauma vietäväksi karjamajoille, yhdessä Isä Legrandin kanssa, joka johti etujoukkoa, kaikkia kylän lehmä. Olin ylpeä, mutta samassa murheellinen; minunhan piti erota äidistä ja kodista viideksi pitkäksi kuukaudeksi, enkä vielä koskaan ollut koettanut olla kotoa poissa. Siitä huolimatta oli se minulle ilonpäivä, kaikkia noita sieviä eläimiä uskollisine, kirkkaine silmine,

tuli minun paimentaa, aurinko loisti, lehmät ja ja vuohet helisyttivät pieniä kellojansa kuten juhlina. Me kuljimme ensin teitä myöten, sitte polkuja pitkin askel askeleelta. Helppoa ei ollut seurata vuohia; sillä mitä ylemmäksi me tulimme ja ne turpa pystyssä haistelivat läheisen laitumen mehuisaa tuoksua, alkoivat ne kiirehtiä kulkuansa ja vihdoin pistivät juoksuksi. Kun pääsimme ohi metsänrajan, otti Isä Legrand jäähyväiset minulta sanoen: »Pieni poikaseni, tässä meidän täytyy erota, tässä on alppimaan raja; Tälle mehuisalle laitumelle sinä saat jäädä vuohinesi, katso, ensimmäinen karjamaja on tuolla. Minä kuljen vielä päivänmatkan ylemmäksi lehmien kera. Joka kahdeksas tahi kymmenes päivä tulee joku alhaalta noutamaan minulta juustoja — minullahan on iso meijeri tuolla ylhäällä, tiedä se, — ja silloin lähetän noutajan kanssa sinulle juuston tänne alas. Muuten saat elää kilenmaidolla ja kovalla leivällä, jonka toimme mukanaamme. Ja kun se loppuu, niin voit aina hankkia itsellesi toista vaihtamalla ohikulkevilta matkamiehiltä, kun annat heille kilenmaitoa. Sitte hän tarttui rakkaasti leukaani, ja sanoi — ja ne sanat kaikuivat niin juhlallisina, että aina jälkeensä olen muistellut ne sanat kuten Isä Meidän: Rakas, pieni poikaseni, tähän vihin sinut alppipaimeneksi, — vihin sinut kuten Aatamin maailman alussa, yksin ja alastomana kulkemaan eläinten seassa — Jumalan

silmien edessä. Sinä et saa nurista etkä olla epätoivoinen; sinun' täytyy kestää kylmyyttä ja janoa, tuskaa ja pelkoa. Sinähän tiedät kirjastasi, — että »hyvä paimen uhraa henkensä lampaittensa edestä.» Näin erosimme ja minä jäin yksin jällelle.»

»Mutta mitä sitte sait kokea?» kysyi Jeanne suuresti jännitettynä.

»Joka päivä tuhansia asioita eikä kuitenkaan mitään» sanoi Markus, »kyllä toki kerran kauheaa rajuilmaa, — tahdotko siitä kuulla?»

»Kyllä, kerro! kerro!» rukoili Jeanne.

»Oli heinäkuun ilta», kertoi Markus, »ei ensimmäisenä, mutta toisena vuonna. Olin karjamailla yksin, siis viime kesänä. Koko päivän oli ilma ollut kuuma kuin uunissa, mutta ilta-päivällä oli kuumuus käynyt aivan tietämättömäksi, auringonsäteet pistivät polttavina, isoja ukkospilviä kokoontui tiheästi vuortenhuipuille. Hiki virtasi minusta, tuskin voin hengittää. Paidan olin riisunut yltäni. Olin tottunut juoksentelemaan melkein alastomana päivällä, ainoastaan vuohennahkakappale sidottuna lanteille. Vaan en koskaan ollut tuntenut niin painostavaa ilmaa kuin sinä iltana. Pelko valtasi minut. Tiesin, että vuohet lähtisivät pakoon ja hajaantuisivat, kun ensimmäinen ukkosenjyrinä kuuluisi. Kuinka voisin pitää niitä koossa? — Tuskan hiki helmeili otsallani. Ja vaikkapa isot vuohet, kun rajuilma olisi ohi, kilisyttäisivät kellojansa ja ryömisivät esiin luo-

lista ja kuiluista, jonne olivat piiloutuneet — mihin joutuisivat vohlat? Mieleeni juolahti, että minun tulisi salvata vohlat aitaukseen, kenties voisin pitää emäkilet kotona. Tämän ajatuksen valtaamana juoksin alas pitkin ruohokenttää pannakseni tuumani mitä pikemmin toimeen. Luontokappaleet makasivat uneliaina ja märehkien kuumassa auringossa. Minä pujahdin joukkoon ottaakseni karitsat kiinni, mutta sen huomasin mahdottomaksi, niitä ei saanut eroamaan emoista ja minä huomasin turhaksi ajaa emävuohia aitaukseen, kun ne heti ukkosilman puhjettua särkisivät sen. Minä tein yrityksen pienimmällä karitsalla, sillä, joka minulle oli rakkain ja kannoin sen potkivana yli laitumen. Silloin putoilivat ensimmäiset raskaat sadepisarat; yritin juosta ennättääkseni aituuseen karjamajan luona, mutta polveni tuisivat allani enkä voinut. Vuorilla jyrisi ja paukkui; kuulin takanani vuohien tuskanmääkintää. — Minun täytyi kääntyä takaisin, säikähtynyt vuona juoksi luotani ja syöksyi taju-tonna kuilua kohti. Minä vaistomaisesti juoksin jälessä ja jätin toiset kokonaan oman onnensa nojaan. Ne olivatkin jo kaikki hajaantuneet eri suunnille. Sade tulvaili virtana maahan, salama toistaan seurasi, taivas ja maa näyttivät sulaneen yhteen. Minä ponnistelin eteenpäin raesateessa, joka pieksi, tunsin kuinka alaston ruumiini värisi kylmyydestä, mutta en siitä välittänyt. Nyt ymmärsin yhtäkkiä, kuinka ajattelemattomasti,

— kuinka väärin olin tehnyt ottaessani vohlan sen emolta ja riistäessäni siltä sen toimeentulon.

— — —

Kuilun eteen pysähdyin, oli niin pimeä, että tuskin saatoin nähdä omaa kättäni. Kumarruin alas pyrkiäkseen eteenpäin vuoripolulle ja katso, salamanvalossa näin pienen vohlan makaavan takertuneena orjantappurapensaaseen, johon se oli pudotessaan tarttunut. Laskeusin alas peläten luisuvani alas ja peläten koskettavani tahi satuttavani orjantappurapensasta, joka kannatti pientä vohlaa. Mutta *minä*, joka tavallisesti astuin vuorenlohkareilla yhtä varmasti kuin vuorikauris, luiskahdin kerta toisensa jälkeen ja kosketin selkäni terävään kivisärmään, niin että päästin huu-don, mutta en siitäkään välittänyt. — Koko sie-luni valtasi tämä ainoa ajatus, saada pieni vuona pelastetuksi. Vaan missä saada jalansijaa? — Tuossa, aivan pensaalla oli mätäs, jonka päällä voin seistä. Kiipesin sinne ja rohkeasti tarttuen kiinni nostin varovasti ynisevän vohlan syliini. — Mutta voi, se näytti jo olevan kuolemaisillaan, tuskan tahi kylmyyden tappa-mana. Se läähätti ja vihisi niin surkeasti, että luulin sen kuolevan käsiini. Kiipesin kiireesti ylöspäin, mutta se värisi niin sylissäni, että mi-nun jälleen täytyi pysähtyä. En tiennyt mitä tehdä. Vaan sitte yhtäkkiä riuhtasin vuohen-nahkapalasen vyötäisiltäni ja kiedoin sen huo-llisesti pienen vohlan ympäri. Se näytti rau-

hoittuvan, se ei enään värissyt eikä vapissut. Mutta omat voimani tuntuivat vähenevän, silmissäni musteni kerta toisensa perästä, ja minä ponnistelin eteenpäin käsivarret verisinä ja polvet rikki, taistelin epätoivontaistelua päästäkseni ylös, ja — vihdoin kiepsahdin ylös kuilun reunalta pitäen vohlaa korkealla. Sitte vasta kun nousin jälleen kulkeakseni laitumen halki, huomasin vasta, että rajuilma oli hälvennyt ja sade herennyt. Ja pilvistä pilkistävän ilta-auringon valossa näin — enkä sitä koskaan unohda — vuohikarjan tulevan luokseni joka suunnalta — juoksujalkaa ja iloisina, kuten ne olisivat minua kaivanneet; — ja minä huusin kutakin nimeltä ja ne vastasivat minulle. Tahtomattani johtuivat ajatukseni niihin sanoihin Aatamista ja maailmanalusta, jotka Isä Legrand oli lausunut. Ennen muita juoksi vastaan kili, sylissäni olevan pienen vohlan emo. Se nuoli ja hyväili minua ja pienoinen vuhennahan sisässä alkoi määkiä. Suuri ilo täytti sieluni, ja minä tunsin itseni ylpeäksi ja vahvaksi, mutta ainoastaan hetkeksi, sillä kohta lyhythystyin maahan. Näin kuinka vuhet yksitellen menivät aitaukseen, kuten niillä oli tapana auringon laskiessa, mutta kun olin nähnyt viimeisen astuvan sisään veräjästä, menin tainnoksiin enkä herännyt ennenkuin seuraavana aamuna, ihmeissäni kun näin kiliemon ja vuonan nuoleskelevan haavojani. Tällä tavalla, Jeanne ystäväni, onnistui minun kerran pelastaa vohla.»

Jeanne oli noussut ja painaessaan suudelman Markuksen niskaan, sanoi hän liikutettuna: »Voi, Markus! — tuon teon tehden voisin rakastaa sinua.» Markus loisti. Tämä oli ensimmäinen suosionosoitus, minkä hän koskaan oli maailmassa saanut.

»Pienen vohlan, jonka pelastin» lisäsi Markus, sain minä lahjaksi isännältä, kun Isä Legrand hänelle kertoi tämän tapauksen, ja minä lahjoitin sen äidilleni, kun lähdin pois kotoa.»

Jeanne kiljahti, — hän huomasi äkkiä että Sam kiilloitti hänen kenkäänsä — musteella. Kärsimättömänä pitkää kertomusta kuuntelemaan ja Markuksen ja Jeanne'n huomaamatta oli se pannut kiilloitusrasian nurin narin, kaatanut mustepullon, ja luullen että tämä olisi jotakin uutta kiilloitusainetta oli se alkanut kiilloittaa Markuksen valmiiksi harjaamia kenkiä, jotka olivat rivissä verannalla ja kun ei se vielä riittänyt, oli se alkanut harjata Jeannen kenkää. Markus pyrskähti nauruun nähdessään näin selvän todistuksen Samin matkimiskyvystä. Jeannen täytyi — vastoin tahtoansakin — yhtyä häneen. Molemmat nauroivat nuoruuden tarttuvalla raittiudella. Markus muisti äkkiä kirjeensä, juoksi kiilloitusrasialle ja tapasi siinä tietysti sinetin Samin omasta hyväntahtoisesta mustasta kädestä. Hän tarttui heti kynään, piirsi ympyrän pilkun ympäri kuoren takasivulle ja kirjoitti viereen: Kuten näet on Sam myös tuntenut halun lähettää sinulle terveisiä.

»Neiti Jeanne!» kuului äkeä ääni sisältäpäin, — Jeanne jätti naurun kesken ja sanoi tuskastuneena: »No nyt on rauha loppunut, — nyt minun täytyy lähteä panemaan aamiaista pöytään.» Samassa hän katosi.

Markukselle tuli kiire poistamaan jälkeä Samin sopimattomasta puhdistustyöstä.

Hän ei ollut vielä lopettanut siistimistään kun Isä Durand astui verannalle hakemaan jalkineitaan.

»Mitä siinä nyt makaat raapimassa?» murisi hän. Markus vastasi katsomatta ylös. »Satuin kaatamaan hiukan mustetta.»

»Markus!» sanoi Isä Durand ja kumartui hänen puoleensa, »et puhu totta. Sam on taas tapansa mukaan vehkeillyt, *sitä* puollustaaksesi valhettelet omille niskoillesi.» Ja taputtaen häntä olkapäälle sanoi hän »sinä olet kuitenkin pieni, hyvä poika, Markus! pieni, hyvä poika!»

TOINEN LUKU.

Sirocco.

Hetkisen perästä tuli neiti Jeanne kantaen suurta tarjotinta täynnä lautasia ja laseja, ai-keessa kattaa pöytää.

»Saisinko pyytää, että tuo tyhmä eläin sidot-
taisi muualle», käski hän, »minä pyytäisin toki
ettei se minun jälessäni tarjoisi ylimmäisenä tar-
joilijana» ja uhkaavasti katsoen sivulleen apinaan
jatko i hän: »niin, hyi sinua! häpeä toki.» — Ellei
Mr Dick nyt ruokailisi täällä viimeistä päivää,
pyytäisin hänen antamaan sinulla selkäsaunan
koiraruoskallaan. Markus näytti aikovan viedä
sen keittiöön, mutta kun tyttö näki tämän,
huusi hän:

»Ei, Jumala varjalkoon meitä saamasta sitä
keittiöön. Silloin se säikähyttäisi tuon vanhan
lohikäärmeen kuoliaaksi. Sido se tänne johonkin,
niinkauan kuin syöt. Sam sidottiin puutarhan-
portaiden kaiteeseen ja Markus lähti keittiöön.

Muutaman minuutin kuluttua Paolo ja Mr Dick saapuivat istuutuen määrätyille paikoilleen puhumatta sanaakaan toisilleen, molemmat juhlallisina pian tapahtuvan lähdön vuoksi.

Isä Durand saapui myös ja istui paikoilleen pöydänpäähän.

No, tuossako istutte poikani! puhui hän »te näytätte jotakuinkin vähän tyytyväisiltä, minä luulen, että te tarvitsette pullon kuohuvaa, sen tarjoan *minä*, koska olemme viimeistä kertaa yhdessä, — niin tämä kaiketi on viimeinen ateria, sillä varmaankin iltapäivänäytös on tänään, joten teille lähetetään päivällinen sinne.»

»Niin on», sanoi Paolo, Markus kyllä tuo meille sen väliajaksi, kuten hän tekee sunnuntaisin.»

»Mutta missähän mestari Bérard on?» kysyi Mr Dick katsoen tyhjään neljänteen paikkaan.

»Ei, silloin hän menee hienoja sukulaisiansa tervehtimään», pisti Paolo katkerasti väliin.

»Joka juhlapäivänä hän on säännöllisesti kutsuttu sisarensa luo, rouva paronitar . . . niin mikä hiisi hänen nimensä onkaan» huomautti Isä Durand, »mutta josko hän tänään on siellä, en tahdo sanoa, vaan senhän Markus parhaiten tietää, sillä hän oli kuvanveistäjän luona aamulla», ja kääntyen Jeannen puoleen, joka tarjosi ensimmäistä ruokaa, käski hän: Tuo »Markus tänne, hänen sopii syödä meidän kanssamme tänään. Tässähän on

tyhjä paikka ja hänen veljensä on viimeistä kertaa täällä.»

Jeanne lähti viemään sanaa.

Paolo jatkoi puhetta: »Minua kummastuttaa Teitä, Isä Durand, siitä hyvyydestä, jota osoitatte Bérard'ille. Joka päivä hän nauttii Teidän ruokaanne ja meidän seuraamme. Sangen mukavaa hänelle, joka on sattunut löytämään sellaisen isännän, joka täyttää puutarhansa kuvanveistoksillaan, joita ei kukaan ostaisi, ruoan sijaan — arkiruoan niin sanoaksemme, sillä pyhinä on »mestari» Bérard paremmissa paikoissa, silloin hän kestitsee tovereita päivällä ja liikkuu illalla salongeissa . . .»

Nyt oli Markus saapunut ja isä Durandin merkistä hän istuutui Bérard'in paikalle.

»Markus», sanoi isäntä, hiukan kiihtyneellä äänellä, »puhuiko mestari Bérard sinulle, ettei hän tänään tulisi tänne?»

»Kyllä», vastasi Markus, »hän meni paronitar de Broux'in luokse!» —

»Minä Teidän sijassanne» jatkoi Paolo, »antaisin hänen hienon sukunsa elättää hänet. Miksi *Te* sen teette? Näettehän kuinka hän rikkoo sopimuksen taiteilijoiden kesken?»

»Ei, mutta kuulehan minua Paolo!» oikasi Mr Dick »nyt *sinä* intoilet liikaa. Ajattelehan toki, ihminen, että mestari Bérard ei ole samanlainen taituri kuin *sinä* ja *minä*, hän on tosi taiteilija. Hänellä on neroa, kun *minä* ja *sinä* vaan saamme

tyytyä pieniin lahjoihin. — — hyvin muodostunut ruumis ja irvistelevä naama! Ainoastaan köyhyys on pakoittanut hänet etsimään meidän seuraamme. Siihen hän ei suinkaan kuulu. Ja mitäpä sinä häntä syytät, vaikka hän pyhinä on sisarensa luona. Sinä viittaat siihen, että sisko olisi hyvissä varoissa jopa rikaskin, sitä ei hänen tarvitse olla, vaikka hän onkin paronitar. Ja ystäväni, — ajattelehan, etköhän sinä itse menisi sisaresi luo, — jos sinulla sellainen olisi — vaikkapa hänen nimensä olisikin paronitar de la Panouse eli de la Pelouse tahi sitte aivan yksinkertaisesti neiti Duplat eli Duproy — mieluummin kai menisit sinne kuin ruokapaikkaan!»

»Sinä puhut niin kuin ainakin ilveilijä ja koirainkesyttäjää!» tiuskasi Paolo loukkaantuneena. »Mitä sinä minusta tiedät? — *Minä* tiedän, että jos minulla olisi sisar, joka olisi ollut niin hullu, että olisi mennyt vaimoksi paronille tahi kreiville, niin pilkkaisin häntä. Mutta olkoonpa tuo paronitar rikas tahi köyhä, niin ainakin hänellä on suurempi velvollisuus elättää veljeänsä kuin isä Durand'illa.»

»Sinä unohdat, Paolo», keksi isäntä »että harvat miehet sallivat sisarensa elättää itseänsä.»

»Vaan, sellainen nahjus kuin hän», väitti Paolo, »onnistumaton olento, joka ei voi elää eikä kuolla, — mieronkiertäjä, joka kulkee yskien käheästi kuin jos särkynyt kulkunen kaulassa helisisi!»

»Kuinka Paolo saattaa puhua noin pahasti mestari Bérad'ista kuiskasi Markus tuskin kuuluvasti Mr Dick'in korvaan.

»Ei saa puhua pahaa poissaolevista eikä kuolleista, varoitti Mr Dick, sellainen on kunniatonta. Kyllä minä tiedän mikä sinua harmittaa, sinua suututtaa, ettei hän vielä ole maksanut sinulle niitä rahoja, jotka on sinulle maksava ja sinä olet loukkaantunut, ettei hän ole tullut tänään, viimeisenä päivänä niitä suorittamaan. Mutta usko minua, kyllä hän lähettää sinulle postissa ne jälestäpäin, niin kohta kun hän saa rahaa.»

»Niin, jos hän koskaan saa rahaa», väitti Paolo.

»No, lakatkaa riitelemästä! ärjäsi isä Durand ja löi nyrkillään pöytään, niin että lasit kalisivat — kotipuolella, Korsikassa oli tapana sanoa: panettelija on Sirocco erämaantuuli, joka hautaa kaikki. Sentähden — antaa sen asian olla — ja sinä Jeanne, tuo tänne samppanjakalja. Sitte juomme kaikki viisi matkustavien kisällien maljan!

Kaikki nousivat, — kilistivät ja joivat.

Molemmat taiteilijat heittivät hyvästi isä Durand'ille ja Jeannelle, ja Paolo, mennessään Markuksen ohi, sanoi taputtaen häntä olalle: »no, sinut tapaamme illalla. Isä Durand on luvannut sinun tulla luoksemme tuomään päivällistä.»

Mr Dick pysähtyi keskelle portaita, hänen jalkansa oli takertunut eräeseen silmukkaan, joka

oli kierretty toisesta kaidepuusta toiseen ja esti kulkemisen.

»Tahdotko nähdä, Markus», huusi hän, »Mr Sam on pannut salpauksen meille. Selvästi näkee ettei se tahdo meitä päästää!»

»Ei se tahdo päästää hellästi rakastamaa opettajaansa», vastasi Markus hymyillen, »mutta nyt minä tulen selvittelemään sitä.

Markus juoksi kiireesti maahan, sai Samin kiinni ja veti vastahakoisesti kolme neljä kertaa edes takaisin kaidepuiden välitse. Täten onnistui hänen saada selväksi tie.

»Sinä olit ajattelematon», sanoi Mr Dick, Paololle matkalla sirkus Spolettiin, »kovin ajattelematon, kun puhuit, niinkuin teit isä Durandin kuullen!»

»Miksi niin», kysyi Paolo suuttuneesti.

»Siksi että unohdit erään seikan», vastasi Mr Dick, »unohdit että itse usein vetoat siihen hyväntahtoisuuteen, jota tänäpäpä pilkkasit. Sinun olisi tullut muistaa — *Markusta!*»

»Oh! Hän kyllä selviää!» virkkoi Paolo huoltomasti.

Väliajalla kello 7—8 iltapäivä- ja iltanäytöksien välissä tuli Markus päivällisaterian kanssa. Molemmat taiteilijat söivät ahmien kiireessä. Markus asetettiin alas tallinovelletille, josta hän vielä kerran ihaili veljen yliluonnollista loistonumeroa. Suosionosoitukset olivat myrskyiset, korviavihloivat — riemu loppumaton sinä iltana. Paolo sai

kolme laakeriseppeltä; yksi päässä, toinen kaulassa ja kolmas oikeassa kädessä, astui hän sinä iltana komeroonsa, jossa Markus ja Mr Dick vastaanottivat hänet käten taputuksilla ja hyvä-huudoilla.

»Nyt sinulta ei muuta puutu kuin palmut käsistä», huudahti Mr Dick, »niin olisit nuoren roomalaisen voittajan näköinen.» Ja kumartaen ilveilijän tavalla Paololle, lisäsi hän, »käskeekö hänen ylhäisyytensä, että tilaamme laatikon, että voisimme kulettaa tämän illan runsaan sotasaaliin seuraavalle leiripaikallemme?»

»En, ne lahjoitamme Markukselle», sanoi Paolo, puhuen samaan iloiseen tapaan, »*hänelle* lahjoitamme testamentilla kaikki jälkeenjääneen omaisuutemme. Muuten en rupea tavaroita järjestämään matkalaukkuihin, ennenkuin pantomiini näytelmän jälkeen. En viitsi ruveta yksin niitä pöyhöttelemään.

»Paolo!» rukoili Markus ja painoi päänsä veljensä olkapäähän, »ethän tänä iltana muuta pukua, ennenkuin lähden. Sinä olet niin kaunis tuossa kimaltelevassa pantsarissa.»

»No, jos sinä sitä haluat, niin pidän mielelläni sen ylläni», sanoi Paolo, heitti laakeriseppeleet luotaan, sytytti paperossin ja vaipui lepotuoliin.

Mr Dick oli saanut naamioituksensa valmiiksi ja oli lähtemäisillään alas.

Silloin kolkutettiin ovelle. »Anna Markuksen avata», komensi Paolo lepotuolista, »minua ei saa kukaan tavata.»

Markus aukasi, herraspalvelija toi suljetun kirjeen.

»Herra Paolo Marotti», sanoi hän.

»Ota sinä vastaan, Dick», kuului lepotuolista.

»Minulla on käsky, etten jättäisi sitä muille kuin itse herra Marotti'lle, vakuutti palvelija.

»No, tuo sitte!» ärjäsi Paolo jääden makaa-vaan asentoon.

Palvelija tuli lepotuolin luokse, kumarsi ja antoi kirjeen.

»Tämä on hienosta kädestä», sanoi Paolo, katsellessa kirjettä, »se näyttää olevan naiselta. Eikö mitään kukkavihkoa ole mukana?» —

Palvelija pudisti päätä. Paolo pani pettyneenä kirjeen tupakkapöydälle, vaipui tupakoiden takaisin mukavaan asentoon ja mumisi:

»Kiitos, hyvä on.» Palvelija poistui ja ovi sulkeutui hänen jälkeensä.

»Ota sinä ja lue, Dick» sanoi Paolo ja työnsi kirjeen tälle.

Dick repi kiireesti kuoren auki, avasi kirjeen ja luki:

Herra Paolo Marotti!

Tässä seuraa 60 frangia, jotka olen Teille velkaa. Ikävä kyllä ei minulla ennen ollut rahoja.

Kiitos siitä, että olette minua innostaneet luomaan taideteoksen.

Kunnioittaen

Anatole Bérard.

»Ja ovatko rahat siinä?» kysyi Paolo, joka makaavasta asennosta oli kohonnut pystyyn.

»Ovat, tässä on kuusi kappaletta kymmenen frangin rahaa», vastasi Mr Dick ja laski ne hänelle. »Näetkö nyt, ne tulivat sittenkin. — Onnea vanhus!»

Sen sanottua hän katosi ovesta:

Markus oli sillä välin ennättänyt pujahtamaan Paolon taakse ja katsoi tämän päänalasen ylitse kirjettä. Nyt hän kumartui veljensä puoleen ja kuiskasi:

»Onhan Mestari Bérard kuitenkin kunnan mies — vai mitä? — Ethän niin pahaa tarkoittanut, kuin tuolla ravintolassa tänäpäpä sanoit?»

»En tarkoittanut, pikku Markukseni!» huokasi Paolo ja silitti hänen poskeansa. »Mestari Bérard on *kunnan* mies.»

»Yhtä asiaa sinulta pyytäisin, Paolo», jatkoi Markus, ja hänen äänensä tuli yhä rukoilevammaksi, »ethän kieltäne, koska on viimeinen ilta, jona olemme yhdessä. Nyt, kun olemme kahden, täytyy sinun esiintyä minulle — yksin ei akrobaattina, vaan laulajana. Kyllä kai keti sinä muistat että kuljit ovelta ovelle,

kotona Annecy'ssä ja lauloit, sekä että aina sait paljon rahaa, koska sinulla oli kauniimpi ääni kuin kellään muilla. Ja muistathan, että sinun aina täytyi laulaa minulle, kun olin murheissani. Sellaisena parhaiten muistan sinua. Laula yksi noista vanhoista kotipuolen lauluista, yksi niistä, joita minäkin osaan, niin saatan paremmin seurata.»

Paolo otti luutun seinältä, istui sohvan päänpuoliin, viritti luutun ja laului:

„Sinä Savoijani, rikas muistoista,
 Sun veroista ei maailmassa toista,
 Sulla ei viljaa, ei kultaa, joka hohtaa,
 Vaan muistoista otsasi loistaa!
 Ihana Savoija, sa vuorien maa,
 Joka kerran tuonne taikatarhaasi saa,
 Hän aina sinne jälleen ikävöipi.
 Ja kastanjametsien rauhaa unelmoipi.

Paolon komea kirkas ääni alkoi väristä. Hän herkesi äkkiä laulamasta. Markus painoi päänsä vasten kultaperhosta hänen rinnallaan ja kuiskasi: »vielä on jälellä yksi säe!»

Paolo jatkoi taas:

»Iltasin istuissani kaukana kodista,
 Näen savupilven eessä'n' mi kotipirtistä
 Ain' kohoo korkealle kun äiti lämmittää
 Ja iltakeiton lapsillensa laittaa!»

Soittokone putosi romahtaen lattialle. Paolo oli pudottanut sen kädestään ja nyyhkyttäen heittäytynyt veljensä kaulaan.

»Noin sinun pitäisi useammin laulaa, Paolo» kuiskasi Markus, »usko minua, siitä olisi sinulle hyötyä.»

»Sinun ei olisi pitänyt pakoittaa minua laulamaan viimeistä säettä», nyyhkytti Paolo ja katsoi veljeänsä, »minusta tuntuu kuin jos se säe olisi minua varten kirjoitettu. Minäkin saavuin kuin savupilvi köyhästä majasta alhaalta laaksoista ja kohosin — ylös korkealle ilmaan. Ja tiedän itsessäni, Markus, että siinäkin olen savupilven kaltainen, kun en koskaan — en koskaan palaja takaisin.»

Tulisesti Paolo painoi veljeänsä rintaansa vastaan. Silloin kuului heidän väliltään hiljaista vikinää:

Päästä! päästä! huusi Markus »sinä tukahdutat sen!» — Ja samassa hän kopeloi sisä-taskuansa. Sam oli tuntenut veljesten syleilyn ja oikeissa ajoin oli se ilmaissut itsensä. »Niin tälle sinun täytyy vielä sanoa jäähyväiset», sanoi Markus ja silitteli hellästi Sam'in selkää, meidän täytyy tänä iltana sanoa teille jäähyväiset, sillä tuskin ennätän huomenna saada kengät puhdistetuiksi, ennen kuin te jo lähdette matkaan —»

Ja Mr Dick ratsastaen koristetulla sampanjapullolla, ravasi keskelle lattiaa ja kuten ajaisi tavallista hevosta, huusi hän veljeksille:

»Tässä *minä* tulla! — Tässä tulla *minä*! ohjaten rajua, mutta jaloa eläintä, joka on monen ratsastajan satulastaan heittänyt. Tässä näette

minun palkintoni! ja hän kohotti ylpeänä ilmaan pullon, joka oli kukilla ja nauhoilla koristettu — »sen minulle maneesissa ojensi nuori ja sievä tyttönen, Jeanne Durand, ja kukkien keskestä löysin isä Durandin käyntikortin, jossa oli seuraava kirjoitus: »Mr. Dick'ille kiitos iloisesta tuulestasi!» — »Ja nyt! — Nyt eläimeltä pää poikki. Tuo veitsesi, Markus! Ja tuo lasit myös yksi kullekin ja lautanen Mr. Samille!»

»Mitä, oletko hullu!» tuiskasi Paolo, »aijotko antaa apinalle sampanjaa; sehän juopuu!»

»Niin tekee!» huusi Mr. Dick päättävästi, sittehän näemme, minkälainen sisu sillä on — jos se tulee äkäiseksi tahi hyväileväksi!» Ja Mr. Dick kaatoi laseihin ja lautaselle Samille ja kohohtaessaan kuohuvaa viinilasia sanoi hän:

»Näkemiin asti kaikki! Eläköön iloinen mieli! Koettakaamme säilyttää se! Sitä kaikki tarvitsemme — yksin pikku Samkin.»

He kilistivät, ja kukin tyhjensi lasinsa. Sam oli aikoja sitte juonut osansa ja nuoleskeli turpaansa. »Nyt saamme nähdä mitä tämä jumalain juoma sinussa vaikuttaa», sanoi Mr. Dick ja nosti Samin tuolin selkänojalle. »Vieläkö pysyt tasapainossa, ukkoseni?» —

Sam alkoi surkeasti itkeä kuin pieni lapsi ja ilmaisi sävyisesti, hiukan epävarmasti, että se taas tahtoi alas.

Markus armahti sitä. Hymyillen otti hän sen

syliinsä ja suurimmalla rakkaudella se tarttui hänen käsivarsiinsa ja kaulaansa.

»Sitä minä arvelinkin» puhui Mr. Dick. »Samilla on rakastava mieli. Ja siitä iloitsen Markuksen vuoksi, kun hän nyt kuitenkin on siihen kiinni kahlittu — — — — —

»— Nyt luulen meidän kaikkien menevän aikaisin nukkumaan. Mutta meidänhän piti laittaa tavarat kuntoon! Olkoot! Jääkööt huomiseen. Sitte saattaa Markus noutaa jälkeenjääneen omaisuutemme huomenna puolenpäivän aikana. Siis: hyvää yötä, hyvät herrat! — Kyllä minä näytän heille tulta, Paolo!» Ja kynttiläjalkaa kantaen hän juoksi heidän edellään alas portaita.

Markus pisti kiireesti Samin vuohennahkatakin taskuun, pisti laakeriseppeleet vasempaan käsivarteensa ja oikealla kädellään hän viittasi Paololle: »Hyvää yötä ja voi hyvin!»

KOLMAS LUKU.

Ikaros.

Place de Clichy'n lähellä oli mestari Bérardin atelieeri. Se sijaitti ison, uuden talon piharakennuksessa ja se oli muodostettu entisestä kasvihuoneesta tahi kenties talvipuutarhasta, joka oli kuulunut vanhaan, aikoja sitte hävitettyyn palatsiin. Siitä johtui että se kesällä oli tavattoman kuuma ja talvella — etenkin keuhkotautiselle — hirvittävän kylmä. Mutta iso ja valoisa se oli. Keskellä lattiaa seiso ikaros savesta muovaeltuna.

Mestari Bérard oli peseytynyt ja pukeutunut ja oli juuri panemassa ylleen valkoista työmekkoa, kun ovelle kolkutettiin. Kahdesti peräkkäin kuului koputus ja siitä hän tiesi, että Markus tuli.

Hän juoksi aukaisemaan ovea ja ulkona seiso Markus taskussa Sam ja tavalliset tavarat mukana kuten kiillotus-rasia, ja niiden lisäksi — jättiläissuuri laakeriseppele oikeassa kädessä.

»Mutta ystäväni», sanoi mestari ja veti hänet atelieeriin, »mitä *tämä* tarkoittaa?»

»Paolo pyysi sydämellisesti tervehtimään», sopersi Markus ujustellen, »ja lähetti tämän laakeriseppeleen, suurimman niistä, jotka illalla sai.»

»Kiitos! kiitos!» sanoi taiteilija silmin nähtävästi liikutettuna ja ripusti sen liitelevän Ikaros-patsaan jalustalle. »Muuten minulla oli jotakuinkin tiukka saada rahat kokoon. Viimein lainasin ne sisareltani. Mutta minun täytyy kohta maksaa ne hänelle takaisin, sillä 1 p:nä hän ja miehensä lähtevät pois Parisista. Lankoni on nimittäin antautunut diplomaattiselle alalle ja muutama päivä sitte hänet nimitettiin lähetystön sihteeriksi Roomaan. Sisareni puolesta siitä iloitsen, sillä häntä vaivaa sama rintatauti, kuin minuakin ja hänelle varmaankin on terveellistä asua etelässä.»

Markus oli lattialla istumassa ja alkoi ottaa esille puhdistusriepujaan.

»Nyt muistankin», sanoi hän, ja tarttui vuo-hennahkatakkinsa taskuun, »posteljooni tuli vastaan täällä bulevardilla ja pyysi antamaan tämän kirjeen.»

»Se on sähkövalon johtokunnalta», sanoi mestari Bérard vilkaisten kirjeenkuorta, ja kuumeentapaisella innolla hän aukasi kuoren ja silmäsi kiireesti kirjettä.

»Kunnioitettava herra Anatole Bérard!» luki hän koneentapaisen yksitoikkoisesti ja selvästi:

»Pyydän Teidän vastaanottamaan sisällä olevan vekselin 300 frangia, suostuttu hinta kilpailun osaaottamisesta »Ikaros-patsasta» varten. Sitäpaitsi olen valtuutettu Teille ilmoittamaan, että Teillä on suurin mahdollisuus saada palkinto, sillä palkintolautakunta on päättänyt kustantaa Teidän Ikaros-patsaanne veistettäväksi marmoriin — (luonnollisesti sen valmistus uskotaan Teidän itsenne suoritettavaksi) — ja asetettavaksi koetteeksi pää-oven päällä olevaan komeroon, heti kun pääty on valmis, toivottavasti parin kuukauden päästä. Jos se koe onnistuu, voitte olla varma palkinnosta.

Léon Chanel.

Sähkövalotehtaan sihteeri.»

Mestari Bérard pyyhki hikeä otsaltaan, katsoi ilosta säteilevänä eteensä ja sanoi itsekseen!

»Näyttää melkein enteeltä, että toit minulle laakeriseppeleen. Sittekin saavutan onnen nähdä Ikaros-patsaani marmorissa. Sillä marmori — Markus ystäväni, merkitsee kuvapatsaalle kirjastumista. Siihen me kaikki pyrimme ja halajamme. Suuri tanskalainen kuvanveistäjä Bertel Thorvaldsen lausui kerran seuraavat lennokkaat sanat: »Kuvapatsas syntyy savesta, kuolee kipsisissä, mutta nousee jälleen kuolleista marmorissa.» Kummallisesti ja sattuvasti sanottu, sillä kipsi litistää ja painaa taideteoksen, — savi sitävastoin, pehmeä, notkea aines, josta me luomme, tekee eläväksi . . . Katso esim. tuota savimallia

tuossa. Eikö siinä ole paljon enemmän eloa kuin kipsiin valetussa kuvapatsaassa isä Durandin puutarhassa?»

»Mutta miksi sitte ei anneta kuvapatsaiden olla savea?» kysäsi Markus, ruveten tarkastamaan saviluonnosta.

»Siksi, että se olisi hauras ja pian murenisi» vastasi taiteilija, »pieninkin paino saattaa sen mutertaa, eikä se siedä kylmää. Senpävuoksi kerrotaan eräästä nuoresta taiteilijasta, Louis Brian oli hänen nimensä, että hänellä oli kilpailuteokseksi melkein valmiina Narcissus. Sitte hän heräsi eräänä talviyönä kurjassa ullakkokamarissaan, läpipaleltuneena. Kuuvalossa hän näki akkunaruudut jäätyneinä ylös saakka ja häntä pelotti ajatus, että pakkanen purisi savea ja koko vuoden työ menisi hukkaan yhtenä ainoana yönä. Hän nousi, peitti luonnoksen lakanoilla ja vuodevaatteillaan, ja kun ne eivät riittäneet, omilla vaatteillaan aina paitaan saakka. Täten hän pelasti patsaan, sillä pakkanen puri siltä ainoastaan toisen käsivarren, mutta itse hän makasi alastomana ja — kuolleena vuoteessa seuraavana aamuna — —.»

»Niin Tekin olisitte voinut tehdä, mestari Bérard, jos Teidät oikein tunnen», sanoi Markus.

»Kenties olenkin niin tehnyt, en yhtenä yönä vaan kokonaisena talvena», sanoi taiteilija ja hänen otsansa synkistyi, »minä panen henkeni alttiiksi tässä atelieerissa. Ja, jos minun pitää

saada kuvapatsas veistetyksi marmoriin ja saada se valmiiksi koenäytteillepanemiseen muutamien kuukausien päästä, niin minun täytyy kiirehtiä, ettei pakkanen turmele saviluonnosta, ennenkuin olen saanut sen veistetyksi. Mutta mitä sinä tutkit, Markus? — Minusta näyttää ikäänkuin olisit vaipunut ihmettelyyn katsellessasi Ikaros-patsasta.»

»Niin olenkin, mestari!» vastasi innokkaasti Markus, «minusta tuntuu aivankuin tänään olisin huomannut suurempaa yhtäläisyyttä Paolon kanssa kuin ennen. Hän lauloi minulle eilen illalla vanhan laulun savupilvestä, siitä savupilvestä, joka köyhästä kotilaaksosta kohooa korkealle eikä koskaan — ei koskaan palaja. Ja hän itki ajattellessaan, että savupilvi oli aivan kuin kuva hänestä itsestään. Kun nyt tarkemmin katselen Ikaros-patsasta, näen juuri tuota liitelevää, joka kauempaa näyttää — kohovalta sauhulta. Ihmeellistä, mestari, kuinka Te olette saanut *sen* esille. Se on juuri Paololle omituista. Mutta kertokaapa minulle, mestari, kuka Ikaros oikeastaan oli. En ole koskaan oikein voinut käsittää tuota kuvapatsasta.»

»Ikaros, poikaseni, alkoi taiteilija, asettuen Markuksen kanssa siten, että kummallakin oli saviluonnos edessään, »Ikaros oli suuren taidetöiden, Daidaloksen poika, sekä hänet että hänen isänsä sulki kuningas Minos Kretan saarella olevaan labyrinttiin. Mutta Daidalos keksi keinon

vapauttaakseen itsensä ja poikansa tästä kiusallisesta vankeudesta, hän valmisti linnunsulista ja vahasta keinotekoiset siivet pojalleen. Ensin hän itse koetti lentimiä ja katso — ne kannattivat. Ylpeänä teostaan hän kiinnitti toisen siipiparin Ikaros'in olkapäihin varoitellen häntä sanoen: »Rakas, pieni poikaseni, kohoa nyt siipinesi, mutta käytä niitä *järkevästi*. Jos nouset liian korkealle, sulaa vaha ja aurinko polttaa ne, jos lennät liian alas, niin merenkosteus ja yökaste liumentavat ja tekevät ne raskaiksi. Etsi siis keskitie ja koeta ennen kaikkea seurata minua. Molemmat pääsivät labyrintistä pois, mutta Ikaros, joka oli vavissut ja ollut aivan huumautunut, kun ensin käytti siipiänsä, oli sitte — vastoin isänsä neuvoa — uhkarohkeasti alkanut lentää aivan kohti aurinkoa. Vaha siivistä suli, ja avuttomana hän putosi alas ja hukkui siihen mereen, jota vielä kutsutaan Ikarionmereksi. Ymmärrätkö siis, Markus, miksi viime kerralla kutsuin veljeäsi taivaanvalloittajaksi, uhkarohkeaksi Struggleriksi. Tuon Strugglerperikuvan löysin Paolossa.»

»*Nyt* sen käsitän», sanoi Markus puoleksi itsekseen, »nyt kun tunnen sadun ja tunnen Paolon, sellaisena kuin hän nyt on. Mutta sitä en sinä päivänä tehnyt, jolloin Te ensi kerran puhuitte minulle Ikaros'ta. — Mutta sanokaa minulle, mestari, kun kerran olemme ruvenneet asiasta keskustelemaan. Mihin kuvaluomaan Te

aijotte *minua* käyttää mallina? En ollenkaan muista sen nimeä.»

»No — se oli Narcissus!» lausui taiteilija hymyillen tahtomattaan, »mutta siitä tuumasta olen luopunut, kun olen oppinut sinua tuntemaan. Pintapuolinen käsitys olisi johtanut minut siihen. Sinä et olisi sopinut Narcissukseksi, pikku Markus! Mutta nyt minulla on paljon parempi aate; — kerran, — kun saan aikaa — muovailen pitäen sinua mallina, »hyvän paimenen», joka sylissänsä kantaa pientä vuorivohlaa, niin kuin palasit kotiin aitaukseen tuona ukkos-iltana.»

»Mutta mistä Te sen tiedätte, mestari?» kysyi Markus tulipunaisena.

»Ystäväsi ja uskottusi, Jeanne, on sen kertonut, minä pistäydyin nimittäin eilen illalla Durandilla, kun palasin sisareni luota. Ja silloin Jeanne kertoi minulle juurta jaksain sinun paimenelämäsi Savoijen'issa; älä nyt innostu mitään kieltämään, pikku Markus, sillä siitähän on sinulle ainoastaan kunniaa. — — — Mutta sanoppas minulle, ystäväni, mitä Sam tuumailee? Vieläkö sitä yhä kannat taskussasi?»

»Kyllä, se nukkuu makeasti!» sanoi Markus veitikkamaisesti hymyillen, sen on nimittäin humalasta selviydyttävä. Mr. Dick kestitsi eilen kaikille sampanjaa jäähyväisiksi. Ja se kävi Samin päähän.»

»Se on aivan Mr. Dickin, tuon kujeilijan tapaista», sanoi taiteilija, hykertäen käsiänsä. »Vaan

herätä se nyt, sillä minulla on pussillinen pähkinöitä ja banaaneja sille. Me saimme niitä eilen jälkiruokana Broux'in perheessä, mutta koska en milloinkaan itse syö pähkinöitä yskäni vuoksi, pyysin osani kotiin pienelle herkkusuulle.»

»Mutta taitaa olla vaikeata saada sitä heräämään, mestari», intti Markus, joka kaikin voimin koetti saada henkeä kuorsaavaan apinaan.

»Tuo se tänne», huusi taiteilija ja juoksi »kavaletin» luo, se on pyörivä pöytä, jolle pannaan kuvapatsaat, kun niitä tarkastetaan useilta puolilta. »Kyllä sen pian saamme valveille, annamme sen vaan ajaa karusellia täällä.» Markus pani Samin kavaletille, ja kiinnitti vitjat. Se istui nukkuen.

»Pidä nyt varasi», sanoi mestari ja voimakkaasti hän pani kavaletin pyörimään, niin että suhisi. Sitte hän piiloutui sen alle ja viittasi Markukselle tekemään samoin, ettei Sam ylhäältä huomaisi heitä, mutta he alhaalta huomaamatta saattaisivat pitää sitä silmällä.

Kun pöytä ensi kertoja pyöri, pani se silmänsä suuriksi ja katseli säikähtyneenä eteensä; sillä oli selvillä, että se oli jonkun tähän saakka tuntemattoman ajopelin päällä. Se ojensi etukäpälet suoriksi eteensä ja piti suonenvedontapaisesti kiinni kavaletin laidasta, ettei putoaisi. Se istui yhtä jäykkänä ja kumarassa kuin jockey kilpaajoradalla eikä se hiiskahtanut eikä — hievah-
tanut.

Mestari Bérard makasi maassa kiemurteli naurusta nähdessään Samin suoriutuvan niin vaikeissa käännteissä.

»Kyllä se nyt on selvä», huudahti taiteilija, »päästä se nyt saamaan pähkinänsä!»

Mestari Bérard herkesi kavalettia pyörittämästä, — se hiljensi vauhtia. Sitte hän veti taskustaan pussin, jonka pisti pyörivälle pöydälle.

»Katso, Markus, katso kuinka pieni jockey vetää henkeänsä», kuiskasi taiteilija, se on hengästynyt kiirreellisestä ratsastuksesta Ja katso vielä, kuinka hullunkurisesti se pitelee päätänsä kypälällään kuten koetellakseen — vieläkö se olisi paikallaan. Ha! ha! ha!» Ja hän nauroi sydämellisesti kuin lapsi, — kunnes sai taas yskän. Hänen rintansa pihisi ja korisi. Kasvonsa tulivat tulipunaisiksi ja hän nojasi seinään, ettei kaatuisi. Markus tarttui häntä käsivarteen ja taltutti hänet vanhalle sohvalle, jolle hän kovasti yskien kaatui.

»Koettakaa hiukan levätä mestari», lohduttelei Markus, »niin kyllä paranette»

»Ei, Markus, en koskaan parane», sai taiteilija sanotuksi vaivalla, »tähän tautiin minä kuolen.»

»Voi, että Te voitte noin puhua», sanoi Markus suruissaan. »Teidän täytyy hankkia lääkäri itseänne parantamaan. Eikö Teillä ole ketään?»

»Ei ole, mutta paroonitar Broux», kuiskasi mestari Bérard käheästi, melkein soinnuttomasti »an-

toi oman lääkärintensä tutkia minua, kun viimein makasin sairaana, vähää ennen kuin alotin Ikaros-patsasta. Tämä sanoi, että minun tulisi olla varovainen, mieluummin asua etelässä ja varoa kiihtymistä ja mielenliikutuksia. Nehän ovat minunlaiselle, töhrääjälle sopivia määräyksiä — vai mitä arvelet?»

»Mutta, mestari, kun saatte palkinnon Ikarosta ja saatte paljon rahaa, niin voitte matkustaa alas Italiaan, voittehan?»

»Voin, poikani», vastasi verkalleen mestari, »ellen sitä ennen ole matkustanut muualle.»

»Mitä tarkoittatte», kysyi Markus.

»Tuonne hautausmaalle», sanoi Bérard ja tuijotti eteensä.

»Voi, kuinka Te tänään puhutte» sanoi Markus ja pudisteli päätänsä.

»Minä puhun, kuten ajattelen, Markus poikasi», vakuutti taiteilija ja veti pojan luokseen sohvalle. »Kerran nuoruudessani, pisti minun ja ystäväni päähän antaa ennustaa itsellemme, kun palasimme taiteilijakekkereistä. Meille ennusti italialainen kortinpanija Theresina Cavalli. Minulle hän sanoi seuraavasti: »Sinä saavutat taiteilijana suuren nimen, mutta ensimmäinen laakeriseppeleesi tulee hautausseppeleeksesi.»

Markus oli käynyt kalmankalpeaksi ja kääntyi pois päin, ettei näyttäisi liikutustaan.

»Mutta mestari», sopersi hän, »sellaiset en-

nustukset eivät merkitse mitään. Ettehän *Te* niitä usko? — — —

»Kyllä, poikani», vastasi taiteilija huoaten, *minä* uskon niitä. Ja kyllä minun ennustukseni toteutuu, sen saat nähdä — — — — — mutta Sam, senhän unohdin. Se ei saanutkaan pähkinöitään, raukka. Ota koko pussi mukaasi, Markus, ja syö itse toinen puoli.»

»Sitä en voi tehdä», sanoi Markus, joka oli mennyt kavaletin luo, ottamaan Samia, ja hämmästykseseen näki rikkirevityn — tyhjän pussin »— sillä Sam on pistänyt kaikki suuhunsa.

NELJÄS LUKU.

Verikosto.

Oli kulunut kolme kuukautta. — Talvi oli tullut heti uudelta vuodelta lumineen ja jääneen, mutta kylmyys oli tähän saakka pysytellyt aisoissaan eikä pakkaneen ollut vielä rautakourallaan puristanut. Oli sunnuntai-aamu. Lumisaateen tähden oli Brasserie Durand sulkenut verannanovet, mutta satoi nuoskaa lunta, joka heti sulii, kun se putoili katukäytävälle, ja haihtui sohjuun.

Neiti Jeanne liikkui verannalla ja kattoi pöytää. Ruokavieraat olivat supistuneet vähiin. Ei ollut kuin kahdelle katettu, isälle ja mestari Bérard'ille. Siinä ei neiti Jeanne kaukaa viipynyt. Vähemmässä kuin viidessä minuutissa hän oli valmis ja kutsui isäänsä.

Isä Durand tuli tupruttaen merenvahapiipuansa ja istui heti paikalleen, pöytään, kuten tavallisesti väistäen lautasensa syrjään ja levittäen »Le Matin» aamulehden liinalle.

»Onko mitään uutta aamulehdessä?» kuiskasi Jeanne, tarttui isäänsä kaulaan ja istahti hänen polvellensa kurkistaaksensa lehteen.

»Ei mitään sellaista, joka sinua huvittaisi», mumisi ukko, »tässä ei ole hurjista hevosista eikä hulluista koirista, eikä huomiota herättävistä häistä — — —».

Samassa Markus tuli kotiin aamutoimiltaan. Hän ravisteli lumen takistaan oven edessä, kumarsi isä Durandille ja Jeannelle toivottaen heille hyvää päivää ja sanoi niin ilosta loistavin kasvoin, että sai heidät molemmat hämmästyämään:

»Nyt kerron teille jotakin: — tänä aamuna sai mestari Bérard kirjeen, että hänen Ikarospatsaansa, jonka sähkövalotehtaan johtokunta oli tilannut, jonka hän itse oli valmistanut ja kaksi päivää sitte päättänyt, on otettu kilpanäyttelyyn, joka tapahtuu juuri — huomenna. — Mitä siitä sanotte?»

»Sepä hiis», supisi isä Durand, »sittehän ne hänen teoksensa kuitenkin ovat jonkun arvoisia. Tuosta meidän puutarhassa seisovasta patsaasta tulee vielä kuuluisa taideteos. Itse en tosin ole voinut siinä mitään erinomaista löytää. Sehän ei ole edes oikein Paolo Marotti'n näköinen, vaikka se hänen jälkeensä on veistetty. Se muistuttaa paremmin pitkää, solakkaa poikaa, joka seisoo ponsilaudalla ja kiikkuu ennenkuin hyppää veiteen. Se sopisi minusta paremmin kylpylaitoksen kuvaksi.»

»Voi, isä, älä nyt ole ilkeä; onhan se hauskaa, että hän saa tuon ilon», sanoi Jeanne ja painoi poskensa isän poskea vasten.

Markus oli tällä välin heittänyt kiilloitusrasian olaltaan, ottanut esiin Samin ja alkanut sitä hyväillä ja silitellä.

»Ethän vaan palelle», kysyi hän levottomana, »vähäsen toki? — sinähän väriset! . . . Enköhän saisi panna sitä uuninurkkaan keittiöön, enkö saisi, Jeanne? Se näyttää niin kohmettuneelta.»

»Et saa», vastasi Jeanne hätäisesti, »olenhan sanonut, etten tahdo tuota elukkaa keittiöön. Ota sen matto ja pane se tähän pienen uunin eteen verannalle.»

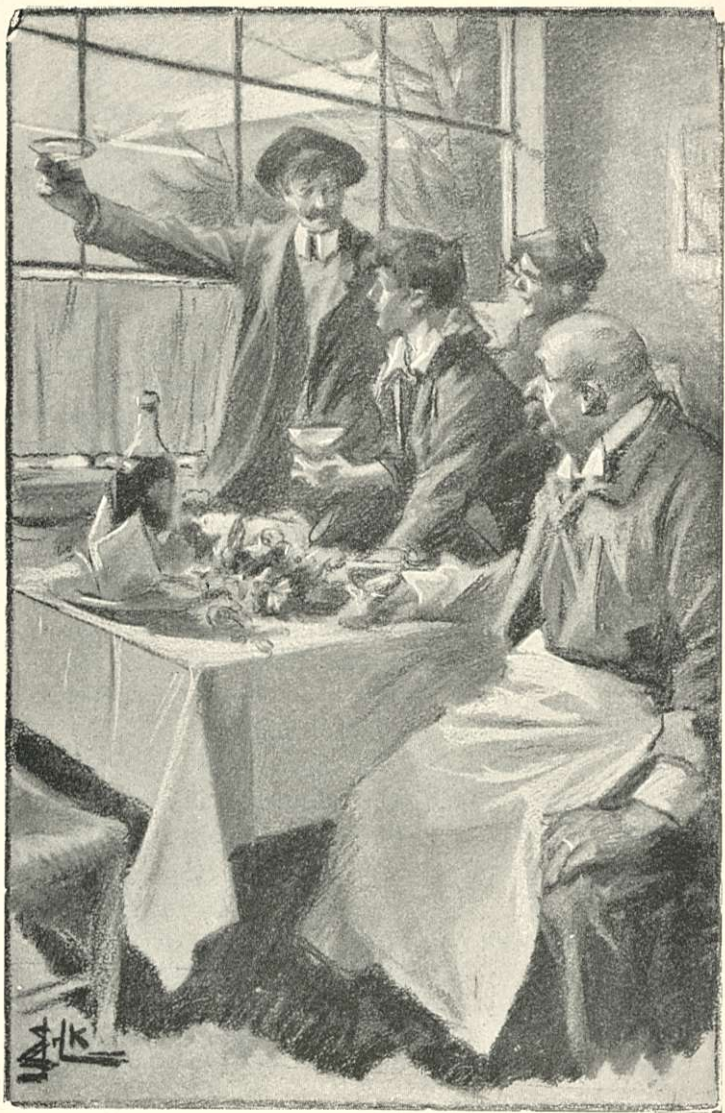
Markus otti maton ja rupesi sille istumaan pitäen Samia hiilloksesta loimuavaa valkeaa vasten.

»Tuntuuko hyvältä», — sanoi hän, sivellen pitkin Samin selkää, »tämä virkistää, vai kuinka, ukkoseni?»

Hetken perästä saapui mestari Bérard.

»Sampanjaa», huusi hän hermostuneesti, »sampanjaa! ettekö kuule, neiti Jeanne, että tilaan pullon. Antakaa minulle Veuve Cliquot. Very dry nimistä!» Ja hän istuutui tavalliselle paikalleen vastapäätä isä Durandia.

»Nyt on tuulta purjeissa, mestari», puhui ukko, viekkaasti hymyillen, — »— oikein juhlatuuli! vai mitä? — Ilmapuntari näyttää kaunista

ilmaa, arvelen.» Ja hän heitti avainkimpun tyttärelleen, että hän toisi viiniä kellarista.

»Mistä Te sen tiedätte, isä Durand?» kysyi taiteilija, maltoi kohta mielensä ja sanoi: »Niin tietysti Markukselta. — Niin tänään juhlitaan», huusi hän meluten, teennäisellä ilolla, josta huomasi, että hän jo oli »juhlinut» matkalla sinne. »Mutta juhlaan tarvitaan tiedättekö lämmintä, kukkia. Täällä on kylmä. — Markus, pane lisään uuniin ja kohennna hiilosta.» Ja hän hoiperteli Markusta kohti, joka oli tarttunut hiilikoukkuun. »Ei, anna tänne. Minä kohennan!» — Markus antoi sen hänelle, ja hän kohensi niin kiivaasti, että säkenet lensivät kauas huoneen lattialle.

Samassa Jeanne toi sampanjan.

»Kuulkaa, neiti Jeanne», sanoi hän ystävällisesti, »juoskaa kadun yli ja ostakaa minulle kukkia viidellä frangilla. Täällä näyttää niin kurjalta, minun mielestäni.»

»Viidellä frangilla kukkia!» — virkkoi Jeanne viivytellen.

»Niin juuri, viidellä frangilla», sanoi kiihkeästi taiteilija. »Ja tuossa on rahaa»; — ja iskien hiilikoukun lattiaan kärsimättömänä, sanoi hän: »mutta juokse nyt kiireesti toimittamaan asia, ettei meidän kauan tarvitse janoisina istua avoimattoman pullon ääressä.» Neiti Jeanne hävisi tuossa tuokiossa. Mestari Bérard jatkoi kääntyen isä Durandin puoleen:

»Tänään istumme kukista notkuvan pöydän ääressä ja juomme pikareista, joita kukkaseppeleet ympäröivät, kuten muinaisilla kreikkalaisilla oli tapana tehdä. Hiis vieköön! heretkää toki lukemasta »Le Matin» lehteä», tiuskasi hän ja löi hiilikoukulla pöytään niin että lasit helisivät. »Nyt Teidän täytyy kuunnella mitä kerron, varsinkin kun *minä* tarjoan.»

»Niin — minun rahoillani» — murahti isäntä, »mutta senpävuoksi tarjoonkin mieluummin sampanjaa, silloin kuin itse tahdon.»

»Mitä joutavia!» melusi taiteilija ja alkoi iskeä hiilikoukulla lattiaan, »tästä lähtien maksan, mitä otan! — maksan käteisellä — ymmärrättekö! En tahdo enään mitään laskuja tästä lähin!»

Isäntä istui, huulillaan hieno hymynsä ja antoi toisen purkaa sanoja. —

Jeanne palasi mukanaan iso vihko kauniita kukkia. Mestari Bérard tarttui paperiin ja kaatoi ne taiteelliseen epäjärjestykseen pöydälle.

»Mitä, eikö täällä ole ruusuja? —» sanoi hän loukkaantuneena ja katsoi kysyvästi tyttöön, »ei yhtään ruusuja? — — — Ruusuja täytyy aina olla juhliissa. Ne ovat kauneimmat ja juhlallisimmat kaikista kukista.» —

»Ne maksoivat frangin kappale», selitti Jeanne, »ruusut ovat tammikuussa kalliita.»

»Olisithan kuitenkin saanut viisi kappaletta», intti Bérard, »ne olisivat suuresti koristaneet pöytää, enemmän kuin kaikki nuo soppayrtit yh-

teensä. — Mutta — — veitsi esiin, isä Durand, anna tulpan lentää! — — — Me juomme», jatkoi hän kohottaen lasin, jossa viini helmeili. — »Me juomme Ikaros'in maljan — minun Ikaros'ini, joka marmorissa uudesta syntyneenä, huomenna kohoo sähkövalotehtaan oven yläpuolelle, siellä siipiään levitelläkseen — näkymättömiä siipiänsä — lentääkseen uudelleen ja korkeammalle, kohti kunnian ja kuolemattomuuden ikuisia huippuja!»

Hän kilisti erikseen kunkin kanssa, viipyi kauimmin Markuksen luona ja tarttuen häntä päähän, painaen häntä rintaansa, sanoi hän:

»Minä tiedän, että *sinä* ja'at tämän ilon kanssani. Sinä olet tullut juhlaan oikealla mielellä.»

Sitte joi hän lasinsa pohjaan ja heitti sen lattiaan kappaleiksi. »Tästä lasista ei juoda muita maljoja enään», sanoi hän.

»Toinen lasi, Jeanne!» käski isäntä. Ja kun se oli tuotu, ja mestari Bérard oli uudelleen täyttänyt lasin, kohotti isäntä lasinsa ja kilistäen Bérardin kanssa sanoi hän:

»Maljanne, mestari! Olkoon Ikaros onnekseenne! Olen kuitenkin ylpeä siitä, että minulla on samainen kuva kipsistä puutarhassani.»

»Niin, mutta siitä ylpeydestä tulee loppu, isä Durand», puhui taiteilija kiihkeästi ja äänensä oli vähitellen käynyt käheäksi ja hänen kimakaksi, »tulenjuuri tänäpäpä ostamaan Teiltä tuota patsasta. Eihän sillä kuitenkaan ole mitään arvoa Teille!»

»Sillä on minulla nyt se arvo, että tiedän, että sillä on jokin arvo», vastasi isä Durand, »sitä en silloin tietänyt, kun sen, ostin ja siksiipä en sitä nyt myy!»

»Te ette ymmärrä minua oikein, isä Durand», sanoi kuvanveistäjä tulisesti, »eihän tässä ole nyt kysymyksessä kuvapatsaan arvo. Te olitte aikanne kyllin ystävällinen ottaaksenne sen pantiksi rahasta, jota minulla ei ollut — maksaakseni neljän kuukauden ruoka — niinhän se oli? Ja nyt tulen maksamaan noiden neljän kuukauden ruokarahan ja samassa lunastan pantin Tässä on 200 frangia seteleissä.»

»En ole sitä koskaan panttina ottanut, siitä yksinkertaisesta syystä, etten koskaan luullut saavani rahojani takaisin; *sen* Tekin hyvin tiedätte», vastasi isäntä. Ja työntäessä rahat luotaan, lisäsi hän:

»Se on minun omaisuuttani, ja — kuten jo sanoin, en sitä myy — en!»

»Mutta kuulkaahan toki, Durand, Te ette käsitä oikein tätä asiaa», puhui taiteilija kuumeentapaisella innolla. »Huomenna on kilpanäyttely — olen juuri saanut siitä kirjeen — ja voittehan käsittää, hyvä ihminen, etten samassa voi panna sitä Parisissa näytteille, julkisessa paikassa kaikkien nähtäväksi ja pitää sitä täällä seisomassa ravintolapuutarhassa. Se on saatava täältä pois huomiseksi. Antakaa minun ostaa se ja toimittaa se atelieeriini.»

»— Että vielä kerran voisitte sen myydä ja saada siitä kolminkertaisen hinnan», mutisi isäntä.
 »Ei siihen emme suostu!»

»Mutta ettekö, mies, ymmärrä. Minulla ei ole mitään hyötyä sen olemassa olostä. Minä en saata antaa sen seistä tällaisessa puutarhassa, jossa kaikki ihmiset sen näkevät ja vertaavat sitä toiseen. Tämähän on kipsijäljennös ensimmäisestä luonnoksesta, jonka hylkäsin, eikä se todellakaan kelpaa mihinkään. Siksi sen myin, kun tarvitsin rahaa. Siihen aikaan ei minulla ollut nimeä eikä mainetta pantiksi pantavana. Kun ostan sen, teen sen siksi, että tahdon sen särkeä.»

»Sillä voitte narrata lapsia, vaan ei tällaista vanhaa kettua, kuin minä olen», huusi isäntä,
 »sitä en myy — en, vaikka tarjoisitte siitä kaksinkertaisen hinnan!»

Markus oli tullut lähemmäksi levottomana kovin äänekkäästä puheesta. Hänellä oli Sam takin alla, kun ei se oikein näkynyt sietävän kylmää.

»Kuulkaa, isä Durand», sanoi hän, »miksi ette myy kuvaa? Sanoittehan äsken itse, ettette sille mitään arvoa anna ja että se paremmin sopisi — kylpylaitokseen.»

»Sinä valehtelet, poika!» huusi isä Durand, kiukusta ja vihasta punaisena, ja kohotti nyrkinsä lyödäkseen Markusta, mutta malttoi mielensä.

»Ei Markus valehtele», sanoi kuvanveistäjä kiivaasti. »Sillä tavalla olette sanonut, ettekä kuitenkaan tahdo myydä sitä, itsepäinen ihminen. Minä sanon Teille vielä kerran, se ei saa jäädä siihen seisomaan, — se vahingoittaa mainettani ja halventaa taideteokseni arvoa! — — Siksi kysyn Teiltä viimeisen kerran, isä Durand», — ja hän iski kovasti hiilikoukun lattiaan, »myyttekö sen, vai ettekö sitä myy!»

»En, en, en koskaan», kiljui isäntä ja istui jälleen äkäisenä.

Taiteilija seiso i hetkisen taistellen itsekseen — kovan, sisäisen taistelun vallassa. Sitte hän äkkiä tempasi puutarhaportin auki, ja hiilikoukku pystyssä syöksyi hän kuvapatsasta kohti ja iski siihen, niin että se romahti maahan.

Huutaen oli Markus rientänyt hänen jälkeensä. Suunniltaan syöksyi isä Durand alas puutarhanportaita, tikari kädessä, taiteilijan kimppuun, huutaen: »Verikosto! Verikosto! Kosto! Kosto!»

Markus syöksyi väliin suojellakseen mestari Bérardia, mutta Sam, joka luuli, että Markusta uhattiin, syöksyi nopeana kuin salama ja puri isä Durandia kurkkuun.

Isä Durand kaatui tunnotonna luokserientäneen tyttärensä syliin.

Taiteilija oli vaipunut säretyn — kuvapatsaan juurelle. Hän hengitti syvään ja koristen kuten kuoleva tukehtumaisillaan. Samassa verivirta kuohui hänen suustaan ja hän makasi kuin kuollut.

Sillä välin oli ravintolapuutarha kertynyt ihmisiä täyteen, ohikulkevia tahi uteliaita, joita meluava kahakka oli houkutellettu. — Toiset auttoivat Jeannea kantamaan kovin sairasta isä Durandia sisään, toiset noutivat kiireesti umpivaunut, joissa taiteilija vietäisiin sairashuoneeseen. Vaistomaisesti oli Markus tarttunut Samiin ja pistänyt sen takkinsa alle peläten, että vieraat ihmiset tekisivät sille kiusaa.

Kun vaunut olivat pysähtyneet puutarhanportin eteen, ja pari herraa kantanut mestari Bérardin ja pannut hänet poikittain vaunujen tyynyille, pistäytyi Markus paikalle saapuneen lääkärin mukana vaunuihin.

»Sairashuoneelle: »Val de Grâce», käski lääkäri, »mutta ajakaa, minkä pyöristä lähtee.»

Ajuri löi hevosta ja lähdettiin huimaavaa vauhtia. Lääkäri istui tukien sairasta, joka oli kalpea kuin ruumis. Aina toisinaan hän joko mestari Bérardin tahi omalla nenäliinallaan pyyhki verta, jota hiljaan, mutta yhtämittäisesti virtasi suusta.

Markus nyyhkytti ääneensä.

»Piditkö niin paljon hänestä, poika rukka» kysyi lääkäri.

»Pidin!» purskahti Markus itkuun, »mutta luuletteko että hän — jää eloon? kuiskasi poika.

»Kenties huomiseen» — vastasi lääkäri — »ei kauemmaksi!»

Vihdoin vaunut vierivät sairashuoneen portista sisään.

»Sinähän olet siitä kaupunginosasta, joka on Clichy'n luona. Pyydän ajurin ottamaan sinut mukaansa. Sairashuoneeseen ei saa kukaan vieras tulla tähän aikaan päivästä, mutta tule huomenna juuri kello kaksitoista tervehtimään ystäväsi ja hyväntekijäsi.»

Vaununovet avattiin ja kantajat ottivat sairaan mestari Bérardin. Lääkäri maksoi kiireesti ajurin, antoi hänelle vielä 1 frangin ja sanoi:

»Sitte otatte tämän pienen pojan viereenne ajurin istuimelle, aina siihen asti, jonne pysähdytte.»

Markus ajoi siis ajurin mukana takaisin.

»Kuinka minä huomenna löydän sinne takaisin», valitti Markus, »ja minun täytyy päästä sinne jälleen, muuten hän kuolee, ilman että näen hänet vielä.»

»Minä näytän sinulle raitiotien, joka vie suoraan sinne Place Blanche torilta», lupasi ajuri ja antoi Markukselle tarpeelliset ohjeet.

Place Blanche torilla, ajurin seisomapaikalla, he erosivat toisistaan.

Markus kiitti hyvästä kyydistä ja kulki torin poikki kohti taiteilijan atelieeria. Esikartanon pihalla tapasi hän ovenvartijattaren.

»Mikä sinulla on, pienokainen?» kysyi hän vetäen pojan luokseen. Mikä sinulle on tapahtunut?»

»Mestari Bérard sai verensyöksyn ja vietiin sairashuoneelle», nyyhkytti Markus. »Hän joutui riitaan isä Durandin kanssa ja lopulta tappeluun, silloin minä syöksyin väliin ja Sam hyppäsi isä Durandin päälle ja puri häntä kurkkuun, — — — kenties hänkin kuolee. En uskalla enään milloinkaan palata sinne takaisin. Siellä on minun kiilloitusrasiani, vaan en uskalla sitäkään hakea sieltä. Ja milloin saan varoja hankkia itselleni toisen sijaan? En milloinkaan, en milloinkaan! Voi, kuinka olen onneton!!»

»Nyt päästän sinut sisään atelieeriin», sanoi ovenvartijatar säälivästi, »siellä olet katonsuojassa yöllä. Tiedänhän, ettei hänellä ollut mitään salaisuutta sinulle.» Ja nainen meni pojan mukana puutarharakennukseen ja aukasi hänelle oven. — — »Ole hyvä ja käy sisälle, poika parka, käy nukkumaan hänen vuoteeseensa. Se on laitettu kuntoon ja tuskin hän itse sitä enään käyttää.»

Tämän sanottuaan jätti hän Markuksen yksin puolihämärään. Poika näki, että uudin oli vedetty lasikaton eteen. Hän veti sen reippaasti syrjään. Kirkas, kylmä kuu paistoi sisään ja valaisi huoneen jokaisen sopen.

Poika kääntyi ja näki edessään kuun hopeaisessa valossa — Ikaros'in — vai oliko tuo Paolo hopeavaatteissaan? Niin elävänä ja kuitenkin niin tunteettomana hänen surulleen ja katkeralle tuskallensa.

Hän otti Samin esiin; se värisi hänen käsis-
sään. Ja apina, silmät ummessa, näytti kuuta-
mossa oikein peloittavalta.

»Pikku ukkoseni», kuiskasi poika itseksensä,
»vielä tämäkin lopulta minulta kuolee.»

Hän riisui takin yltään, kietoi sen Samin ym-
päri huolellisesti — ja läpiväsyneenä — onnetto-
mana ja nälkäisenä — vaipui hän valmiiksi lai-
tetulle vuoteelle.

Hän nukkui raskaaseen uneen — kuumeiseen
uneen.

Hän uneksi, että Ikaros-patsas atelieerissa —
vai olisikohon se ollut Paolo hopeanhohtavissa
vaatteissa? — kohotti hänet atleettikäsivarrellaan
ylös kattoon, huutaen riemuiten: »Markus, pikku
Markus, oletko kasvanut niin suureksi ja kau-
niiksi!» ja painoi häntä rintaansa niin, että hän
tunsi kuinka hänen kyynelistä kostea poskensa
nojausi kultaperhosta vastaan.

Uni vaihtui.

Hän kuuli kuinka Mr. Dick nauravalla klowni-
äänellään huusi: Täällä *minä* tulla! — Täällä
tulla *minä!*» ratsastaen maailman parhaimmalla
ratsulla, nimittäin iloisella mielellä!!

»Tahdotko minut impressaarioksesi. Tänne
rahat! Rumpu on säästölaatikkona!» —

Uni vaihtui taas.

Hän näki mestari Bérardin atelieerissään.
»Tässä *minä* olen», sanoi hän, »minä tiesin, että
olit täällä ja tulin sinua noutamaan.»

Mutta samassa oli Markus näkevinään luisen käden tarttuvan kiinni.

Hikoilevana hän kavahti ylös — tarttui päähänsä ja huusi: »Kuinka mestari sanoikaan: Kyllä *minun* ennustukseni käy toteen, sen näet! — — — Entä *minun* sitte?» sai Markus tuskin sanotuksi ja vaipui puolitainnoksissa jälleen vuoteelle.

Hän vaipui kuumeiseen uneen ja uneksi istuvansa isä Durandin vuoteen ääressä hautomassa hänen haavojansa. Ne vuotivat kovin — veri virtasi vuoteesta alas lattialle ja siihen tuli lätkkö ja veritahroja. Markus otti räittäjä kiilloitusrasiasta ja hankasi ja raapi kunnes joka veritahra oli poissa.

»Sam on taas tehnyt kepposiansa», mumisi ukko, »mutta pelastaaksesi sitä valehtelet sinä omille niskoillesi. Sinä olet hyvä, pieni poika Markus! hyvä pieni poika!»

VIIDES LUKU.

Löytölapsi.

Seuraavana päivänä oli pureva pakkanen —
— oli kirkas — kylmä päivä.

Hengästyneenä tuli Markus kello kahdentoista seuduissa juosten sairashuoneen portaita ylös.

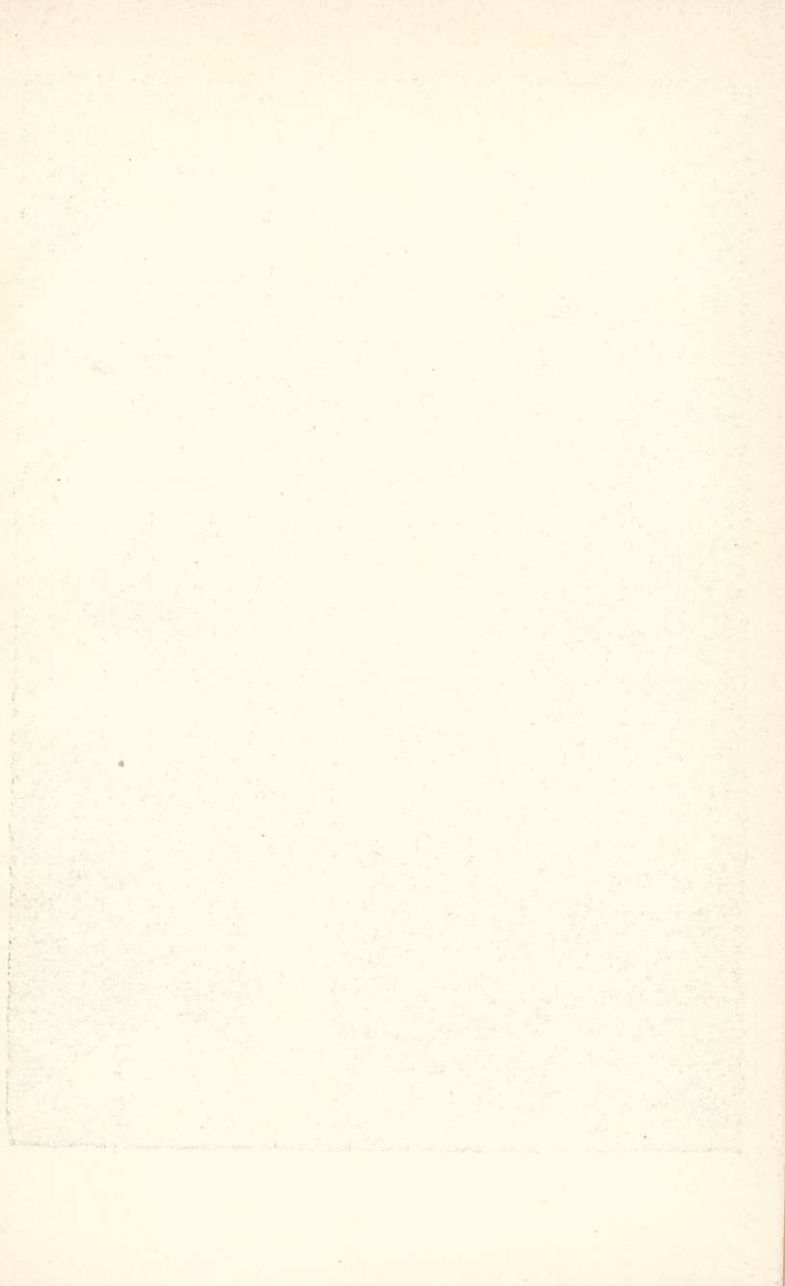
Portaiden käännteissä hän kohtasi Jeannen, joka tuli alaspäin.

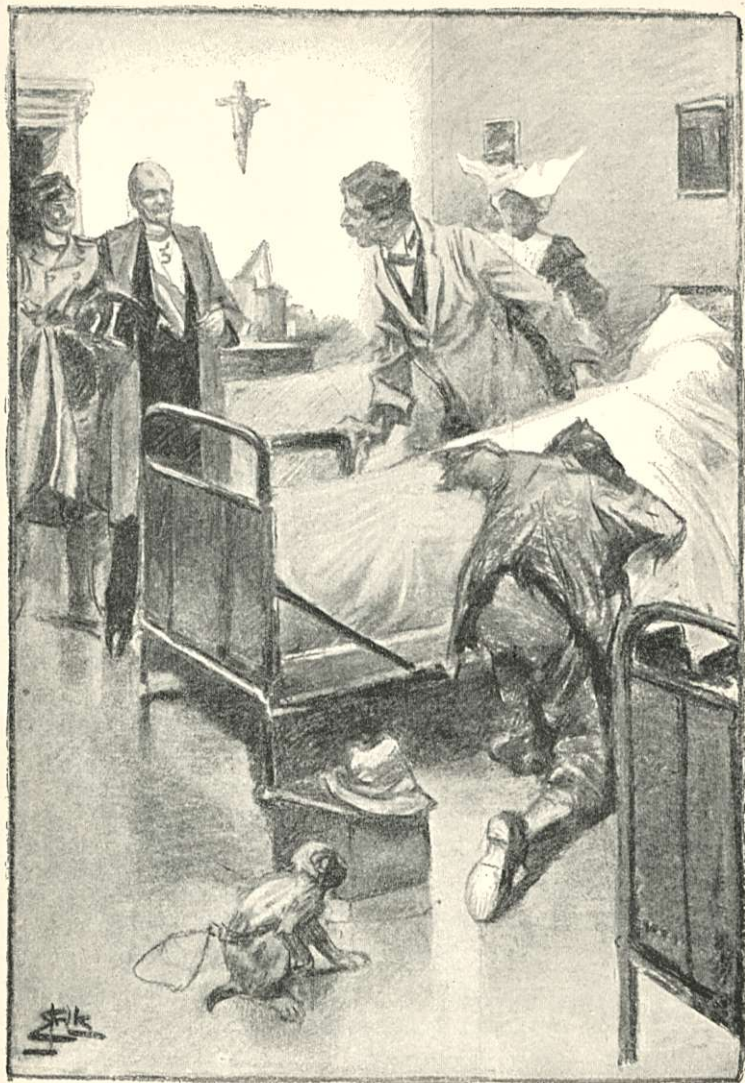
»Että sellainen onnettomuus sattui meille samana päivänä», huokasi Markus ja puristi tytön kättä. »Kuinka hän tuolla ylhäällä jaksaa? Vieläkö hän elää? —»

»Kyllä hän *elää*», sanoi tyttö painokkaasti, »mutta ei iltaan saakka, niin sanotaan.»

»Entä sinun isäsi, Jeanne, sinun isäsi?», kysyi hän. — —

»Hän on parempaan päin, Markus», sanoi hän hymyillen: »Lääkäri arveli, ettei ole vaaraa hengelle. Haava kyllä paranee viikossa», sanoi hän, »mutta toistaiseksi en uskalla ottaa sinua ko-

tiini. Älä sinäkään nyt vähään aikaan yritä tulla. Ole varma siitä, että teen minkä voin lepyttääkseni isääni sinuun. Ja kun hän on parantunut — niin kenties — *kenties* voit silloin palata. Kiilloitusrasiasi vein tänään Bérardin ovenvartijattaren luo; olin siellä sinua kysymässä, saadakseni tietää mihin sairashuoneelle mestari oli viety. Isä ei saanut rauhaa, ennenkuin lupasin tiedustella hänen vointiansa sairashuoneella.»

»Voi hyvin, Jeanne, elä terveenä sillä aikaa», sammalsi hän ja kiirehti ylös portaita.

Seuraavana silmänräpäyksenä hän seiso i sairashuoneen salissa, jossa paitse mestari Bérardia ei ollut montaa sairasta. Tämä makasi melkein erikseen akkunan luona, mutta tuskin oli Markus häntä tuntea, niin keltainen hän oli kasvoiltaan.

»Markus, pikku Markus», huusi hän tälle vastaan, »tulethan vihdoinkin! voi, kuinka olen sinua kaivannut! —»

Hän vaipui takaisin vuoteelleen ja silmät vaipuivat melkein umpeen.

»Kuinka Te jaksatte, mestari, onko hiukan parempi?» kuiskasi Markus.

»Hyvin, varsin hyvin», vastasi hän aukaisematta silmiään, »olen jo matkalla Italiaan. Tunnen jo, kuinka ilma on kevyttä hengittää Mutta Ikaros?» Ja hän tuijotti eteensä kuin se, joka äkkiä havahtuu unesta. »Markus, oletko

nähnyt sen nostavan siipensä lentoon?» --- Ja hän puristi pojan kättä.

»Olen, mestari!» vastasi Markus, »minä arvasin, että siitä kysyisitte. — — — Sentähden menin aamulla sähkövalotehtaan oven ohitse ja näin sen siellä — — ylhäällä! — — Ihanalta — — ihanalta se siellä näytti —.»

Taiteilija oli jälleen vaipunut takaisin silmät ummessa.

»Ja sinä näit, kuinka hän levitti siipensä, — näkymättömät siipensä» — kuiskasi mestari Bérard, »ja kohosi lentäen kohti kuolemattomuuden aamuaurinon valaisemia huippuja?»

»Minä näin, kuinka komealta se näytti, siinä mihin se oli asetettu», vastasi Markus sävyisästi tahtomattaan säikähtyneenä Bérardin houreista.

»Näitkö sen uudestaan syntyvän marmorissa», sanoi kuvanveistäjä ja hän puhui kuin se, joka puhuu unessa. »Uudestaan syntyneenä hän kohoaa kohti valoa. Ja katso, ei hän polta siipiänsä . . . Pelastettuna ja . . . Vapaana hän saapuu — — Italiaan — — *Italiaan!!*»

Nunna, joka seiso i lukemassa Paternosteria vuoteen jaloissa, nyökäytti päällään Markukselle ja sanoi:

»Nyt hän kuoli!» —

Markus heittäytyi nyyhkyttäen vuoteen yli. Nunna meni kutsumaan päivystäjälääkär iä.

Tämä saapui heti ja asetti peilin vainajan suun eteen. Se ei himmentynyt. »Kuollut!» sanoi hän.

Samassa aukesi ovi käytävään. Hännystakkiin puettu herra, jolla oli paljon kunniamerkkejä rinnassa, astui sisään. Häntä seurasi hopeanauhainen palvelija kantaen isoa jättiläispeppeltä, jossa oli Ranskan kolmiväriset nauhat.

Tämä oli sähkötehtaan johtaja.

Kääntyen lääkärin puoleen kuiskasi hän:

»Tulen itse ilmoittamaan herra Anatole Bérardille palkintolautakunnanpäätöstä. Tänään kello kaksitoista on valiokunta yksimielisesti myöntänyt hänelle palkinnon 8,000 frangia — ja lähettää onnentoivotuksiansa mukana — — — tämän laakeriseppeleen. Hain häntä kotoansa, ja sain ovenvartialta tietää, että hän oli tuotu sairashuoneeseen. Saisinko luvan mennä itse viemään hänelle tätä ilosanomaa? —»

»Anatole Bérard ei ole enään elävien joukossa», vastasi lääkäri, hän kuoli muutama minuutti sitte».

»Siis liian myöhään», sanoi johtaja kohottaen olkapäitään. »Mikä vahinko taiteelle ja Ranskalle! *Minulla* siis ei ole muuta tekemistä kuin laskea tämä laakeriseppele hänen kuolinvuoteelleen. Seppele on hänen ja tulee seurata häntä arkkuun».

Lääkäri saattoi johtajan ulos ja ovi sulkeutui heidän jälkeensä. Markus makasi itkien vuoteen ääressä. Sitte hän kavahti yhtäkkiä seisomaan ja katkerasti hymyillen hän sanoi kesken kyynelin nunnalle osoittaen sepelettä:

»Hänelle oli ennustettu, että laakeriseppele olisi hänen ensimmäinen hautaseppeleensä.»

»Jumala yksin koroittaa ja alentaa», julisti nunna soinnuttomalla äänellä. »Ja mitä merkitsevät tämän maailman laakeriseppeleet sen elämänkruunun rinnalla, joka ei muutu eikä — lakastu!»

Ovi avautui taas ja toinen nunna toi tarjottimella sairaiden päivällisen.

»*Hän* ei tarvitse mitään», sanoi sisar, joka seisoi Bérardin vuoteen ääressä, mutta samassa hän huomasi kuinka Markus katseli tarjotinta kasvoissa nälänilme ja lisäsi, »tule kuitenkin tänne. Anna tuolle poika raukalle mestari Bérardin päivällinen. Hän näyttää olevan sen tarpeessa».

»Älkää uskoko, sisar kulta, etten saata nähdä ruokaa syömättä, mutta minä näin, että siinä oli riisiryynivelliä, ja tulin ajatelleeksi pientä Samia. — — Se ei ole kahteen päivään syönyt mitään vilulta. Pelkään niin kovin, että se minulta kuolee.»

»No, ottakaa sekä sinä että apinasi ruokaa eteenne», sanoi nunna ja asetti tarjottimen tuolille, »sitä teille molemmille sydämestä suodaan!»

Markus kiiruhti kutsumaan Samin luokseen ja hänen onnistui saamaan kohmettuneen eläimen härppimään suurimman osan vellistä. Lopuksi hän söi itsensä kylläiseksi ja kiitti nunnaa osoitetusta vieraanvaraisuudesta ja lähti pois. — Kun hän tuli alas huomasi hän, että oli alkanut sataa lunta; kova tuuli vinkui joka puolelta, pyrytti lunta ja teki pakkasen tuntuvammaksi. Nyt oli

mitä kiireimmiten saatava Sam suojaan. Hänen täytyi koettaa — ennenkuin tuisku yltyi — pyrkiä Bérardin atelieeriin. Kolme sous'ta hän kyllä voisi uhrata ajaakseen raitiovaunuilla; hänellä oli vielä kahdeksan. Ajoa kesti — runsaan tunnin. Vihdoin viimein hän saapui Place de Clichy'lle ja vetäen takkia tiukemmalle »viluisen apinan» ympäri, alkoi hän juosta Bérardin atelieeria kohti. Ovenvartijatar riensi ulos komerostaan nähtyään hänet ja huusi:

»Tässä on kiilloitusrasiasi. Neiti Durand toi sen tänne!

»Kiitos», sanoi Markus, »minä tulen paikalla, menen vaan tuonne atelieeriin panemaan Samin levolle. Se ei siedä pakkasta.»

»Atelieeri on suljettu, Markus», sanoi ovenvartijatar, »tunti sitten kävi täällä holhouslautakunnanjäsenet ja lukitsivat sinetillä oven.»

Markus seisoi hetkisen kuin salaman iskemänä. —

»Siis *sekin* ovi on minulta lukittu», huokasi hän itsekseen. Sitte hän heitti kiilloitusrasian olalleen, nosti lakkiaan ja lähti.

Siinä hän seisoి autiolla kadulla — köyhempänä ja yksinäisempänä kuin tullessaan Pariisiin kuusi kuukautta sitten. Minne hän lähtisi! Hän oli kadottanut parhaimman ystävänsä — ainoan ystävänsä. Hän aikoi palata Val de Grâce-sairaalaan näkemään häntä — vielä viimeisen keran. Kenties hän saisi luvan valvoa hänen ruu-

miinsa luonna yhden ainoan yön. Val de Grâse merkitsi *Armon laakso*.

Hänellä ei ollut muuta kuin kolme sous'ta, mutta kaksi menisi siihen että he pääsisivät sairashuoneelle ennenkuin se suljettaisi.

Portissa tuli vahtipalvelija heille vastaan ja kysyi mitä he tahtoisivat. — Vielä kerran nähdä mestari Bérardia, joka kuoli päivällä kello yksi.

Se ei käy nyt päinsä. Bérardin ruumis oli viety kappeliin.

— — Eikö hän saisi mennä kappeliin panemaan kuivunutta edelweisskukkaa hänen rinnalleen. — — — Hänellä oli rukouskirjassaan kiiloitusrasiassa sellainen alppikukka. Hän tekisi sen silmänräpäyksessä. — Sitä ei sallittu, että asiattomat menisivät hautauskappeliin; hänen tulisi lähteä pois.

Sitte hän taas seisoi ulkopuolella ja kuuli, kuinka sekin ovi häneltä sulkeutui. Ei mikään enään näyttänyt onnistuvan hänelle; — vihuri puhalsi jäätävää henkeä hänen kasvoihinsa ja Sam vikisi ja valitti takin sisässä. Se tarvitsi välttämättömästi jotakin lämmintä, mutta hänellä ei ollut muuta kuin kolme sous'ta ja yöhön oli vielä pitkältä.

Hän hoiperteli kirkkoon sisään. Jumalanhuoneessa ainakin lienee tilaa kahdelle kodittomalle raukalle. — Rauhallista ja suloista siellä oli. Hän istui nukahtaen tuolilla kunnes ilta-kello soi. Silloin suljettiin kirkko.

Oli pimeä ja kauhean kylmä ulkona. Hän ei uskaltanut panna Samia altiiksi uusille vilustumisille. Heidän täytyi saada turvapaikka. Silloin hän näki edessään valaistun asemahuoneen, kaupungin piiriradan aseman. Hän astui rohkeasti sisään ja asettui kolmannen luokan odotussaliin. Väsyneenä päivän vaivoista ja junien yksitoikkoisesta huminasta hän vaipui uneen eikä herännyt ennenkuin asemamies ravisteli häntä ja ilmoitti hänelle, että hänen täytyi lähteä pois, sillä kello oli kaksitoista ja asema suljettiin.

Taas oli hän ulkona pyryssä ja jäätävänä pieksi yötuuli häntä. Mihin hän kääntyisi? — Pyrkiä ravintolaan tahi kapakkaan oli turha sillä Sam ei kyennyt temppuja tekemään. Kenties bulevardeilla löytyisi rauhallinen penkki heille. — Hän kulki ensimmäistä bulevardia pitkin. Mutta Sam alkoi taas vikistä ja valittaa. Nyt se itki kuin lapsi.

Markus seisattui vielä valoisan ravintolan eteen. Äänekästä, raakaa ääntä kuului avonaisista akkunoista. Hän pujahti hiljaan sisään ja pyysi tarjoilijattarelta puhvetista kupin lämmitettyä maitoa kolmella sou'lla. Sen toi heti miespalvelija ja asetti pienelle marmoripöydälle. Markus kaatoi maidon lautaselle ja Sam joi. Siitä ei jäänyt tippaakaan. Mutta maito näkyi tehneen hyvää. Sam rauhottui jälleen ja vaipui horoksiin. Viisi minuuttia myöhemmin suljettiin

tämäkin tarjoilu ja Markus sai taas lähteä bulevardille.

Nyt hän oli neuvoton. Mutta samassa hän huomasi toisella puolella bulevardeja isonlaisen, vanhan rakennuksen ja kirkkaassa kuun valossa hän luki oven päällä: Koti löytölapsille.

Hän astui isosta portista sisään ja näki tulta ovenvartijanhuoneessa ja kolkutti.

»Ken siellä?» tiuskasi äreä ovenvartijatar sisältä ja pisti päänsä ulos.

»Koditon poika raukka, joka pyytää yösijaa,» sammalsi Markus.

»Ole hyvä ja pötki tiehesi risainen mustalaispenikka,» rähisi akka, »luuletko että tämä on koti työttömille ja kuljeskeleville tyhjätöimittäjille?»

»En» sanoi Markus epävarmasti, »tämähän on koti löytölapsille!»

»Niin on, mutta ei sinun ikäisillesi löytölapsille eikä sinunlaisillesi,» tiuskui akka. »Kotiin otetaan ainoastaan vastasyntyneitä lapsia, joita äidit salaa panevat kääntöpöydälle, joka on kadulla palavan lyhdyn alla, jonka tuolla näet. Sinä olet eksynyt kaupungissa. Sinun olisi pitänyt mennä lämpimään tupaan tahi köyhäinhuoneeseen. Mutta nekään eivät vielä ole auki näin aikaisen talven alussa. Hyvää yötä, poikaseni! nyt saat lähteä ja jättää meidät rauhaan yöksi.»

Tätä sanoessaan hän paiskasi oven kiinni ja Markus lähti hoiperrellen kulkemaan bulevardeja

pitkin. Lämpiväsyneenä hän rupesi pitkälle penkille, jolta ajoi pois hiukan lunta, ja pani päänsä penkin käsipuulle. Väsymys voitti viluntunteen. Hän painoi Samia rintaansa vasten, värähti pari kertaa ja nukkui.

Hän uneksi olevansa matkalla karjamaille, vuorille. Hän oli juuri päässyt alppirajalle. Isä Legrand tuli häntä vastaan, otti häntä ystävällisesti leuasta kiinni ja sanoi: »rakas, pieni poikaseni, — nyt vihin sinut alppipaimeneksi, vihin sinut kuten Aatamin, maailman alussa yksin ja alastomana vaeltamaan Jumalan silmien edessä. Sinä et saa nurista etkä olla epätoivoinen, sinun täytyy kestää kylmyyttä ja kuumuutta, nälkää ja janoa, tuskaa ja pelkoa. Ole vahva ja usko, sinähän tiedät, että hyvä paimen uhraa henkensä lampaittensa edestä.»

Hän näki unta, että rajuilma puhkesi vuorilla. Säikähtyneenä vuohien hätähuudoista hän pyrki eteenpäin vasten pieksävää raesadetta ja tunsi vaan, kuinka hänen ruumiinsa värisi vilusta. Hän kulki alaspäin pitkin jyrkkää polkua peläten luisuvansa alas, peläten satuttavansa orjantappurapensasta, joka kannatti pientä vohlaa. Mutta *hän*, joka tavallisesti astui varmasti vuorenkielellä kuin vuorikouris, luisui kerta toisensa jälkeen ja kosketti selkensä, niin että hänen täytyi huutaa. Mutta siitä hän ei välittänyt. Koko hänen sielunsa kiintyi yhteen ajatukseen: pelastaa pieni vohla. Mutta missä hän löytäisi tukea

jalalleen? — Tuossa aivan pensaan alla oli ulkoneva mätäs, jolla hän saattaisi seistä. Sinne hän kiipesi ja varmasti hän tarttui valittavaan eläimeen ja otti sen syliinsä. Mutta voi — se näytti jo kuolleelta, tuskan ja kylmän tappamana. Se vikisi ja valitti niin surullisesti, että hän luuli sen kuolevan hänen käsiinsä — — — — —

Hän heräsi siihen että kuuli jonkun vikisevän ja valittavan. Se ei ollutkaan unta; se oli täyttätotta. Sam makasi vikisten ja itkien hänen rintansa päällä: ja kun hän otti sen käsiinsä, näki hän sen värisevän kuin haavanlehden ja luuli sen kuolevan käsiinsä. Hän hieroi silmiänsä ja tuijotti eteensä. Tuolla kylmässä, kirkkaassa kuutamossa hän näki kodin löytölapsille. Siinä seisoi juuri nuori äiti panemassa pientä lastansa kääntöpöydälle lyhdyn alla.

Hän kuuli kuinka pöytä kiertyi naristen. Lapsi oli turvassa, — turvassa kenties elinajakseen. Ja hän näki äidin itkien poistuvan.

Yhtäkkiä hän nousi, tehden vakavan päätöksen. »Hyvästi Samu,» sanoi hän ja suuteli api-naansa, »nyt me kaksi eroamme.» Hän riisui yltään vuohennahkatakkinsa, kietoi sen Samin ympäri huolellisesti ja pani hakaset hyvin kiinni, ettei kukaan voinut nähdä mitä käärössä oli. Sitte hän taisteli lumessa päästäkseen yli bulevardin. Hän pani käärön kääntöpöydälle lyhdyn alla ja veti kellonnuorasta, samassa hän painoi

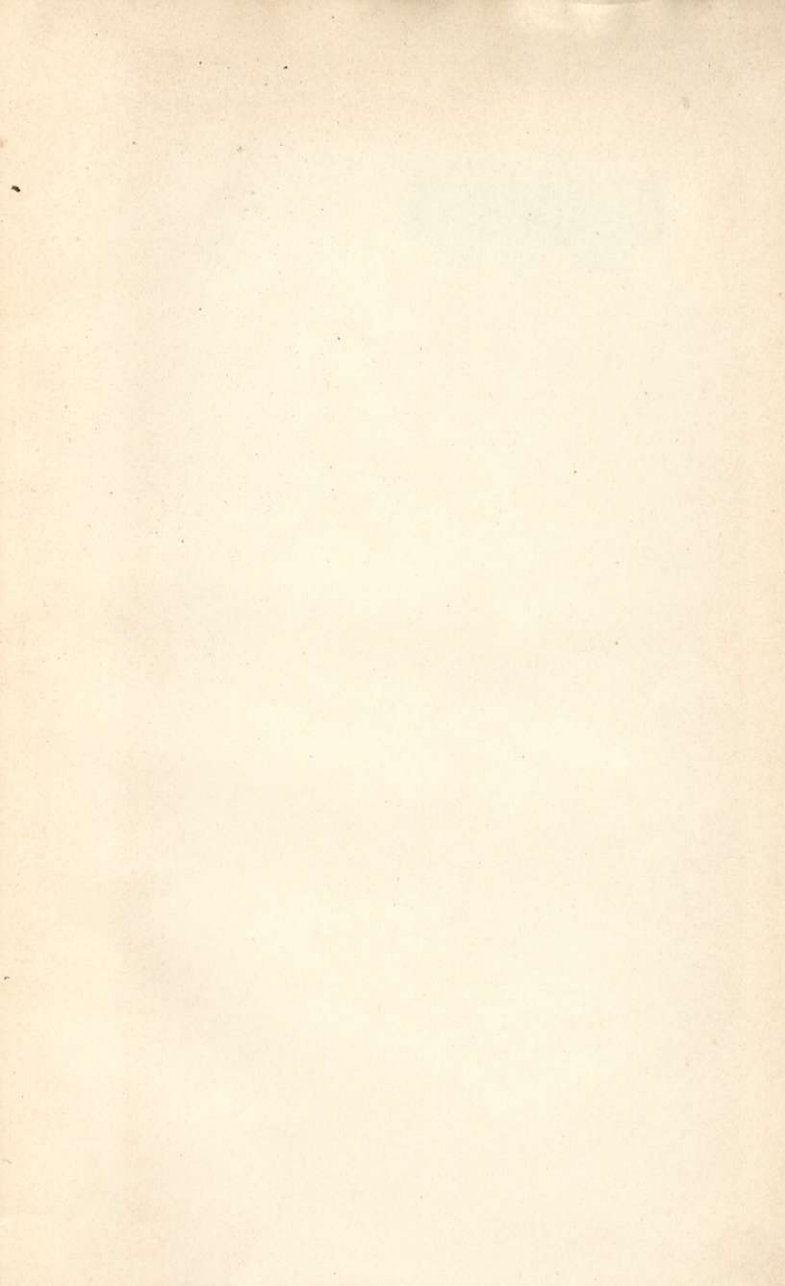
sydäntään, jossa tunsii kirvelevää tuskaa aivan kuin rinnassa olisi ollut kipeä paise — — —

Kuka olikaan kerran sanonut että hänen sydämensä oli liian suuri ja ennustanut hänelle. — — Niin ennustaja — kortinpanija.»

Hän ojensi taas kätensä käärröä kohti ottaaksensa sen takasiin, — mutta samassa pöytä kääntyi ympäri. Ja hän lyyhistyti lumeen ja vaipui syvään uneen.

Aikaisin seuraavana aamuna löysi eräs kadunlakasija Markuksen kuolleena. Hän oli paleltunut kuoliaaksi.

Mutta kun nunnat aukaisivat vuohennahkakäärön, jonka olivat kääntöpöydältä löytäneet ja kuulivat pienestä savoijalaispojasta, joka oli löydetty kuolleena pöydän alta, ymmärsivät he asian ja armahtivat Samia pojan rakkauden vuoksi. He pitivät Samin lastenkodissa, ja siitä tuli ainainen ilo pienille ottolapsille, joita sinne tuotiin ja jotka kaikki tunsivat kertomuksen siitä, kuinka Samistakin tuli »löytölapsi.»

Suom. last. kirj. 5.

Nuorten... 14

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 5920

